

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Luigi PIRANDELLO

TOPLU OYUNLARI 1

Altı Kişi Yazarını Arıyor

Liola

Ağzı Çiçekli Adam

Meslek Belgesi

**Mitos
Boyut**

TIYATRO / OYUN DİZİSİ 329

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

*Bu kitaptaki oyunların
Fikir ve Sanat Eserleri Yasasından
ve yasalardan kaynaklanan tüm hakları
çevirmenlerine aittir.*

*Yayınlanan oyunların sahnelenmesi,
oyunması, herhangi bir amaçla
eserlerden yararlanılması ancak
eser sahibinin iznine bağlı olduğundan,
bu eserlerden yararlanacak
kişi veya kurumlarla, kuruluşların
oyunun çevirmenine
başvurmaları zorunludur.*

Çevirilerin Türkiye Yayın Hakları

© Copyright, TEM Yapım Yayıncılık Ltd., 2009

Mitos-Boyut Tiyatro Yayınları

Oyun Dizisi 329

Luigi Pirandello / Toplu Oyunları 1

1. Basım: 2009

Baskı: Yeni Güven Matb.-Topkapı-İstanbul; Tel 212. 567 69 20

Editör: Doğan Korkmaz.

TEM Yapım Yayıncılık Ltd. Şti.

Ağa Çırağı Sok. 7/2 Gümüşsuyu- Beyoğlu, 34347 İstanbul

Tel: 212. 249 87 37-38; Fax: 212. 249 02 18

E.posta: mitosboyut@gmail.com temyapim@yahoo.com

web: www.mitosboyut.net

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mitos-Boyut Yayınları ✓ Oyun Dizisi 329

LUIGI PIRANDELLO

TOPLU OYUNLARI 1

ALTI KİŞİ YAZARINI ARIYOR

Türkçesi: Gönül Çapan

•

LIOLA

Türkçesi: Prof. Dr. Necdet Adabağ

•

AĞZI ÇİÇEKLİ ADAM

Türkçesi: Hande Aygen

•

MESLEK BELGESİ

Türkçesi: Hande Aygen

İÇİNDEKİLER

Altı Kişi Yazırını Arıyor,... 5

Liola,... 95

Ağzı Çiçekli Adam,... 169

Meslek Belgesi,... 195

Luigi
PIRANDELLO

**ALTI KİŞİ
YAZARINI ARIYOR**

Türkçesi
Gönül Çapan

Avni Dilligil Çeviri Ödülü

KİŞİLER

Tiyatro Topluluğu

CLAUDIOS

GERTRUDE

HAMLET

OPHELIA

POLONIUS

LAERTES

HORATIO

NEDİME

YÖNETMEN

SAHNE AMİRİ

SUFLÖR

GARDIROPÇU

YARDIMCI SAHNE AMİRİ

SAHNE İŞÇİLERİ

Yazılacak Oyunun Kişileri

BABA

ANNE

ÜVEY KIZ

OĞUL

KÜÇÜK ERKEK ÇOCUK

KÜÇÜK KIZ

MADAM PACE

BİRİNCİ PERDE

Gezginci bir tiyatro topluluğu birkaç rol değişikliğiyle "Hamlet"i yeniden sahnelemeye karar vermiştir. Dekorlar bu oyuna göre hazırlanmaktadır.

Gardırop sorumlusu (yaşlıca ve şişman bir kadın) prova için gerekli giysileri (etek ve pelerinleri) bir köşeye yaymaktadır. Baca gibi sigara içer. Boynunda bir dikiş torbası vardır.

Birkaç sahne işçisi dekoru yerleştirmekte, gereken yerlere taht ve öbür eşyayı koymaktadırlar.

Sahne Amiri kolundaki kronometreli saate bakar.

Sahnenin bir yanında bir piyano ile davullar vardır. Yardımcı Sahne Amiri piyanoda bir fanfar çalar.

YARDIMCI SAHNE AMİRİ Işıklar yanar. Sonra herkes çıkar. Daha uzun bir fanfar çalar.

SAHNE AMİRİ Bu dekor değişirken daha uzun bir parça gerekiyor.

(Sahne İşçilerinden kulak tırmalayıcı bir gürültü gelir)

SAHNE AMİRİ Gürültüyü keselim, lütfen!

1. SAHNE İŞÇİSİ Bunların yerleşmesi gerekiyor.

SAHNE AMİRİ Saatler önce kurmanız gerekirdi dekoru.

2. SAHNE İŞÇİSİ Tamam, tamam.

SAHNE AMİRİ Yönetmen geldikten sonra çekiş sesi duymak istemiyorum burada. (Yardımcı Sahne Amiri'ne) Bir daha çalar mısın?

(Yardımcı Sahne Amiri daha uzun bir çıkış fanfarı çalar)

SAHNE AMİRİ (Kararsız) Daha iyi oldu.

(Piyanonun yanına gider. Yardımcı Sahne Amiri ile oyundaki müzik bölümlerini inceler. Yaşlı bir oyuncu olan Polonius, Suflör'le girer. Suflör yaptığı işi ciddiye

alan, orta yaşlı, hiç değilse görünüşte titiz bir adamdır. İkisi de takım elbise giymişlerdir. Polonius daha hırpani görünüşlüdür. Suflörün elinde oyun metni vardır)

POLONIUS (Suflör'e) Polonius konusunda kendini hiç yorma. Yıllardır oynuyorum bu rolü. Asıl öbür oyun var ya, hani dün akşam oynadığımız...

SULLÖR "Lyon'lu Kadın"

POLONIUS Hah, işte o. Bildiğimi sanıyordum. Aslında biliyorum da, bir yer var, orada tekliyorum. Bugün de o bölüm için özel prova koymuşlar.

SUFLÖR Ben öyle özel çağrı filan görmedim.

POLONIUS Evet evet. Aradan önce çağırmışlar beni. Tah-taya baksan, görürsün. Neresi olduğunu söyleyeyim sana. Nerdeydi...

SUFLÖR İkinci Perde.

POLONIUS Tamam. Hani ben kıza oturmasını söylüyorum. Sonra bir kadeh şarap veriyorum. İşte orda bir cümle çıkarıldı... Aylar önce. Daha sonra da hiç prova yapmadık. Dün akşam da sen o sözleri öyle ağızında geveledin ki, bir türlü sufleyi alamadım. Orayı bir kere geçebilir miyiz?

SUFLÖR (Sahne Amiri'ine) Günaydın.

SAHNE AMİRİ Günaydın.

POLONIUS (Sahne Amiri'ni görür) Şimdi başlıyoruz çalışmaya.

(Polonius'la Suflör çalışmak üzere yerlerini alırlar.

Sahnedən yeniden çekiç sesleri gelir. Sahne Amiri dekorun sağlamlılığını kontrol eder)

SAHNE AMİRİ Eh, şimdilik idare eder.

(Sahne İşçileri çıkar. Yardımcı Sahne Amiri sahne arkasına gidip birtakım kılıç ve mızrakla döner)

SUFLÖR (Elindeki metni karıştırır) Nerdeydik?

(Hamlet, Ophelia ile girer. Olumlu ve işini ciddiye alan bir görünüşü vardır. Ophelia da şık, genç ve güzel bir oyuncudur)

HAMLET Günaydın, çocuklat.

OPHELIA Günaydın.

(Suflör, Polonius'un dikkatini dağıtmamak için ona belli etmeden gelenleri eliyle selamlar)

SUFLÖR (Polonius'a) Hazır mısınız?

(Polonius başıyla "evet" işareti verir)

GARDİROPÇU (Ophelia'ya) Aman ne iyi! Erkencisin. Şunlardan birini dener misin, şekerim?

(Ophelia prova eteklerinden birini giyerken)

SUFLÖR "Günaydın, hancı."

POLONIUS "Günaydın, hanımefendi. Uzaktan mı geliyorsunuz." Buralar tamam. Biraz daha sonrasına geçelim. Kız sandalyeye bakıyor. Sonra da, "Bu tahta oymadaki taç da kimin acaba?" diyor. Sen bana ordaki repliği ver.

SUFLÖR O cümle çıkarıldı.

POLONIUS Çıkarılan yer orasıydı demek? Peki o zaman ne diyoruz?

SUFLÖR Kaldığın yerden devam ediyorsun.

POLONIUS (Düşünceli) Kaldığım yerden devam ediyorum, ha? Şuna bir bakabilir miyim?

(Oyun metnini Suflör'den alır, inceler)

HAMLET (Sahne Amiri'ine) Yanlış oyuna çalışıyor.

SAHNE AMİRİ Polonius'u su gibi biliyormuş.

Y. SAHNE AMİRİ (Hamlet'e) Hoş geldiniz. Kendinize bir kılıç seçer misiniz, lütfen?

(Hamlet bir kılıç seçer. Kendi kendine kılıçla biraz çalışır. Bu arada Claudius elinde bir kahve fincanıyla girer. Orta yaşlı, giyinişi ve davranışı ağırbaşlı bir oyuncudur)

CLAUDIUS Günaydın, çocuklar. (Sahne Amiri'ine) Bizim

Gertrude göründü mü?

SAHNE AMİRİ Treni geç kalmış.

CLAUDIUS Bunda şaşılacak ne var!

SUFLÖR Bu memleket yarı yarıya bundan batıyor.

CLAUDIUS Haklısın.

(Claudius ayakta düşünceli düşünceli kahvesini içer).

POLONIUS Şimdi oldu. "Yolda arabasını geçtiğiniz Kam-pedus Kontu'nun arması bu."

SUFLÖR O cümle de çıkarıldı.

POLONIUS Çıkarıldı ha? Ama bana kimse söylemedi.
Emin misin?

SAHNE AMİRİ Polonius'la aramız iyi, değil mi?

SUFLÖR *(Anlamlı)* Öyle görünüyor.

POLONIUS İlk Polonius sahnem çok basit. Vedalaşma sah-
nesi de bu sabahki provada yok.

SAHNE AMİRİ Bakarsın, prova sırası değişir.

POLONIUS *(Öfkeli)* Kimse de bana bir şey söylemiyor! Ne-
rede benim "Hamlet" metnim?

*("Hamlet" metni bulunur, inceler. Sahne Amiri onların
yanından ayrılır. Somurtkan genç bir oyuncu olan Hora-
tio girer. Nedime de gelmiştir. Sade giyinmiş bir genç ka-
dındır. Şu anda için için bir şeye öfkelenmiştir. Elinde bir
sürü çanta, paket ve defter vardır. Kısaca ve akli başka yer-
de herkese "Günaydın" dedikten sonra elindekileri piyano-
nun üstüne bırakır. Bu arada...)*

HORATIO *(Claudius'a)* Günaydın.

CLAUDIUS Günaydın.

HORATIO Sahne amirimiz henüz gelmemişler, bakıyo-
rum. *(Sahne Amiri'ine)* Ha, buradaymışsınız. Yanılmı-
yorsam benim bir gözlüğüm olacaktı.

SAHNE AMİRİ Soyunma odanıza bakmak zahmetinde bu-
lundunuz mu, acaba?

(Horatio tam "Bu benim işim değil," diyecekken bundan vazgeçer ve soyunma odasına gider)

NEDİME (*Ophelia'ya*) Günaydın.

OPHELIA Günaydın, şekerim.

NEDİME Talihine diyecek yok.

OPHELIA Öyle, ama çok heyecanlıyım.

NEDİME Üstesinden gelirsin. Harika bir rol. Tebrikler.
(*Yardımcı Sahne Amiri'ine aramaktadır*) Nereye gitti bu çocuk?

GARDIROPÇU (*Nedime'ye*) Prova etekleri şurda. Birini alıp dener misin lütfen?

(*Nedime bir etek alıp giyer. Ophelia bir yandan prova eteğiyle yürürken, bir yandan da sinirli sinirli metnini okur. Kendi metnini Suflör'e veren Polonius rolünü ezberden okumamaya başlar*)

POLONIUS

"Hâlâ burada mısın, Laertes! Ayıp ayıp.

Hadi gemiye!

Rüzgâr yelkenleri şişirmiş, sen hâlâ

Burada oyalanıyorsun. Hadi," Laertes diz çökmüştür,
"hayır duam üstünden eksik olmasın!

Şu sözlerimi de aklının bir köşesine yaz,

Bu öğütlerimden şaşma." Hadi bakalım.

OPHELIA (*Nedime'ye*) Ophelia'yı çabucak solacak bir çiçek gibi gördüğünü söylüyor. Delirme sahnesinde takındığı bütün o çiçekler gibi. Sonra da tarihin demir ökçeleri altında ezilip gidiyormuş Ophelia. Hiç aklım ermiyor bütün bunlara.

NEDİME Demek aklın ermiyor?

POLONIUS "Dilinin düşünceleri olmasın"

SUFLÖR "Düşüncelerinin dili olmasın"

POLONIUS. Evet evet, "düşüncelerinin dili olmasın, ne de

olmayacak işlerin ardına düş", nasıldı?

SUFLÖR "Düşünce" önce geliyor.

POLONIUS Tamam tamam, "düşüncelerinin dili olmasın."

SUFLÖR Sonra da "olmayacak işlerin ardına düş"

POLONIUS Düşünce, dil, düşünce, iş. Hay canı ceherne-
me.

(Oyun metnini Suflör'den alır, gözden geçirir. Laertes gi-
rer. 27 yaşlarında uçarı bir gençtir. Şık giyinmiştir. Genel-
likle bacaklarını açarak oturur. Bu durumda da bir eliyle
apış arasını örter)

LAERTES (Herkes) Günaydın, günaydın.

SAHNE AMİRİ (Saatine bakar) Asıl sana günaydın.

LAERTES (Hamlet'e) Dün gece ne oldu sana?

HAMLET (Laertes'ten pek hoşlanmaz) Sahnede mi?

LAERTES Yok canım, daha sonra. Birden toz oldun. Acil
bir randevu mu?

Y. SAHNE AMİRİ Bir kılıç seçin lütfen.

(Laertes kendine bir kılıç seçer. Horatio soyunma odasın-
dan döner, Yardımcı Sahne Amiri'ne yaklaşır)

HORATIO Gözlüğüm nerde?

Y. SAHNE AMİRİ Cebimde.

(Horatio Yardımcı Sahne Amiri'nin cebinden gözlüğünü
alır. Bir köşeye gidip gözlüğü takıp çıkarır. Gözlüğe hohlar,
siler vb. Kendine bir kılıç seçen Laertes piyanoya gidip bir
melodi çıkarmaya çalışır.

Y. Sahne Amiri herkese aksesuarlarını dağıtmaya başlar:
Laertes'e birkaç çanta, Polonius'a resmi bir dosya, saray-
daki görevini belirten bir boyun zinciri, Claudius'a bir
salkım üzüm verir. Bu işler yapılırken "Üzümlerinizi"
vb. gibi sözlerle "Teşekkür ederim" ya da "Teşekkürler"
gibi karşılıklar kullanılır. Bu arada..)

OPHELIA (Gardırapçı'ya prova eteğiyle ilgili) Bunun için-

de yürüyemiyorum. Ayaklarıma dolaşıyor.

GARDİROPÇU Peki güzelim, şöyle dur bakayım.

(Gardıropçu diz çöküp eteği iğnelerle kısaltır. Bu işi bitirince, erkek oyunculara birer pelerin verir.

Hamlet manastır sahnesindeki bir ayrıntıyı göstermek için Ophelia'nın yanına gelir. Ophelia'yı omuzlarından tutup sarsarak yere fırlattığı sahnedir bu. Kendisi bu sahneyi daha önce oynamış, Ophelia ise ilk kez oynayacaktır. Amacı bu sahneye geldiklerinde Ophelia'nın incinmemesini sağlamaktır. Nedime piyanonun yanına gider, çantasından sandöviç, bir defter, bir gazete vb. çıkarır. Bu arada Polonius yeniden vedalaşma sahnesini prova etmeye başlar)

POLONIUS “Düşüncelerinin, ardına düşme, ne de olmayacak işler düşün,

Çünkü kılığı kişinin aynasıdır çoğu zaman.

Prens Hamlet'e gelince,

Sekiz, dokuz yıldan fazla sürmez onun sevgisi;

Bir derici dokuz yıl dayanır...”

Bu sözler pek doğru gelmiyor kulağa...

HAMLET *(Sahne Amiri'ne)* Şimdi de yanlış rolü oynuyor.

SAHNE AMİRİ Nasıl?

HAMLET “Bir derici dokuz yıl dayanır.”

Mezarcının sözleri bunlar.

SAHNE AMİRİ Fazla yüklenmesin ona diye o kadar söyledim yönetmene.

(Polonius ezberlenmesi zor konuşmasının başına döner. Sahne Amiri orada olanları sayar: “Polonius, Hamlet, Laertes, Ophelia, Horatio-vb. Claudius tahtında oturmuş öbür tahtla arasındaki boşluğu ölçmektedir. O tahtta oturanın elini okşamak gibi bir hareket yapmayı tasarlamaktadır. Bu arada Nedime gazetadaki falını okur)

NEDİME “Her ne kadar şimdiki uğraşınız parlak değilse

de, buna katlanmanız sizin için daha iyi olur; yakın gelecekte pek bir düzelme görülmüyor.” Eh, aşağı yukarı tutuyor.

LAERTES “Maske ve Yüz”de neyi oynuyorsun?

NEDİME Hizmetçi kızı. Ya sen?

LAERTES Giuseppe’yi oynamamı istiyorlar.

NEDİME Balıkla gelen adam mı o?

LAERTES Taa kendisi. Düşünüyorum da, kocaman bir balıkla girsem diyorum. Som balığı gibi bir şey. Derken balık elimden kayıyor.

NEDİME Bunun anlamı ne olacak peki?

LAERTES Yoksa ahtapot daha mı iyi olur?

NEDİME O zaman da sözleri değiştirmek gerekir.

LAERTES Emin misin?

NEDİME Elbette. Çünkü balığı getirdiği zaman, uzun uzun onun gümüşlü pullarından söz ediyor.

LAERTES Som balığı olsun daha iyi öyleyse.

(*Horatio gözünde gözlükle gelir*)

HORATIO Gözlüğüm hakkında ne düşünüyorsunuz?

LAERTES Biraz modası geçmiş gibi değil mi?

HORATIO Öyle olması gerekiyor. O dönemin gözlüğü. Özel olarak Horatio rolü için bulundu.

LAERTES Horatio için mi?

HORATIO Evet. Horatio bilgin, biliyorsunuz.

NEDİME O zamanlarda gözlük taktıklarından emin misin?

HORATIO Yardımlarınıza teşekkürler.

(*Şu sözleri söyleyerek uzaklaşır*)

HORATIO Affedersiniz? Sahne Amiri? Biri bana bir ayna bulabilir mi?

POLONIUS (*Omzuna dokunup kendisine yedek pelerinini veren Gardiropçu’ya*) Hay canın cehenneme be kadın!

Konsantre olmaya çalışıyoruz burada.

(Büyük bir gürültü duyulur: Yardımcı Sahne Amiri davulla gök gürültüsü sesi çıkartmaktadır)

SAHNE AMİRİ Gök gürültüsü mü bu?

YSAHNE AMİRİ Evet.

SAHNE AMİRİ Bir daha yapar mısın? Daha hızlı.

(Yardımcı Sahne Amiri yeniden davullara vurur. Yönetmen girer)

YÖNETMEN Bir daha deneyelim.

(Yardımcı Sahne Amiri yeniden gürültü çıkarır. Sessizlik)

YÖNETMEN *(Topluluğa)* Günaydın.

HERKES Günaydın...

(Sahne soğuktur. Yönetmen ellerini ovuşturur, paltosunu çıkarmamaya karar verir. Masanın başına gider, gelen mektuplara bakar ve zarfları açmaya başlar. Bu arada...)

SAHNE AMİRİ Bayanlar, baylar, lütfen sahneyi boşaltır mısınız?

YÖNETMEN Biraz ışık yakar mısınız?

SAHNE AMİRİ Tabii tabii.

(Yardımcı Sahne Amiri ışıkları yaktırmaya gider. Işıklar yanar. Bu arada...)

SAHNE AMİRİ Gök gürültüsü daha mı fazla olsun, daha mı az?

YÖNETMEN Bir düşüneyim.

(Yönetmen mektupları açar. Horatio kendisine yaklaşır)

HORATIO Bu gözlük... Oluyor mu?

SAHNE AMİRİ Sonra, sonra.

YÖNETMEN Sahne değişmesi.

SAHNE AMİRİ Hangisi?

YÖNETMEN Bundan sonraki. Ne vardı bu sahnede?

SAHNE AMİRİ Tahtalar. Bayağı sağlam yapılmış. Dört kişi ancak kaldırabiliyor.

YÖNETMEN Tahtalar hangi tarafa çıkıyor?

SAHNE AMİRİ Sola.

YÖNETMEN Biraz daha çeker misiniz onları? Çıkarması daha kolay olur. Aa, bu çok ilginç.

(Postadan gelen zarflardan bir oyun metni çıkarmıştır. Prova başlayıncaya kadar onunla ilgilenecektir. Sayfaları karıştırır, büyük bir ilgiyle sahne sonlarını, konuşmaların niteliğini inceler. Sahne Amiri tahtaları biraz daha yana çektiirmek için gider. Tahtalardan birinde oturmakta olan Claudius isteksizce kalkar.

Gertrude girer. 40 yaşlarında çekici bir kadındır. Yol kıyafet... Aşırı miyop olduğu için insanları ancak iyice yanına yaklaştıkları zaman seçebilir. Belki de on yıl önce birlikte çalıştığı bu topluluğa yeniden katılan oldukça başarılı bir ticarî tiyatro oyuncusudur.

Topluluktaki eski arkadaşları bir ağızdan heyecanla onu karşılarlar)

GERTRUDE Çok özür dilerim?

HAMLET Nihayet!

GERTRUDE Kim o? Ha, sen misin? Çok şükür. Beni korumak zorundasın. Yönetmen burada mı? Nerde o?

HAMLET Şu tarafa, şu tarafa. Nasılsın? Harika görünüyorsun.

(Gertrude, Yönetmen'e yaklaşır)

GERTRUDE *(Yönetmen'e)* Çok özür dilerim.

YÖNETMEN Geldin ya, önemli olan o.

GERTRUDE Yazdığın mektup çok hoşuma gitti. Adımın afişte nereye yazılacağı önemli değil. Tabii ücret bir rezalet. Bunun sözünü edecek değiliz. Genç bir Gertrude olacağım.

YÖNETMEN Öylesi daha anlamlı.

GERTRUDE Bir konuda anlaşmamız gerekiyor. Ticarî tiyatrodaki beni hangi rolde görmüş olursan ol, çalışan bir

oyuncu olduğumu unutma. Burada herhangi bir yapaylığı, içtenlikten uzaklaştığımı görürsen, beni hemen uyaracaksın. Söz mü?

YÖNETMEN Elbette.

GERTRUDE Şimdi değişmem gerekiyor.

(Gardıropçu'yu aramak üzere uzaklaşır. "Gardırop sorumlusunu arıyorum. Kim bakıyor gardıroba? Aynı arkadaş mı?" diye sorduğu duyulur. Gardıropçuyu bulur, sevgiyle kucaklaşırlar. Gertrude prova giysileri giyer, çalışma konusundaki ciddiyetiyle tutarlı önemli bir değişikliktir bu. Bir prova eteği giymiş, saçlarını tokayla tepesine toplamış, gözüne gözlüğünü takmıştır. Ayakkabılarını da değiştirip takılarını çıkarmış, gardıropçu kadınla vermiştir. Gardıropçu bunları bir kutuya koyar)

CLAUDIUS Tahtımın yeri değişmiş.

SAHNE AMİRİ (Yönetmen'e) Hazır mıyız?

YÖNETMEN Gök gürültüsü korkunç.

SAHNE AMİRİ Fazla mı gürültülü?

YÖNETMEN Gök gürültüsüne benzemiyor.

SAHNE AMİRİ Öyle mi? Tiyatronun verdiği bu. Ya bunu kullanacağız, ya da gürültü güllerini.

YÖNETMEN Ne güllesi?

SAHNE AMİRİ Tiyatronun güllerleri. Salon duvarlarının içine döşenmiş oluklar varmış. Bir manivelayı çektiniz mi güller bu oluklardan aşağı yuvarlanıyormuş. Kulakları sağır eden bir gürültüyle hem de. Böyle söylüyorlar. Ama yıllardır kullanmamışlar bunları.

POLONIUS Gürültü güllerleri mi? Ben hatırlıyorum onları - "Faust" tan. Korkunç bir şeydi.

YÖNETMEN Peki, bir deneyelim bakalım.

SAHNE AMİRİ *(Boşuna prova vakti harcanacağı için isteksiz) Biraz vakit alacak sanırım.*

YÖNETMEN Olsun. Bekleriz.

SAHNE AMİRİ *(Yardımcı Sahne Amiri'ne)* Mümkün olduğu kadar çabuk tut elini.

(Yardımcı Sahne Amiri fırlar. Yönetmen elindeki yeni metni ilgiyle okumaya devam eder. Claudius Yönetmene yaklaşıp)

CLAUDIUS Tahtın yeri boşuna değiştirilmedi sanıyorum.

YÖNETMEN Evet. Böylesi senin için daha kolay olacak. Öyle tam orta yerde olması fazla göze batmıyor muydu sence? Tıpkı peri masallarındaki krallar gibi. Ben Claudius'un sağduyulu pratik bir adam olduğunu vurgulamak istiyorum. Danimarka'yı başarıyla yöneten bir kral.

CLAUDIUS Üzüm salkımından vazgeçmemi ister misin?

YÖNETMEN Bir dakika *(Sahne Amiri'ne)* Ne durumdalar yukarıdakiler?

SAHNE AMİRİ *(Yukarı seslenir)* Hazır mısınız?

YUKARIDAN SESLER Hazırsınız /Siz hazırsanız biz de hazırız /İşaretinizi bekliyoruz.

SAHNE AMİRİ *(Bağırır)* Susalım lütfen! Susalım! Bir efekt deniyoruz.

Sessizlik.

YÖNETMEN *(Topluluğa)* Nuh Nebi'den kalma dehşetengiz bir alet bu. Polonius üstadımız burada Mafiesto'yu oynadığından beri kullanılmamış.

LAERTES *(Alçak sesle)* Yeni "Faust"un ilk oynanışından beri.

(Gülüşmeler. "Şştt" sesleri. Sonra sessizlik)

SAHNE AMİRİ *(Yukarı seslenir)* Hazır mıyız?

SESLER Evet/Hazırsınız/Suss...

(Kısa bir sessizlik. Sonra bir kolun çekildiği duyulur. Sessizlik. Sonra yeniden kolun bir iki kez zorlandığı duyulur.

Ardından Yardımcı Sahne Amiri bağırır)

YSAHNE AMİRİ Beceremedik. Kusura bakmayın.

Hayal kırıklığı belirten homurtular ve alaycı gülüşmeler.

SAHNE AMİRİ Peki. Ses denemesi bitti! Herkes yerine lütfen!

(Oyuncular "Hamlet" in 1. Perde, 2. Sahnesi'nin sıradan bir provası için sahnede bir araya gelirler. Claudius tahta oturur; Learteas önünde bekler, Polonius ise onu korumak istermiş gibi çevresine telaşla dolaşıp durur. Nedime, Gertrude'un tahtının arkasında ayakta durmaktadır. Hamlet solda, sahnenin önünde sahne gerisine yarı dönük ayakta durmaktadır.

Prova devam ederken Sahne Amiri ile Sahne İşçileri kulisten çıkarlar, toz içindedirler. Sahne İşçileri çıkarlar.

Sahne Amiri, Yönetmen'e yaklaşır)

SAHNE AMİRİ Bu sahneyi yirmi dakikada halledersen, programı prova saatlerine uygulamış olacağız.

(Sessizlik)

YÖNETMEN Çok garip bir oyun göndermişler.

SAHNE AMİRİ Bize uygun mu?

YÖNETMEN Bilmem. Gerçekten değişik bir oyun. Pirandello'dan bir oyun oynayabilir miyiz? Neden olmasın?

SAHNE AMİRİ *(Yönetmen'e)* Hamlet, Birinci Perde, Sahne.

(Yönetmen elindeki metni isteksizce bırakır, prova edilecek sahne için hazırlanır)

YÖNETMEN Herkes hazır mı? *(Gertrude'a)* Sen ilk olarak görünüyorsun. Tahttasın. Evet, çok iyi. Laertes de Polonius'un solunda.

Polonius Laertes'in yerine yerleştirir.

YÖNETMEN Sağ ol.

(Sahne Amiri'ne başıyla işaret eder)

SAHNE AMİRİ Perde açılır.

CLAUDIUS Üzümleri hâlâ istiyor musun? (*Alaycı*) Biraz abartmış olmuyor muyuz böyle?

YÖNETMEN Üzümler iyi. Başla.

Claudius başlar.

CLAUDIUS “Sevgili kardeşimiz Hamlet’in ölümü, hâlâ aklımızda, yüreğimizin bu acıyla yanması ve bütün...”

(*Gertrude’un eline dokunmak üzere uzanır, elindeki üzüm salkımı yüzünden güçlük çeker*)

CLAUDIUS Birisi bunları elimden alacak mı?

POLONIUS Cornelius alıyordu ya.

SAHNE AMİRİ Hayır, hayır. Voltimand alıyor. İkisi de gündüzleri başka işleri olan gönüllü figüranlar. Bu yüzden provaya çağırmadık.

CLAUDIUS Salkımı elimde tutmamı istiyor musun?

YÖNETMEN Evet, şimdilik tut bakalım.

CLAUDIUS Bir dakika. Şurayı bir anlayalım. Sol elimde bir salkım üzüm var, öbür elimle de karımı tutuyorum. Derken salkımdan bir üzüm koparıyorum...

YÖNETMEN Salkımı şimdilik bırak bakalım.

CLAUDIUS Hoşuna gitmiyor mu salkımın olması?

YÖNETMEN Onu demek istemedim. Daha önce konuştuğumuz gibi, uygun olan, kolay olan taraf.

CLAUDIUS (*Cümleyi tamamlar*) Üzümleri koparır.

YÖNETMEN Öyle ya. Daha önce konuştuğumuz gibi.

CLAUDIUS Aklımda.

(*Üzüm salkımını Yardımcı Sahne Amiri’ne verir*)

CLAUDIUS Tahtın yeri de burası?

YÖNETMEN Evet.

CLAUDIUS Böylece daha rahat hareket edebileceğim. Başlayalım mı?

(*Yönetmen yalnızca gözlerini kapar.*)

SAHNE AMİRİ Sualım lütfen. Devam

(Claudius hızlı ve duygusuzca sözlerine başlar. Kaldıkları yere hemen gelmek istiyordur)

CLAUDIUS

"Sevgili kardeşimiz Hamlet'in ölümü
Hâlâ aklımızda, yüreğimizin bu acıyla
Yanması ve bütün krallığımızın bu yasla
Alnının kırışması en uygun davranışsa da,
Öyle çetin bir savaş verdi ki aklımız
Duygularımızla,
Onu bilgece bir yasla düşünsek bile,
Kendimizi de unutmayalım dedik.
Bu yüzden, bir zamanlar kardeşimiz, şimdi ise
Kraliçemiz olan..."

GERTRUDE Bir dakika araya girebilir miyim? Bu sahneyi ya doğru dürüst çalışalım ya da hiç yapmayalım. Ben şimdi rolüme girmeye çalışıyorum. Ama bazıları böyle yalnızca okuma provası yapacaklarsa, işim çok güçleşiyor.

CLAUDIUS Okuma provası yapmıyorum ben. Gerçekten ne yapmam gerektiğini bilemediğim için böyle okudum. Bir yıldan fazla bir süredir oynuyorum Claudius'u. Birçokları da beğendi oyunumu. Şimdi birden yanlış oynadığımı, Claudius'un bir çeşit başarılı bir iş adamı olduğu söyleniyor. (Sessizlik)

YÖNETMEN Bir daha alalım.

CLAUDIUS O kadarcık mı?

YÖNETMEN Allah rızası için. Aramıza yeni katılanlar için yaptığımız basit bir prova bu. Keşke daha heyecan verici bir şey olsaydı....

(Yukardan bir gıcırtı duyulur. Dikkati dağılır gibi olur. Sonra devam eder)

Yepyeni, heyecan verici bir oyuna çalışıyor olsaydık, hepimiz daha çok sevinirdik. Ama,

(Gıcırtı sesleri)

GARDIROPÇU Ne oluyor, kuzum?

(Herkes korkuyla yiukarıya bakar. Gıcırtı artar. Çok eski birtakım kapak ve menteşelerin tavanda gıcırıltıları artarak duyulur)

YÖNETMEN Eyvah!.. Gök gürlemesi geliyor!..

(Ürkütücü bir gümbürtü duyulur, sonra gittikçe artarak kulakları sağır eden bir yoğunlukta salonun bütün duvarlarından duyulmaya başlar. Gürültü doruk noktasına ulaştığı zaman ışıklar söner; sonra yavaş yavaş sarsıntılar ve yankılarla sona erer. Karanlıkta şu sözler duyulur)

GERTRUDE Tam anlamıyla gerçek bir gök gürültüsüydü.

OPHELIA Suss! Bakın!

(Karanlıkta altı kişinin belirdiğini görürüz: bir baba, bir anne, 21 yaşında bir genç kadın, ondan birkaç yaş büyük bir genç adam, küçük bir kız, ondan da biraz küçük bir erkek çocuğu.

Kısa bir sessizlik. Herkes ne yapacağını şaşırmıştır. Yönetmen sessizliği bozar)

YÖNETMEN Birinin arkadaşları mı bunlar?

GERTRUDE Kimseye bir zararları yok. Bizi rahatsız etmedikçe. (Claudius'a) Kaldığımız yerden başlayalım mı?

CLAUDIUS (Yönetmene) Bunların önünde mi?

YÖNETMEN (Sahne Amiri'ne) Sav şunları başımızdan.

SAHNE AMİRİ (Babaya) Şöyle gelir misiniz?

(Bir çıkışa doğru gider)

SAHNE AMİRİ Bu tarafa...

GERTRUDE Kimse bir şey bilmiyor.

SUFLÖR Sahne kapısındaki bekçiyi nasıl geçmişler?

GERTRUDE Bu çevrenin amatörleri olmasınlar?

LAERTES Belki de öğrencidirler?

YÖNETMEN Kimsiniz siz?

(Sessizlik. Elektrik arızası onarılmış gibi sahne ışıkları tit-re.meye başlar)

YÖNETMEN Ne istiyorsunuz?

BABA Bir yazar arıyoruz.

YÖNETMEN Nasıl bir yazar?

BABA Herhangi bir yazar.

YÖNETMEN Yazar mazar yok burada. Eski bir oyunun provasını yapıyoruz. Ancak oyun yeniyse, yazarı da provaya katılır.

(Üvey Kız Yönetmene doğru gider. Alımlı, tok sözlü, dizginlenmesi güç gibi görünen biridir)

ÜVEY KIZ Yeni bir oyun oynayın siz de! Bizim oyunumuzu oynayın!

GERTRUDE Yazar bunlar!

HAMLET Ben konuşayım şunlarla. (Baba'ya) Yeni oyunlara karşı filan değiliz biz. Severiz yeni oyunları, bayılırız. Ama bu mevsim sonuna kadar programımız dolu. Kusura bakmayın.

BABA (Üvey Kız'a) Boşuna nefes tüketmeyelim. Burada yazar yok. (Yönetmen'e) Ancak, siz bizim yazarımız olmayı kabul ederseniz?

YÖNETMEN Benimle alay mı ediyorsunuz?

BABA Alayla ne ilgisi var! Acı ve gözyaşı dolu bir konu getiriyoruz size.

ÜVEY KIZ Bir servet kazandırabilir size.

CLAUDIUS Acı ve gözyaşı!

HAMLET Doğrusu oldukça ticarî bir malzeme!

POLONIUS Bana acı ve gözyaşını düşündüren oyunun pazartesiye başlıyor olması.

(Gülüşmeler)

YÖNETMEN (Baba'ya) Hemen buradan gitmenizi rica edeceğim.

HAMLET İşimiz gücümüz var bizim!

CLAUDIUS Amma saçma, ha!

BABA Saçma mı? Elbette saçma. Ama bundan en çok sizin hoşlanmanız gerekmez mi? Ne de olsa, hayat bu bitmez tükenmez saçmalıklarla dolu değil mi? Hem bunların varlığından kuşku duyan da yok; çünkü gerçeklikleri yadsınmayacak şeylerdir saçmalıklar.

GERTRUDE Ne demek istiyor?

CLAUDIUS Boş ver.

BABA Öyleyse nedir en büyük saçmalık? Önemli olayları, içten duyguları alıp bunları inandırıcı kılmak için bin dereden su getirmek. Bu saçmalığı, daha doğrusu bu deliliği nerede görürüz? Sizin mesleğinizde, sayın ustalar, tiyatrodaki.

(Oyuncular bir ağızdan karşı çıkarlar)

GERTRUDE İnandırıcı olmakla hiçbir ilgisi yoktur oyunculuğun. Oyunculuk değil, taklitçilikler o. Oynadığınız kişiye inanmak, onu yaşamaktır oyunculuk.

BABA Onu yaşamak! Evet! Kişileri canlandırırıyorsunuz, onları soluk alan, yürüyen insanlardan daha canlı bir hale getirirsiniz! Katılıyoruz size!

YÖNETMEN Siz neler söylüyorsunuz, kuzum?

BABA Demek istiyorum ki varlıklar dünyaya değişik biçimlerde gelebilirler. İnsan bir ağaç olarak, bir tilki olarak, bir göl, bir kelebek, ya da bir kadın olarak doğabilir. Hatta bir oyun kişisi olarak bile doğabilir.

YÖNETMEN Yani siz ve şurada duranlar oyun kişileri olarak mı doğdunuz?

BABA Evet, gördüğünüz gibi.

(Gülüşmeler)

BABA Yaşayan kişiler!

(Yeniden gülüşmeler. Yönetmen ilgisizlikle izler, fakat kendini)

tutar)

BABA Rica ederim, gülmeyin! Gülünecek bir yanımız yok bizim. Büyük bir acı taşıyoruz içimizde. Şu kadına bakın!

(Kadını elinden tutarak öne doğru getirir. O konuşurken oyuncular bir an için susarlar)

BABA Bakın, nasıl karalar giymiş. Dili tutulmuş acıdan. Trajik bir durumda.

(Bu sözler istemeden teatral bir hava yaratmıştır: Oyuncular alaycı bir tutumla alkışlarlar. Kadın şaşkınlık içinde eğilip selam vererek durumun gülünçlüğüne arttırır)

SAHNE AMİRİ Gürültüü keselim lütfen!

HAMLET Bu kadar soytarılık yeter. Hadi dışarı!

POLONIUS Neden devam etmiyoruz, biri açıklar mı lütfen?

CLAUDIUS Birileri çıkarsın şunları tiyatrodan!

LAERTES *(İleri fırlar)* Sıktınız ama, hadi dışarı!

(Sahne Amiri, Baba'yı kolundan tutar)

SAHNE AMİRİ Şu taraftan lütfen.

BABA *(Kurtulur)* Ama herhalde size söylediklerimde şaşılacak bir şey yok, aziz dostlarım. Kim bilir kaç bin kere sahneye çıktığınızda, orada oyuncu arkadaşlarınızı değil de, birtakım yaşayan insanları görmüşsünüzdür? Bir doktoru, meraklı bir komşunuzu ya da bir postacıyı? İnanın onların hepsinden daha ilginç kişileriz biz.

ÜVEY KIZ Gerçekten öyleyiz. Aklınız durur. Yalnız bir şey söylemedi size. Biz kayıp kişileriz.

YÖNETMEN *(Meraklanmıştır)* Ne anlamda?

BABA Bizi tasarlayıp harekete geçiren yazar... bizi bu dünyaya getirmede, belki de getiremedi. Oyunumuza başladı, ama onu hiçbir zaman tamamlamadı. Büyük bir suç bu. Bağışlanmaz bir suç. Çünkü bir kişi, iyice tasar-

lanmış bir kişi, bir kez bir sanat eserinde canlı olarak yaratıldı mı, ölüme bile aldırılmaz. Kâğıt çürüyebilir, kalem kırılabilir, yazar ölebilir, ama yarattığı kişiler sonsuza kadar yaşayacaktır. (*Hamlet'e*) Siz, dostum, hangi rolü oynuyorsunuz?

HAMLET Hamlet'i.

BABA Peki, ne yaptı sizin Hamlet'iniz ölümsüzlüğü hak etmek için? Fazla bir şey değil. Oidipus'tan ya da Sanchō Panza'dan fazlasını değil. Ama üçü de hak etmemiş bile olsalar ölümsüzlüğe kavuştular. Neden? Çünkü yaratıcıları olan yazarlar onları besledi, büyüttü ve onların zamanın sonuna kadar içinde yaşayabilecekleri bir sanat eserinin içine yerleştirdi.

YÖNETMEN Ne demek istiyorsunuz? Bizden istediğiniz ne?

BABA Yaşamak istiyoruz.

YÖNETMEN Sonsuza kadar mı?

BABA Burada bir süre yaşamak bize yeter. Sizin aracılığı-nızla.

CLAUDIUS Anlaşılır saçmalık değil.

NEDİME Bizim aracılığımızla yaşayacaklarmış?

OPHELIA Provaya başlayamaz mıyız?

BABA Bir dakika, oyunumuz yazılı değil şimdilik. Ama isterseniz, yani siz oyuncular hikâyemizi severseniz, birlikte bir şey çıkarabiliriz.

CLAUDIUS Deneme tiyatrosu yapmıyoruz burada.

GERTRUDE Ben varım deneme çalışmasına.

HAMLET Burada toplu tartışma, ısınma alıştırmaları yapmıyoruz.

GERTRUDE Ben ısınma alıştırmalarına da hayır demiyorum.

HAMLET Sizin istediğiniz bir deneme tiyatrosu. Herkesin

bir masa başına oturup bütün gün konuşa konuşa oyunu parçalayıp doğaçlama yaptıkları bir topluluk. Burası yerleşik bir tiyatro. Doğru dürüst oyunlar sahneliyoruz biz.

BABA Öyle olmasa buraya gelir miydik?

YÖNETMEN Oyununuzun metni nerede öyleyse?

BABA İçimizde! İçimizde! Dram bizim içimizde yaşıyor. Dışarı çıkmayı, özgürlüğe kavuşmayı bekleyen tutkularımızda!

ÜVEY KIZ (*Şeytanca Baba'ya bakarak*) Bak bunu hatırladığına çok sevindim! O dizginlenmez tutkularımızı! Ah, seni dayanılmaz adam!

(*Sarılmak istiyormuş gibi Babaya yaklaşır, sonra birden geri çekilerek onu aşağılarcasına bir kahkaha atar*)

BABA Kes sesini!

HAMLET Def edin şunu!

ÜVEY KIZ Bayanlar, baylar, şimdi size büyük fedakârlıklarla anlaşılabildiğimiz genç bir sanatçıyı sunuyoruz. Babasını daha iki ay önce kaybeden bu sanatçı sizin şarkı söyleyip dans edecek!

(*Üvey Kız şarkı söyleyip dans etmeye başlar*)

Benim Çinlim çok belâli

Macao'nun canavarı.

Her yerde ilanlar asılı:

"Yakalayın Çu-çin-Çav'ı!"

Dikkat, dikkat, dikkat, dikkat,

Kaçırmayın Çu-çin-Çav'ı!

(*Üvey Kız hiç de fena dans etmez. Oyuncular onun büyüleyici enerjisi karşısında kendisini ilgiyle izlerler ve dansın sonunda coşkuyla alkışlarlar*)

OYUNCULAR Bravo! Harika! Bir daha! Bir daha!

SAHNE AMİRİ Keselim lütfen! Kendinizi kabarede mi san-

dınız!

GERTRUDE Bu kız deli.

BABA Deli mi? Hayır, hayır. Deliden de beter.

ÜVEY KIZ Duydunuz mu? Deli değil, deliden de betermişim. Nedenini merak etmiyor musunuz? Hikâyemizin ne olduğunu öğrenmek için meraktan ölmüyor musunuz? İzin verin de gösterelim size. Önünüzde oynayalım. Bu yavruyu, bu güzel meleği de göreceksiniz... *(Küçük kıızı annesinin yanından alır, Yönetmenin yanına götürür)* Ne şeker şey, değil mi? *(Kızı kucaklayıp öper)* Canım, canım benim...

(Kızı yere bırakır, nerdeyse istemeye istemeye ve üzgün bir sesle devam eder) Evet. Şu budala hayvanın yüzünden Tanrı onu bizden alıncaya kadar...

(Kız, kardeşinin ardından gelen küçük çocuğu hoyratça iterek annesinin yanına yollar) Sonra da benim evden kaçışımı göreceksiniz. Bir kuş gibi kanat çırpıp uçuşumu. Bir an bile kalamazdım artık, hele onunla aramızda geçenleri düşündükçe.

(Kaba bir biçimde vücudunu Baba'ya yaklaştırır) Annemin ne kadar mutsuz olduğunu görmeye daha fazla katlanamazdım. Hele oğlunun ona nasıl işkence ettiğini görmek çıldırtacaktı beni.

(Oğlu gösterir) Bu o işte. Meşru çocuk. Belli değil mi? Kendini beğenmiş, soğuk, herkese tepeden bakan... Nefret ediyor benden. Kızkardeşimden de. Şu sersem ufaklıktan bile nefret ediyor.

(Sevgiyle küçük çocuğu gösterir)

Piç olduğumuz için.

(Annesinin yanına gidip ona sarılır)

Annesini de reddediyor. Biz piçlerin de anası olduğu için. Anlıyorsunuz ya, ona layık bir ana değilmiş işte.

Nedir biliyor musunuz? Pislik! Pislik!

ANNE *(Yönetmen'e acı içinde)* Yalvarırım, ne olur, bu çocukların hatırı için... *(Bayılacakmış gibi olur)* Aman Tanrım...

(Baba onu tutmak için koşarak yanına gider)

BABA Ne olur, biriniz yardım edin. Bir sandalye lütfen.

YÖNETMEN Çabuk, bir sandalye getirin!

(Yardımcı Sahne Amiri Sandalye getirmek için koşarak çıkar. Oyuncular kaygıyla kadının çevresine toplanırlar. Her biri neredeyse aynı zamanda konuşur)

NEDİME Peçesini kaldırın, boğulacak kadıncağız.

GARDIROPÇU Bir bardak su ister misin, şekerim?

GERTRUDE Heyecana dayanamadı.

YÖNETMEN Nerde kaldı şu sandalye? Nereye gitti o çocuk?

HORATIO Neler hissettiğini biliyorum. Ben de öyle saatlerce ayakta beklemek zorunda kalınca...

SUFLÖR Söylemek bana düşmez ama, birkaç düğmesini açsanız iyi olur.

HAMLET Hastaysa, buradan çıkaralım. Başımıza kalmasın sonra.

NEDİME Geri çekilin biraz! Boğulacak kadıncağız.

(Geri çekilip susarlar. Yardımcı Sahne Amiri bir sandalyeyle döner. Anne oturur. Kısa bir sessizlik.)

NEDİME Bir şeyiniz yok ya? Hiç merak etmeyin: Burada kalabilirsiniz.

ANNE *(Gözlerini açtığı zaman ilk gördüğü insan olan Nedimeye)* Ne olur, kocama izin vermeyin düşündüğünü gerçekleştirmesi için. Dayanamıyorum!

YÖNETMEN *(Baba'ya)* Karınız mı?

BABA Evet, karım.

YÖNETMEN Peki ama, siz yaşadığınıza göre, neden yaşlı bir dul gibi giyinmiş?

Bu söze oyuncularından bazıları güler, böylece kasvetli hava dağılmış olur.

BABA Gülmeyin, lütfen! (Yönetmen'e) Onun dramı da bu ya. Bir dostu vardı, başka bir adam...

ANNE (Haykırır) Yeter! Yeter!

ÜVEY KIZ Bereket iki ay önce öldü. Bu yas elbiselerini o yüzden çıkarmadık üstümüzden.

BABA Yaşasaydı da, burada olmayacaktı. Sahnede görünmeyen kahramanlardan o. Şu kadının yüzüne bir göz atacak olursanız, yazarımızın onu iki erkek arasında çırpınan tutkulu bir kadın olarak tasarlamadığını hemen anlayacaksınız. Olsa olsa biraz şükran hissetmiş olabilir. O da bana değil, ötekine karşı. Bir kadın olarak değil, bir ana olarak düşünün onu. Bir oyun kahramanını olduğunu bile bir türlü kavrayamıyor. Anlaşılmaz bir şey bu onun için. Onun dramı yalnız çocuklarını düşünmesi... iki kocadan dünyaya getirdiği bu dört çocuğu.

YÖNETMEN Anlamaya çalışıyorum...

ANNE İki kocaymış! Ben mi istedim o adamı, onun peşinden ben mi koştum? Sen zorladın beni ona gitmeye!

ÜVEY KIZ Yalan söylüyor!

ANNE Sen nereden bileceksin?

ÜVEY KIZ Doğru değil söylediği, doğru değil. Seviyordun babamı! (Yönetmen'e) Neden böyle yapıyor, biliyor musunuz? O böyle bilsin diye. (Oğlu gösterir) Oğlunun böyle soğuk davranması onu kahrediyor. İki yaşındaki bebeğini bırakıp kaçtığı zaman, kocası böyle istediği için bunu yaptığına inandırmak istiyor oğlunu. Doğru değil bu. Harika bir adamla tanışmış, ona âşık olmuştu.

ANNE Hayır, hayır. Tanrı şahidimdir! O zorladı beni. Sorun kendisine! O nereden bilebilir?

ÜVEY KIZ Ben gördüğümü söylüyorum. Babam üzerine titredi onun. O da babama öyle davranırdı. Ölünceye kadar da öyle davrandı. (*Küçük çocuğa*) Öyle değil mi, ha? Söylesene sersem.

ANNE Rahat bırak çocuğu. Evet, babanı sevdim. Bunun aksini söylemedim ki. Sadece, o isteseydi (Babayı gösterir) bağrıma taş basar, onunla kalırdım. Ama evimi terk etmeye o zorladı beni.

BABA (*Yönetmen'e*) Doğru söylüyor, efendim. Öyle bir durumdu ki...

(*Acı anılar devam etmesine engel olur. Sessizlik*)

GERTRUDE (*Yavaşça*) Etkili bir sessizlik.

NEDİME Şeydeki gibi... hangi oyundu o?

SAHNEAMİRİ (*Yönetmen'e, saygılı ama saatin geçtiğinin de bilincinde*) Acaba?..

YÖNETMEN (*Baba'ya*) Ben şöyle biraz daha uzakta durayım.

(*Biraz uzaklaşarak Yönetmen / Oyuncu konumuna geçer. Böylece dışarıdan gelen kişiler oyuncu durumuna geçmiş olurlar*)

Siz devam edin. Kaldığımız yere dönelim lütfen. Herkes sussun. Bakalım ne diyecek?

OĞUL O durumun ne olduğunu sorsanıza kendisine.

BABA Alay ediyor benimle. Söylediğim bir sözü kakıyor kafama. Durumu somutlaştırmak için söyledığım bir söz.

OĞUL Kelimeler, kelimeler, kelimeler!

(*Hamlet doğrulup kulak verir*)

BABA Kelimelerin de bir yararı var. İnsan suçluluk duygusuna kapılıp acı çekince, kelimelerle avunabilir.

ÜVEY KIZ Belki de böyle vicdan azabından bile kurtulabilir.

BABA Hayır, hayır. Hiçbir şey insanı böyle bir duygudan kurtaramaz.

ÜVEY KIZ Para da mı? Birkaç kuruş paranın da işe yaramadığını söylemeyeceksin herhalde. O iş için bana önerdiğin yüz lireti unuttun mu?

OĞUL Şimdi çirkefleşen kim?

(Oyuncular irkilmişler, daha doğrusu konuyla ilgilenmeye başlamışlardır)

LAERTES Bela bu kız.

OPHELIA Korkunç!

NEDİME Adamın haline bak!

CLAUDIUS Biliyordum bu işte çürümüş bir şey olduğunu.

ÜVEY KIZ Madam Pace'nin bu iş için kullandığı odadaki maun masanın üstüne soluk mavi bir zarfın içine konmuştu para.

YÖNETMEN Madam Pace mi?

ÜVEY KIZ Butik sahibi bir madam. Çok şık bir butiği var. Yoksulluktan her şeyi yapmaya razı bizim gibi kızları korumak gibi kârlı bir de yan işi var.

OĞUL Tabii sonra hayatları boyunca başınıza belâ kesilme hakkını kendilerinde görüyor bu kızlar. *(Öfkeli, Üvey Kız'a)* Hadi canım, sen de! O parayı kazanmadın bile!

ÜVEY KIZ Az kalsın kazanıyordum ama!

ANNE *(Üvey Kız'a)* Utanmak yok sende?

ÜVEY KIZ Utanmak mı? Öç alıyorum ben, öç! Bakın, nasıl can atıyorum o sahneyi oynamaya. Bir oda... giysilerin sergilendiği bir vitrin... bir yanda divan, ayna... bir Japon paravanı... pencerenin önündeki maun masanın üzerinde soluk mavi bir zarfa konmuş yüz liret. Hepsi gözümün önünde. Uzansam, zarfı alabileceğim! Ama siz gözlerinizi kapayın beyler: Çünkü nerdeyse çırlıçp-lağım. Önce yüzüm kızarıyor. Ardından boynum,

omuzlarım.... Derken onun yüzü kızarıyor. (*Baba'yı gösterir*) Ben sapsarı kesiliyorum. Üşüyorum, çok üşüyorum.

HAMLET Boşuna vakit kaybediyoruz. Oynanamaz bu sahne.

GERTRUDE Ben gözümde canlandırabiliyorum.

LAERTES Hepimiz canlandırabiliriz gözümüzde.

OPHELIA Ben oynayamam bu sahneyi.

HAMLET Peki, sonra ne oluyor? İhtiyar kıza atlıyor, sonra? Gerisini de görüyor muyuz?

POLONIUS Hiç sanmıyorum.

HAMLET Bu durumda perdeyi kapayacak olursak, iki dakikalık bir sahne oynamış olacağız.

CLAUDIUS Seyircilerin yuhalarını saymazsan.

HAMLET Öyle ya. Hem...

(Yönetmen her kafadan bir ses çıkmasını önlemek için araya girer ve sessizliği sağlar. Hamlet'in sözü ağızda kalır. Baba, Yönetmen'e şu açıklamayı yapar)

BABA Yazarın kendisi de bu bölümde ne yapacağına tam karar verememiş. Aklında bir sürü imgeler var: Kız, o oda, zarf. Benim de bir türlü aklımdan çıkmıyor bunlar. Hep açıklamak zorunda hissediyorum kendimi.

ÜVEY KIZ Kendini temize çıkarmak istiyorsun da onun için yapıyorsun bu açıklamaları.

BABA Hayır, bana nasıl geliyorsa, öyle konuşuyorum. Tıpkı senin de yaptığın gibi. Hepimizin kendine göre bir dünyası var. Duyguları, görüşleri apayrı dünyalar... Benim kendi görüşümü açıklayan sözlerimi sen kendine göre yorumluyorsun. Öyleyse nasıl anlaşılabiriz? Anlaştığımız sanıyoruz, ama anlaşılamıyoruz. (*Yönetmen kadını göstererek*) Baksanıza, ben ona acıyarak yaklaştım, o bunu gaddarlık sandı.

ANNE Beni evden kovmadın mı?

BABA Görüyorsunuz ya, kovdum sanmış.

ANNE Aklımı karıştıрма şimdi! (Yönetmen'e) Olup biten şeylerin anlaşılmayacak bir yanı yok. Benimle evlendikten sonra... (Baba'ya) Tanrı bilir ya, kendi halinde bir kızdım ben-

BABA (Yönetmen'e) Doğru, basit, cahil bir kızcağızdı.

ANNE Öyle demek istemedim! Okumuş biri değildim.

BABA Ne var bunda utanacak? Ben de seni bu gösterişsiz halin için aldım ya...

(Kadın hayır anlamında başını sallar. Baba çaresizlik içinde kollarını iki yana açarak Yönetmene döner)

BABA Görüyorsunuz ya? Sanki duvara konuşuyorsunuz. Olacak şey değil. (Birden boyun eğmişçesine) Çocuklarına karşı çok iyi. Ama beyin hak getire.

(Sahnenin bir köşesinden gürültü gelir. Hamlet'le Laertes düello sahnesini prova etmektedirler)

SAHNE AMİRİ Gürültüyü keselim, lütfen.

LAERTES Prova yapmıyor muyuz?

SAHNE AMİRİ (Yönetmen'e) Prova yapıyor muyuz?

YÖNETMEN Evet, evet. Bu bayın hikâyesini dinlemek istiyorum.

Buna karşı çıkanlarla karşı çıkanlara katılmayanların sesleri birbirine karışır.

HAMLET Neden oyalanıyoruz böyle?

GARDIROPÇU Bizim de dinlememiz doğru mu? Bana biraz özel sorunlarmış gibi geliyor da...

CLAUDIUS Benim umurunda değil.

LAERTES Adamın kızı elde ettiği sahneye geçelim.

OPHELIA Bazılarımızın prova yapması gerekiyor!

SUFLÖR Bana ihtiyacınız olacak mı?

GERTRUDE Ben yararlı buluyorum bu hikâyeyi.

NEDİME Öyleyse devam etsin!

POLONIUS (*Hepsini bastırır*) Ben ipin ucunu iyice kaçırdım.

YÖNETMEN Ben de. Ama o da kaçırdı. (*Baba'ya*) Bir şey çıkmıyor bu hikâyeden, bir şey anlaşılmıyor. Hiç değilse şimdilik. Benim hoşuma giden yanı da bu. Devam edin.

BABA Teşekkür ederim, efendim. Yanımda çalışan, karım gibi, kendi halinde bir kâtibim vardı. Saygılı, işine bağlı, dürüst bir adamcağız. Karımla arası çok iyiydi.

LAERTES (*Anlamalı*) Yaa!

BABA Hayır, hayır. İnanın, hiçbir şey geçmedi aralarında İçlerinde en ufak bir kötülük yoktu. Bırakın beni aldatmayı, öyle bir şeyi akıllarından bile geçirdiklerini sanmıyorum.

ÜVEY KIZ Senin aklından geçti ama. Üstelik de buna ittin onları.

BABA Hiç bile. Ben ne yaptımsa, onların iyiliği için yaptım. Ehh, biraz da kendim için tabii. İş öyle bir noktaya gelmişti ki, ne zaman karıma ya da kâtibime bir şey söyleyecek olsam, hemen aralarında bakışırılar, beni kızdırmamak için gözleriyle anlaşılırlardı. İnsanı çıldırtmak için bundan daha iyi tasarlanmış bir şey düşünabiliyor musunuz?

YÖNETMEN İşine son verseydiniz.

BABA Verdim, verdim, ama bu daha da kötü oldu. Karım acıyarak sokaktan eve aldığınız bir kedi gibi süklüm püklüm bir hal aldı.

ANNE Hemen ardından yaptıklarından sonra ne yapmamı bekliyordun?

BABA (*Anne'den önce davranmaya çalışarak*) Şimdi de oğlumuzu elinden aldığım masalına başlayacak!

ANNE (*Yönetmen'e*) Evet, çocuğumu da aldı elimden!

BABA (*Anne'ye*) Bu da başka bir günahım, değil mi? Çocuğun doğaya yakın bir yerde, gürbüz, sağlıklı olarak büyümesi için köye gönderdiysem fena mı ettim?

ÜVEY KIZ Bakın nasıl arslanlar gibi oldu!

BABA Onun böyle somurtmasının, yüzündeki sivilcelerin sorumlusu da benim! (*Yönetmen'e*) Ben elimden geleni yaptım. Köyde doğru dürüst çiftliği olan bir aile buldum. Oğlumu da bakmaları için bu akli başında insanlara bıraktım. Çünkü, gördüğüm kadarıyla, karımın analıktan yana pek nasibi yoktu. Belki de yanılıyordum, ama inanın aklımda bir kötülük yoktu. Ailenin temelinde sağlam ahlâk değerlerinin yattığına inanıyordum. Hâlâ da inanıyorum!

(*Üvey Kız kendini tutamayarak kahkahalarla gülmeye başlar*)

BABA (*Yönetmen'e*) Susturun şunu, ne olur. Ben söz geçiremiyorum kendisine.

YÖNETMEN (*Üvey Kız'a yatıştırıcı bir sesle*) Biraz bekleyin!

Üvey Kız hemen susar. Yönetmen ondan uzaklaşarak Babaya.

YÖNETMEN Ben gene bir uzaktan izleyeceğim sizi.

HAMLET (*Yanındaki birine*) Mizansen yapıyor gene.

YÖNETMEN Evet, mizansen yapıyorum. Biraz önce demedim mi... Neyse. (*Baba'ya*) Devam edin, devam edin.

BABA Kâtibe yol vermiştim, oğlum da köydeydi. Ama karımı gördükçe, öyle sıkılıyordum ki, yüzüne bakmak istemiyordum. Beni sinirlendirecek bir şey yaptığı için, evi saran boğucu, bunaltıcı hava yüzünden değil, hatta o çıldırtıcı merhamet dilenciliğinden de değil... İnanın, acıyordum ona.

ANNE Bunun için de kapı dışarı etti beni!

BABA Sana sevdiğin adamla yaşama özgürlüğünü verdim!
Geçiminiz için parayı da esirgemedim!

ANNE Evde sana ayak bağı olmamam işine geliyordu tabii!

BABA Orası öyle, bunu inkâr edecek değilim. Bunun sonucu çok kötü oldu, biliyorum. Ama sana iyilik etmek için yapıyordum yaptıklarımı! Bir gün bile ilgisiz kaldım mı size? Sizi düşünmezlik ettim mi? Nasıl olduğunuza, çevrende büyüyen aileye karşı kayıtsız kaldım mı?

ÜVEY KIZ Hem de ne ilgi! (*Yönetmen'e*) Saçları örgülü, dizlerime kadar inen donum eteğimin altından görünen minik bir kızken, gelip okulun kapısı önünde görürdüm onu. Nasıl büyüdüğümü görmeye gelirdi.

BABA Korkunç bir suçlama bu.

ÜVEY KIZ Neden?

BABA İğrenç! İğrenç!

(*Baba heyecanla Yönetmen'e anlatmaya başlar*)

BABA O gittikten sonra, (*Anne'yi gösterir*) Evim sanki bomboş kalmıştı. Gerçi evde huzur diye bir şey yoktu, ama hiç değilse bir çeşit can yoldaşydı benim için. O bomboş odalarda yapayalnız kalmıştım. Oğlumu köyden getirttim, ama bana karşı öyle soğuk, öyle yabancı davranıyordu ki! Size garip gelebilir ama, ben de o zaman merak etmeye başladım öbür aileyi, kendi elimle kurduğum o yuvayı. Onları düşündükçe, kendi hayatımın o korkunç boşluğunu da doldurmuş oluyordum. Karımın hiç değilse artık mutlu olduğunu kanıtlamak istiyordum kendime. Benimle geçirdiği o çetin ve mutsuz günlerden sonra evinin gündelik kaygılarıyla huzura kavuştuğuna inanmak istiyordum. Bunu anlamak için gidip okulun önünde o küçük kızı bekliyordum. Bu ka-

dar basit.

ÜVEY KIZ Evet, orada bekliyor, ben eve giderken de arkamdan geliyordu. Ben içeri girerken bana el sallıyordu. Ben onun kim olduğunu bilmiyordum, bu yüzden kaşlarımı çatıp yüzümü buruşturuyordum. Kim olabilir, neden garip bir korkuya kapılıyordum onu görünce? Bir gün cesaretimi toplayıp anneme söz ettim ondan. Hemen anladı kim olduğunu!

(Anne "evet" anlamında başını sallar)

ÜVEY KIZ O hafta beni okula göndermedi. Yeniden okula başladığım günün akşamı gene orada, kapıda bekliyordu. Sırtarak yanıma geldi, yanağımı okşayıp elindeki paketi açtı. Kenarı konca güllerle süslü kocaman bir hasır şapkaydı bu. Sonra...

POLONIUS Affedersiniz. Bu sabah bana ihtiyacınız var mı? Yoksa, şu rolümü ezberlemek istiyorum da... (Süflör'e) Beni çalıştırırsın, değil mi?

SUFLÖR Peki, ama ben ne yalan söyleyeyim...

GERTRUDE Fena halde kaptırdın kendini! Değil mi?

(Gülüşmeler. Gertrude devam eder)

GERTRUDE Yalnız –belki de bunu söylemem gerekir– benim uzmanlığım daha çok bulvar komedileri, ne de olsa bambaşka bir şey, gene de fazla küçümsenmemeli ya... diyeceğim, şimdiye kadar dinlediklerimiz acaba seyirciyi sarar mı?

YÖNETMEN Sarmaz tabii. Bütün bunlar hikâyeden başka bir şey değil. Gereksiz bir sürü ayrıntı.

OĞUL Edebiyat! Edebiyat!

BABA Kim demiş! Hayat bu! Hayat!

YÖNETMEN Olabilir. Hatta roman da olabilir. Ama bu hali sahnelenebilecek bir oyun değil.

BABA Bütün bu ayrıntıları sahneye getirin demiyorum.

Gördüğünüz gibi kızımın ne örgüleri var...

ÜVEY KIZ Ne de dizlerine kadar inen süslü donu.

BABA Ama size sözünü ettiğim hikâye başlamak üzere.

ÜVEY KIZ (Kararlı) Asıl dram babamın ölmesiyle başlıyor.

BABA Evet.

(Kısa bir sessizlik. Hikâyeyi anlatmakla bazı ayrıntıları erteleme konusunda kararsızdır. Bazı ayrıntıları açıklama konusunda titizleniyormuşçasına şimdilik onlardan söz etmemeyi yeğler)

BABA Şurasını belirteyim ki, o şapka olayından sonra babası, bizim eski kâtip, ailesini alıp iş bulup başka bir şehre gitmiş. İzlerini bulmaya çalıştım ama boşuna. Tabii yıllarca onlarla ilgilenemedim. Sonra adam ölmüş. Bu budala kadın da bana iki satırlık bir mektup bile yazmadan çocuklarını alıp gene doğdukları şehre dönmüş. Benim de hâlâ oturduğum yere. Kendisi yarı okumuş olsa bile, büyük kızına bir satır bir şey yazdırabilirdi. Ama yapmadı... Ben de gafil avlandım. O korkunç o anlaşılması güç dram da o zaman patlak verdi. Körleşmemiş nefsimе uymaya kalktığım sırada... Bunu saptırmadan anlatmam gerekir. Yalnız yaşayan namuslu bir adam, hele öyle rastgele kadınlarla düşüp kalkmaktan hoşlanmıyorsa, ne yapabilir? Kadınsız yaşayabilecek kadar yaşlı olmayan, ama utanmadan kolayca kadın bulabilecek kadar da genç sayılmayan erkek için ne acıklı bir durum. Acıklı ne kelime? Korkunç, korkunç! Çünkü artık hiçbir kadın kendini zevk için sana vermeyecek, size istekle bakmayacaktır. O gün geldi mi, kadından vazgeçmenin de zamanı gelmiş demektir. Ama bunun söylemesi kolay. Dışardan bakınca hepimiz onurlu, saygın insanlarız, değil mi? Ama hangimizin iç dünyası utanç verici düşlerle dolu değil? Fırsat bulduğumuz zaman gerçekleştirmeye yeteneceğimiz

sapık düşlerle? Sonra aynada yüzümüze bakar, kravatımızı düzeltir bu utancın izlerini gizlemeye çalışırız. Neden kabul etmeyelim bunu?

ÜVEY KIZ Kabul ediyorsun demek? Etmeyip de ne yapacaksın?

BABA Ne de olsa cesaret ister insanın isteklerini varlığını kabul etmesi. Kadınlarda yoktur bu cesaret. Sizi ne kadar kışkırtırlarsa kışkırtsınlar, onları kollarınıza aldınızı mı, hemen gözlerini yumarlar, yaptıklarından yalnız sizin sorumlu olduğunuzu anlatmak isterler. Sanki olanları görmek istemiyorlardır.

ÜVEY KIZ Pekâlâ kadınlar da görür bazen olup bitenleri. Bütün bu gürültü neden kopuyor diye gözlerini dört açarak kızıışmış yüzünü görürler azgın müşterinin.

YÖNETMEN Bütün bunları biliyoruz. Asıl konuya gelelim lütfen!

GERTRUDE Öyle ya, bir dram sunacaklardı bize.

CLAUDIUS Müşteri kızıştırmak bunların yaptığı.

YÖNETMEN Asıl olaya gelelim.

BABA Geleceğim. Ama olay dediğiniz çuval gibidir. Ayakta durabilmesi için doldurulması gerekir. Ben de olayı yaratan heyecanları, duyguları, nedenleri açıklamak zorundayım. Kocasını ölünce, yoksulluk içinde geri geldiklerini bilmiyordum. (*Anne'yi gösterir*) Çocuklarını geçindirmek için terzilik yapıyormuş. Hem de Madam Pace hesabına.

ÜVEY KIZ “Madam Pace, Sosyete Terzisi” Sosyete aslında bir çeşit paravan oluyor kadının işlettiği ev için. Bir bilselerdi oranın nasıl kullanıldığını...

ANNE Ben de namuslu bir yer sandım. Kadının kızına göz koyduğu için bana iş verdiği aklımın ucundan bile geçmedi.

ÜVEY KIZ Annemin dikişlerini ona götürdüğüm zaman ne yapardı biliyor musunuz? O iğrenç parmaklarını kumaşın üzerinde şöyle bir dolaştırır, annemin gene elbisesi bozduğunu söylerdi. Bir gün bana baklayı ağzından çıkardı. Annemin işinden olmasını istemiyorsam, kendisine bazı konularda yardımcı olmam gerekiyor-muş.

GERTRUDE Bir de tiyatro için ahlâksızlık yuvası derler!

CLAUDIUS İğrenç bir iş.

OPHELIA Ben olsam tokadı patlatırdım suratına.

NEDİME Tabii. Senin tuzun kuru.

YÖNETMEN (*Üvey Kız'a*) Sonra, o butikte, bir gün, onunla karşılaştın...

ÜVEY KIZ (*Baba'yı gösterir*) Ne sandınız! Meğer gedikli müşterilerdenmiş! Nasıl, korkunç bir sahne değil mi?

BABA En heyecanlı an da annesinin tam zamanında yetişmesi.

ÜVEY KIZ Aslında geç bile kaldı!

BABA Hayır, hayır, tam zamanında! Bu konuda hiç kuşkun olmasın. Evet, bereket kim olduklarını tam zamanında anladım da, bütün aileyi alıp evime götürdüm. Ama olanlardan sonra durumumu tabii siz de düşünebilirsiniz! Kendisini görüyorsunuz (*Üvey Kız'ı gösterir*) Bana gelince, yüzüne bakacak durumda değildim. Ne de olsa ahlâk sahibi bir insandım.

ÜVEY KIZ Ahlak sahibiymiş! Bana yapılanlardan sonra ben de terbiyeli edepli bir ev kızı gibi oturacak değildim.

BABA (*Söylenenlere aldırılmaz*) Hepimiz kendimizi bir bütün olarak görüyoruz. Oysa ben böyle olmadığımı biliyorum. İşte benim dramım da bu. Biz aslında ayrı ayrı niteliklerin toplamıyız. Bazı insanlarla birlikte oldu-

ğumuz zaman güçlü yanımız ortaya çıkar, bir başkasıyla olduğumuz zaman zayıf yanımız. Bunun da ancak kötü bir rastlantı sonucu belli bir işi yaparken tuzağa düşünce anlarız... bizi herkesin görebileceği bir yerde çaresizlik içinde çırpınırken. Herkesin bizi yargılaması için. Hem de haksızca. Çünkü o anda yargıladıkları insanın tüm kimliği değildir ki! Yalnızca bir yanındır. (*Üvey Kız'ı gösterir*) İşte bana nasıl haksızlık ettiğini görüyorsunuz. Beni ummadığı bir yerde, benden ummayacağı bir işi yaparken suçüstü yakaladı. Ama o yakaladığı asıl ben değilim ki! Şimdi o tek, utanç verici kaniyattan yola çıkarak benimle ilgili tüm gerçekliği bu olduğu sonucuna varıyor. Bundan bir insan yaratıyor, iğrenç bir insan. Ama ben o insan değilim. Beni de en çok sarsan işte bu. Dramın çarpıcılığı bir kat artıyor bu yüzden. (*Oğlunu gösterir*) Söz gelimi, onun dramını alalım.

OĞUL Beni karıştırmayın bu işe.

BABA Nasıl karıştırmam, oğlumsun sen benim.

OĞUL Bu da benim suçum değil ya. Sizinle hiçbir alışverişim yok benim. Olmasını da istemiyorum.

ÜVEY KIZ (*Yönetmen'e*) Öyle ya, bizi bayağı insanlarız. Onun gibilere yaklaşamayız. Ama gözlerinin içine baktım mı, bakın ne yapıyor. (*Oğul'a*) Çünkü bana yaptıklarını unutamıyorsun!

(*Üvey Kız, Oğul'un gözlerinin içine bakar. Oğul gözlerini kaçırır*)

OĞUL Ne demek istiyorsun?

ÜVEY KIZ Senin yüzünden orospu oldum ben!

(*Oyuncular yeniden irkilirler ya da heyecanlanırlar*)

ÜVEY KIZ Evet senin yüzünden. Eve döndüğümüz, annemin -unutma ki senin de annen o- yuvasına döndüğümüzden beri bize öyle buz gibi, nefretle davranışın yüz-

zünden. Sanki onun krallığını ele geçiriyormuşuz gibi. (Yönetmen'e) Ahh, görmeliydiniz aramızda geçenleri. Başlarına bela kesildiğimi söylüyor. Belki de haklı. Ama onun o aşağılayıcı davranışına karşı başka ne yapabilirim ki!

OĞUL (Yönetmen'e) Durumu bir de benim açımdan düşünün. Bir gün evde sakin sakin otururken kapı çaldı; açtım. Kendini beğenmiş bir genç kadın babamı arıyordu. Hiçbir açıklama yapmadan, haber bırakmadan gitti. Ertesi gün gene geldi. Babamı kırk yıldır tanıyormuş gibi konuşuyordu. Bu sefer şu küçük kızı yanında getirmişti. Derken babamdan para istedi. Babam da sanki mecburmuş gibi çıkarıp parayı verdi.

BABA Mecburdum.

ÜVEY KIZ Elbette!

BABA (Söylediği yanlış anlaşılmasın diye) O para annen içindi.

OĞUL -Ben nerden bileyim! Daha önce onu hiç görmemiştim. Ancak hayal meyal bir şeyler hatırlıyordum. Ama ertesi gün o da geldi. "İşte annen," demiştin, "artık bizimle birlikte oturacak." Bunca yıldır neredeydi, ne yapmıştı, neden eve dönüyordu? Bütün bu soruların cevaplarını kendim bulacaktım. Neler hissettiğimi size anlatamam. Anlatmak da istemem. Hele bunları oynayarak göstermek niyetinde hiç değilim. Onun için benim bu oyunda rolüm yok. Dramatik bakımdan gelişmemiş bir karakterim ben. Onlarsa gerçekten kanlı canlı oyun kişileri. Diyeceğim, ortak bir yanım yok onlarla.

BABA Nasıl olur? Oyunumuzun vazgeçilmez bir parçasısın sen. Biliyorum bundan hoşlanmıyorsun. Hoşlanmamakta yerden göğe de haklısın ama...

OĞUL Benim neden hoşlanıp hoşlanmadığımı sen nerden

bileceksin? Benimle hiç ilgilenmedin ki!

BABA Haklısın, az ilgilendim. Ama bu da bir oyun için uygun bir konu değil mi? Babasının duygularına hiç aldırmayan oğulla başlayabiliriz oyuna. Derken annesi geliyor. Anne şaşkın ve sinirlidir. Oğlu annesine yüz vermiyor. Annenin oğluna duyduğu sevgi bu yüzden karşılıksız kalıyor.

Anne sessizce ağlamaktadır.

BABA Bak nasıl ağlıyor!

ÜVEY KIZ Ağla! Ağla bakalım! Bu adamı tokatlayacağın yerde...

BABA (*Yönetmen'e Üvey Kız'ı göstererek*) Küçükten pek hoşlanmıyor. (*Küçük çocuğu gösterir*) Şuna bakın. Şaşkın, çaresiz, annesinin dizi dibinden ayrılmayan bir zavallı. Neden mi? Oğlum bu dramla hiçbir alışverişi olmadığını söylüyor da ondan. Olayla bir ilgisi yokmuş. Nasıl olmaz, efendim. Olayın belkemiği o. (*Oğluna*) Bu çocukcağz kimin yüzünden bu hale geldi? Eve sığındığı için ondan kim nefret etti? Kim horladı? Kim sığıntı gibi davrandı? (*Yönetmen'e*) Şessiz, kendi halinde bir çocukcağz, şaşkın babası gibi.

YÖNETMEN Bu oyunda çocuk istemiyorum. İnsanı çok uğraştırıyorlar.

CLAUDIUS (*Gertrude'a*) Doğrusu ben o çocukla aynı oyunda oynamam, sen oynar mısın?

HAMLET İster istemez oynayacak, anne rolüne çıkacaksa.

GERTRUDE Umarım hakaret olsun diye söylemedin bunu. Çünkü hiç düşünmeden çıkardım o role.

BABA (*Yönetmen'e*) Hiç merak etmeyin, istediğimiz anda başımızdan savabiliriz. (*Küçük kızı gösterir*) Tabii onu da.

YÖNETMEN (*Keser*) Siz ayrıntıları bana bırakın.

BABA Demek bizimle çalışacaksınız?

(Yönetmen durur, Babaya bir puro verir, bir tane de kendisi yakar)

YÖNETMEN Anlattıklarınız beni çok ilgilendirdi. İçimden bir ses bütün bu dağınık duygulardan, bu mızıldanmalardan tiyatroya uygun bir şey çıkabilir diyor. Belki de bir oyunun başlangıcıyla karşı karşıyayız.

ÜVEY KIZ Benimle ilgili bir oyun?

BABA Kes sesini!

YÖNETMEN *(Sözünün kesildiğine dikkat etmez)* Alışılmamış bir konu. Garip. Oldukça ilginç bir şey.

BABA Çok doğru söylediniz. Sıradan bir dram değil bizimki.

YÖNETMEN Doğrusu olayı gelip böyle anlatmanız büyük cüret! Tam prova ortasında paldır küldür içeri girmek. Profesyonelliğe hiç yakışmıyor.

BABA Burada hiç yabancılık çekmiyoruz. Oyunculuk kamımızda var bizim.

YÖNETMEN Tamam, siz gezginci oyuncularınız!

GERTRUDE Ben söylemiştim o "es"te büyük ustalık var diye.

CLAUDIUS Doğru. Hem şu jestlere de bak.

BABA Ne gezer, efendim. Hayatın başa uygun gördüğü rolden başka bir role çıkmadım ben, herkes gibi el kol hareketlerimi biraz abartmalı buluyorsanız duyduğum aşırı heyecandandır bu.

YÖNETMEN Gerçek heyecan. Ben de buna bayılırım işte. İşine hız veren budur. Demek oyuncu değilsiniz, sadece ham maddesiniz. Peki ama ben ne yapabilirim bu ham maddeyle? Elde bir oyun metni olmadan bunu nasıl sahneye çıkarabilirim?

GERTRUDE Biz bir yazar öneremez miyiz?

YÖNETMEN Niye olmasın. Çok değerli bir oyun yazarı var aklımda... son oyununu bize göndermiş.

BABA Hayır, hayır. Biz dışardan kimse istemiyoruz. siz olun bizim yazarımız.

YÖNETMEN Ben mi?

BABA Neden olmasın?

YÖNETMEN Ben hayatımda hiç oyun yazmadım da ondan.

BABA Yazmadınızsa, şimdi yazarsınız. Zor bir şey değil ki oyun yazarlığı. Fazla karışık değil bizim anlattığımız olaylar. Bütün yapacağınız bizim burada bulunuşumuzdan yararlanmak.

YÖNETMEN Nasıl?

BABA Karşınıza geçip dramımızı canlandıracağız.

YÖNETMEN Bununla iş bitmiyor ki. Birinin bunları yazması gerek.

BABA Tabii onlar yazacak. Sahne sahne kağıda geçirecekler oyun önünüzde ilerledikçe. Sizin bütün yapacağınız olayların ana çizgilerini belirlemek.

YÖNETMEN Bir çeşit senaryo.

(Sessizlik)

YÖNETMEN Aklıma yatar gibi oluyor. *(Oyunculara)* Ne dersiniz bir denesek mi?

GERTRUDE Ben varım.

YÖNETMEN Yaşa.

(Oyuncuların bu işe karşı olduklarını belirten sözleri birbirine karışır)

CLAUDIUS Bakalım daha neler göreceğiz.

HORATIO Ben tulûata yokum. Çılgınlık bu yaptığı.

GARDIROPÇU Bütün o prova eteklerini boşuna çıkardık.

LAERTES Ne oluyoruz yani, çocukları mı eğlendireceğiz?

OPHELIA Bütün bu beklemlerden iyice sıkılmaya başla-

dım doğrusu.

(Gertrude genel eğilimi anlayarak araya girer)

GERTRUDE Bence karar vermeden önce konuyu topluca tartışsak.

YÖNETMEN Yoo, bence hiç gereği yok. (Baba'ya) Benimle odama kadar gelir misiniz?

BABA Onların da gelmeleri gerekiyor.

YÖNETMEN Elbette.

SAHNE AMİRİ Beni de istiyor musunuz?

YÖNETMEN Evet, lütfen. Ayrıca kâğıt, kalem...

SAHNE AMİRİ (Yardımcısına) Kâğıt, kalem...

YÖNETMEN Aksesuar...

BABA Dekor.

YÖNETMEN (Çıkarken Baba'ya) Dekor daha sonra.

SAHNE AMİRİ (Yardımcısına) Yazdın mı?

SAHNE AMİRİ Kâğıt, kalem, aksesuar, dekor.

YÖNETMEN (Altı kişiyle çıkarken, Sahne Amiri'ne) Kahve molası.

(Çıkar. Bir diktatörün odadan çıktığı zaman duyulan bir sessizlikten sonra)

CLAUDIUS Sen durumu çaştın mı?

HAMLET (Öfkeli, ortaya) Bir provanın bize kaç patladığını bilen var mı? Bir provanın.

LAERTES Bazılarının özel gelirleri var anlaşılan.

OPHELIA Bundan sonraki saatler daha da kötü geçeceęe benziyor.

CLAUDIUS (Filozofça bir edayla) Ehh, hepimizin ücreti ödendi.

POLONIUS Eğer tuluat yapacaksak, inanın bana, biz eskiden comedia dell'arte oynarken hep tulûat yapardık, çok da iyi oynardık doğrusu. Rolümüzü hiç unutmadık. Çok hostu çok

HAMLET (*Hâlâ öfkeli*) “Commedia dell’arte” oynamıyoruz burada.

HORATIO (*Sahne Amiri’ne*) kahve molası mı dedi?

SAHNE AMİRİ Yalnız on beş dakika.

Herkes dışarı çıkmaya başlar. Oyuncular çıkarken konuşmalara ara verilir.

SUFLÖR Ben onların kahvesini götüreyim. Nasıl olsa bana ihtiyaçları olmayacak.

GARDİROPÇU (*Yüksek sesle, herkese*) Bakın şimdiden söylüyorum. Daha sonra ne yapılacak bilmiyorum, ama gardırobu yağma etmek yok. Haberiniz olsun.

HAMLET (*Claudius’a*) Dinlenme odasına mı?

CLAUDIUS Bu sabahki provada bayağı sıkıldım doğrusu. Şu yönetmenlere ne gerek var sanki? Ne dersin?

HAMLET Önce mizansen veriyor. Sonra bütün rolleri oynamaya kalkıyor. Derken dekoru çiziyor. Şimdi de oyun yazarlığına soyundu.

CLAUDIUS Neyleyim ki Tanrı yetenek vermemiş. Al sana yönetmen işte.

SUFLÖR (*Oradakilerden birine*) Bu çalışma yöntemi tutarsa biz suflörlere iş kalmayacak.

OPHELIA (*Nedime’ye*) Ölürüm de o rezil sahneyi oynamam.

NEDİME Sen de amma dar görüşlüsün.

HORATIO (*Laertes’e*) Bakın, dedim kendisine, ben tuluata yokum, dedim.

LAERTES Sen beni dinle. Şu bizim kontratlara iyice bir göz atmalı.

HORATIO Ne aşağılık bir şeydi, değil mi? Bazı yerleri de o kadar fena değildi - hani o butik sahnesi. Belki önce bir senaryo ortaya çıkar. Sonra da metin yazılır. İnsan metni okur, hangi roller olduğunu görür, ona göre karar verir. Değil mi?

GERTRUDE (*Nedime'ye*) Sen benden ayrılma.

NEDİME Tamam.

GERTRUDE Hadi bir kahve içelim.

(*Çıkarlar. Yalnız Polonius, Suflör ve Sahne Amiri kalmışlardır*)

POLONIUS (*Sahne Amiri'ni esir almıştır*) Bizim zamanımızda kulise bir senaryo asılırdı. Bazen de haber vermeden oyunu değıştirirlerdi. Bir de sahneye çıkardın ki, ne göresin, sevgilini bir başka oyuncu araklamış. Üstelik bir de dışın çekilecek.

SAHNE AMİRİ (*Kurtulmaya çalışarak*) Günün modası işte.

POLONIUS Elbette. Gene tuluata dönülecek. Bak göreceksin.

SAHNE AMİRİ Yoo, öyle bir şey olacağını hiç sanmıyorum. (*Sahne Amiri kaçır*)

SUFLÖR (*Polonius'a*) Biraz önce aklıma matrak bir şey geldi. Dedim ki, işler böyle giderse, biz suflörlere ekmek kalmayacak, dedim.

POLONIUS Bana sorarsan, bu rol ezberleme işi çıktı çıkılı, tiyatronun tadı tuzu kalmadı.

(*Çıkarlar*)

SAHNE AMİRİ (*Yardımcı Sahne Amiri'na seslenir*) Salon ışıkları? Nereye gitti bu çocuk?

(*Salon ışıkları yanar*)

BİRİNCİ PERDENİN SON

İKİNCİ PERDE

Sahne işçileri Yardımcı Sahne Amiri'nin denetiminde küçük bir kapalı dekor kurmaktadırlar. Duvar ve kapısı depodan alınan bu dekor gereçlerinin pembe ve yıldız renkli çizgili duvar kâğıtları vardır. Sahne işçilerinden biri çivi çakmaya başlar.

Sahne Amiri girer.

SAHNE AMİRİ Salon ışıklarını söndürün.

Y. SAHNE AMİRİ *(Bağırır)* Salon ışıklarını söndürün!

SAHNE AMİRİ *(Sahne işçisine)* Biraz keser misin şu gürültüyü, lütfen!

(Sahne işçisi çivi çakmaya ara verir, bir başkası başlar. Başlama zili dinlenme odasında çaldığı duyulur. Kulisten bir ışıkçının sesi gelir)

IŞIKÇI Salon ışıklarını azaltayım mı?

SAHNE AMİRİ Hayır, iyice söndür.

IŞIKÇI Ne dedin? Duyamıyorum.

SAHNE AMİRİ İyice söndür, dedim!

Y. SAHNE AMİRİ Ben söylerim.

(Yardımcı Sahne Amiri koşarak çıkar. Yönetmen arkasından altı kişiyle gelir)

YÖNETMEN *(Sahne Amiri'ne)* Salonun ışıklarını söndürün.

SAHNE AMİRİ Biz de onu yapmaya çalışıyoruz.

YÖNETMEN Salon ışıkları!

(Salon ışıkları birden söner, çekiç sesi kesilir. Gertrude dinlenme odasından gelir)

YÖNETMEN Bağırmadan olmuyor.

(Yardımcı Sahne Amiri bir prova mankeni taşıyarak kulisten girer. Bu arada)

GERTRUDE Herkes gelince biraz daha fazla bağırman gerekecek.

YÖNETMEN Yaa, homurdananlar mı var?

GERTRUDE Korkarım öyle. "Yeni moda prova yöntemleri" filan gibi saçmalıklar. Benim yakındığım yok. Saray sahnesiyle ilgili çok iyi bir şey geldi aklıma. Gertrude siyahlar içinde oturmaktadır. Gözünü oğlundan hiç ayırmadan. Oğluyla bozmuştur. Claudius'un hiç aldır-dığı yoktur. Yani rolümü çok iyi biliyorum.

(Geri çekilir. Elindeki metinde bir yere bakar. Polonius girer)

YÖNETMEN (*Sahne Amiri'ne*) Aksesuarları kim getiriyor?

SAHNE AMİRİ Liste kimde?

Y. SAHNE AMİRİ Burada!

POLONIUS (*Yönetmene*) Dinlenme odasında hava pek parlak değildi.

YÖNETMEN Haber verdiğin için teşekkürler.

POLONIUS Hazırlıklı ol diye söylüyorum.

YÖNETMEN (*Sahne Amiri'ne*) Oyuncuları çağırır mısın, lütfen.

SAHNE AMİRİ (*Oradakilere ve girmekte olan Nedime ile Suflöre*) Herkes yerine, herkes yerine!

NEDİME (*Yönetmene*) Neredeyse kavga çıkacaktı, haberin var sanırım.

YÖNETMEN İyi ki söyledin.

SUFLÖR Bugün bana ihtiyacınız olmadığı doğru mu?

YÖNETMEN Yoo, yoo! Sana çok işimiz düşecek. Odama git. Orada bir deste kâğıt bulacaksın.

(*Claudius gelir. Suflör çıkar*)

CLAUDIUS Kusura bakma, geciktik.

YÖNETMEN İştittiğime göre kavga çıkmış.

CLAUDIUS Kavga mı? Yok canım, soğukkanlılıkla tartış-

tık bazı sorunları.

(*Hamlet, Ophelia, Laertes, Horatio ve Gardıropçu birlikte girerler. Hepsi kararlı görünmektedirler*)

YÖNETMEN Tartışmaya provadan sonra devam etsek daha iyi olur. Oturur musunuz lütfen.

(*Asi oyuncular oldukları yerden kımıldamak istemezler*)

YÖNETMEN (*Sahne Amiri'ne*) Bir şezlong getirin. Depoda ne varsa. Yeşil olabilir.

ÜVEY KIZ Yeşil olmaz.

YÖNETMEN (*Anlaşmazlığa son vermek için, çok kesin*)

Çarpıcı, canlı yeşil olsun rengi. Zehir yeşili. Çabuk.

(*Oyuncular yerlerini alırlar*)

YÖNETMEN Teşekkürler. Herkes burada mı?

Yönetmen dekoru gösterir.

YÖNETMEN Sahne şık bir butik. Kapı sokağa açılır.

HORATIO Başlamadan önce...

SAHNE AMİRİ "Lyon'lu Kadın"daki mi?

YÖNETMEN Evet!

(*Sahne Amiri koşarak çıkar*)

OPHELIA Oyuna başlamadan önce, bazılarımızın ne yaptığımız konusunda aydınlanmaya hakkımız var sanıyorum.

LAERTES Oyunu biz mi yazıyoruz? Siz mi yazıyorsunuz? Biz mi oynayacağız bu oyunda? Oyun repertuara girecek mi?

HAMLET (*Kesin*) Repertuar basıldı. (*Yönetmen'e*) Altı hafta önce yapılması gerekirdi değişikliğin.

HORATIO Ne roller var bu oyunda?

GARDIROPÇU Para nerden bulunacak?

CLAUDIUS (*Araya girer*) Bir huzursuzluk olduğu meydana. Ortada bir karışıklık var. Yönetmen sensin. Biz de senden ne yapmak istediğin konusunda bir açıklama

istiyoruz.

YÖNETMEN Ben de onu yapmayı düşünüyordum.

SAHNE AMİRİ *(Divan getirilirken)* Başlarınıza dikkat!

CLAUDIUS Sen ne istediğini söyle, biz de onu yapalım -

YÖNETMEN *(Keserek)* Söyleyeceğim!

CLAUDIUS Sözümü bitireyim. Sorun, kimin söz sahibi olduğu.

YÖNETMEN Elbette ben!

CLAUDIUS Bizim sert bir yönetmenden yakındığımız yok. Bize göre öylesi daha iyi.

YÖNETMEN Öyleyse...

CLAUDIUS Bir dakika. Biz profesyoneliz. Eğer oyun kötüyse, yönetmen de, birçok tiyatrodaki olduğu gibi beceriksizin biriye, o zaman biz aramızda bir çözüm buluruz. Bizim işimizi aksatan tek şey boş lâfla vakit geçirmek. Bu sabah da bundan başka bir şey yapmadık.

YÖNETMEN Öyle mi? Çok özür dilerim.

CLAUDIUS Sana karşı söylenmiş değil bu sözler.

YÖNETMEN Bundan eminim.

CLAUDIUS Sadece, arkadaşlar arasında en kıdemli ben olduğum için, bunu söylemek...

YÖNETMEN Elbette, elbette! Bilirsin, senin ne düşündüğüne her zaman önem veririm. Nedir sizi kaygılandıran? Söyle bana.

(Claudius'u alıp dolaşmaya başlar. Bu arada)

GERTRUDE Bu adam yüzünden neredeyse baş ağrılarım tutacaktı.

ÜVEY KIZ Camlı dolap nerede?

SAHNE AMİRİ Geliyor.

ÜVEY KIZ Ya masa? Yuvarlak maun masa?

SAHNE AMİRİ Birer birer lütfen.

YÖNETMEN *(Claudius'a)* Belki de olmayacak bir şey isti-

yorum sizden...

BABA Bir de ayna...

SAHNE AMİRİ Ayna mı? O da nereden çıktı? Nasıl olsun?

Endam aynası mı? Duvar aynası mı? Cep aynası mı?

BABA Hayır, hayır. Şey... (*Düşünür*)

ÜVEY KIZ Paravan nerede?

SAHNE AMİRİ Geliyor.

YÖNETMEN Sana güveniyorum.

BABA Duvara asılan bir ayna. Girerken ben yüzüme bakıyorum, gözlerimin altları kararmış...

SAHNE AMİRİ (*Yardımcı Sahne Amiri'ne*) dört köşe bir ayna.

(*Yardımcı Sahne Amiri aynayı getirmeye gider*)

YÖNETMEN Kaç yıl oldu birlikte çalışmaya başlayalı? On üç mü? On dört mü?

ÜVEY KIZ Paravan şart. Yoksa nasıl soyunurum?

BABA Yoksa dikdörtgen miydi?..

SAHNE AMİRİ (*Yardımcı Sahne Amiri'ne bağırır*) Bir dakika!

YÖNETMEN Herhangi bir ayna olabilir. (*Claudius'a*) Anlaştık, değil mi?

SAHNE AMİRİ (*Yardımcı Sahne Amiri'ne bağırır*) Ne varsa getir!

YÖNETMEN Askı? Şapkalar için-

ÜVEY KIZ Evet bir...

SAHNE AMİRİ (*Yardımcı Sahne Amiri'ne bağırır*) Bir de şapka askısı!

ÜVEY KIZ Üç dört tane.

SAHNE AMİRİ Üç dört tane!

YÖNETMEN (*Claudius'a*) Tamam değil mi? Anlaştık.

SAHNE AMİRİ (*Yönetmene*) Başka?

YÖNETMEN Sanırım hepimiz hazırız. (*Claudius*) Sağ ol. (*Topluluğa*) Şimdi şöyle bir...

SAHNE AMİRİ (*Baba ile Üvey Kız'a*) Başka bir isteğiniz?

YÖNETMEN (*Sahne Amiri'ne*) Tamam! Bu kadar! (*Baba ile Üvey Kız'a*) Tamam, değil mi? (*Birden*) Pekâlâ! Suflör nerede?

(*Suflör kâğıt ve yazı makinesiyle dönmüş biraz ötede Polonius'un rolünü ezberlemesine yardım etmektedir*)

SUFLÖR Buradayım. Ezberine yardım ediyorum.

POLONIUS Tuluat yapmayacak mıydık?

YÖNETMEN (*Suflör'e*) İşte senaryo. (*Verir*) Buradan başlıyorum.

POLONIUS Tuluat yapacağımızı söylemiştin. Bayağı sevinmiştim doğrusu.

YÖNETMEN (*Suflör'e aileyi gösterir*) Birazdan bir sahne oynayacaklar. İyi dinle. En önemli sözleri kaydetmeye çalış.

SUFLÖR Hiç merak etmeyin. Stenografi biliyorum.

YÖNETMEN Ne diyorsun?

SUFLÖR (*Mutlu*) Evet, tiyatro mevsimi bitince, ek iş olarak stenografi işleri alıyorum.

(*Suflör elindeki senaryoya bakarak uzaklaşırken bir yandan da, "Akmasa da damlar..." gibi sözler mırıldanmaktadır*)

YÖNETMEN (*Sahne Amiri'ne*) Sahneyi boşaltın.

SAHNE AMİRİ İş olmayı sahnedeki çıkışın lütfen.

(*Oyuncular sahnedeki çıkarken "Peki şimdi ne yapacağız?" "Prova başlıyor mu?" "Ne oluyor?" gibi sorular sorarlar*)

POLONIUS Olmadı şimdi! Commedia üslubunda oynayacağız demiştin!

SAHNE AMİRİ Sahneyi boşalttır mısınız?

HAMLET Ne olacak şimdi?

CLAUDIUS Hâlâ tam anlamış değilim...

YÖNETMEN Daha sonra suflör rollerinizi yazıp dağıtacak.

SUFLÖR Tape edeceğim.

YÖNETMEN Çok iyi, sonra...

SUFLÖR Kopya kâğıdı bulabilir miyiz -

YÖNETMEN Sonra her zamanki gibi ezbere geçersiniz.

Önce -

GERTRUDE Beni düşünüyorsan, o konuda merak etme.

Ben doğaçtan oynayacağım.

YÖNETMEN Tamam... önce, kahramanlarımız o sahneyi prova ederlerken, biz gereken notları alacağız.

BABA Prova mı? Ne provası? Biz biliyoruz ne yapacağımızı.

YÖNETMEN Harika, tekrar ediyorum. (*Baba'ya*) Oyuncular oynayacakları her sahnede ne söyleyeceklerini, o sahnenin havasının ne olması gerektiğini bilmek zorundalar.

LAERTES Kim neyi oynuyor?

HORATIO Rollerimiz ne?

YÖNETMEN Şimdi o konuya geliyorum. (*Alışılmış konuşmayı yapar*) Biliyorum, hep böyle söylenir, ama o kadar da yanlış değil. Rol dağıtımı yaparken benim tek kaygım kimin hangi role uygun olduğudur. Bunun sizin yeteneğinizle hiçbir ilgisi yok. Bir oyunda ancak belli sayıda rol vardır. Bu oyunda da, yanılmıyorsam, dört rol var. Çocukları saymazsak. Önce, üvey baba: dediği dedik, zevkine düşkün, kuşkucu...

GERTRUDE Claudius!

CLAUDIUS Yoo, sanmıyorum. Ben olmasam da olur.

YÖNETMEN O zaman...

(*Çevresine bakınır, ama daha uygun birini göremez. Oysa*

Polonius oldukça istekli görünmektedir)

YÖNETMEN Düşünürüz. Sonra, üvey kız: genç, taşralı...

HAMLET (*Ophelia'yı gösterir*) Ta kendisi.

NEDİME Taşralı dedi.

YÖNETMEN Bu turda bazı arkadaşlara fazla iş düşmemişti. Onun için... (*Nedime'ye*) bu rolü sen dener misin?

(*Nedime sevinerek kalkar*).

ÜVEY KIZ O mu? O küçük bakire mi!

NEDİME (*Öfkeli*) Biz oyuncuyuz, kızım!

(*Bu söz üzerine gülüşmeler*)

YÖNETMEN (*Laertes'e*) Sen oğlu oyna, sen de (*Gertrude'a*) ilgileniyorsan...

GERTRUDE Hem de nasıl.

BABA Neden onlara bu rolleri veriyorsunuz?

YÖNETMEN Neden vermeyecek mişim? Yoksa... yoksa siz oyunu kendinizin mi oynayacağını sanıyordunuz?

BABA Elbette.

YÖNETMEN Olacak şey değil! Seyircinin karşısına çıkabileceğinizi nasıl düşünebiliyorsunuz? Siz oyuncu değilsiniz ki. Yazarınız sizin için nasıl bir kimlik düşünmüşse, siz osunuz. Neydi size verdiği görev?

BABA Kesin bir kararı yoktu.

YÖNETMEN Gördünüz mü!

BABA Ama bu insanların bizimle hiçbir benzerliği yok ki! (*Gertrude'u göstererek*) Bir şu kadına bakın, bir de karıma!

(*Bu arada Gertrude, Laertes ve Nedime Gardıropçu ile giysiler konusunda hazırlığa girişmişlerdir. Gardıropçu kadın getirdiği bazı giysileri onların üzerinde dener. Claudius ise göze görünür bir biçimde gazetesinin bulmacasını çözmektedir*)

GERTRUDE (*Kızgın*) O kadar da sınırlı bir oyuncu değ-

lim, sanıyorum.

BABA Benim kendi halinde, sessiz sedasız karımı oynamanız için belki de sınırlı olmanız daha uygun olur. Bu o kadar zor değil. Ama bir de beni düşünün! Şurada bulmacasını çözen adamla benim ne ilgim var.

CLAUDIUS (*Sinirli*) Oo, yoksa rolümüzü mü kaybediyoruz?

YÖNETMEN Hayır, hayır. Senin rolün tamam.

(*Claudius hemen Gardiropçuya gider ve kendine bir giysi seçmeye koyulur*)

YÖNETMEN Aman dikkat! Az kalsın bir oyuncu kaybediyordunuz.

NEDİME Böyle konuşurlarsa, bir de aktris kaybedebilirler.

ÜVEY KIZ Size karşı bir şey söylemek istemedim. Kendimle ilgiliydi söylediklerim. Sizde kendimi göremiyorum. Elimden geleni yapıyorum, ama olmuyor.

BABA Bakın bunda haklı. Biz neyi ifade ediyorsak, bunu kendimiz olarak yapıyoruz. Bizi değiştirdiniz mi, oyun da değişmiş olur.

YÖNETMEN Bakın, oyunlarla sizin şu ya da bu kişi olmanız arasında bir ilgi yok. Oyunlar yürüyen, hareket eden kişilerle ilgilidir. Böyle konuştuğum için kusura bakmayın ama, siz de tıpkı birlikte çalıştığım bütün oyun yazarları gibi düşünüyorsunuz. "Burada gözlüğünü sileceğini düşünmüştüm," ya da "Bu kadın fazla şişman" gibi şeyler söylerler. Hep önemsiz ayrıntılara takarlar kafalarını oyun yazarları. Çünkü oyunu bitirdikleri zaman, neyle ilgili olduğunu unutmuşlardır bile. Hoş, başlarken de bildikleri şüphelidir ya! Ama işte oyuncular bunu bulmaya çalışırlar: Oyunun anlamını. Bir ipucu bulmak için oyunu altüst ederler, buldular mı da, ona göre davranırlar. Böylece sonunda kendi yarat-

tıkları bir şeyi ortaya koyarlar. Bu da çoğu zaman yazarın söylediği ya da söylemek istediği şeydir. Ama bunu her biri kendi anlayışına göre yapar, çünkü onlar da sanatçıdırlar.

BABA Ben aksini iddia etmiyorum ki. Ama ben bu yüzüm işte. Ne yaptıysam tek tek kazınmıştır yüzümün kırışıklıklarına.

YÖNETMEN Kırışıklıklar sorun değil.

CLAUDIUS *(Onları dinlemektedir)* Makyaj. Şuraya biraz gölge düşürdün mü, tamam.

YÖNETMEN *(Baba'ya)* Gördünüz mü? Tiyatronun büyüğü bu.

BABA Ya sesler, hareketler?

CLAUDIUS Değiştireceğim, değiştireceğim. *(Sıkılmıştır)* Ama siz söylediğiniz için değil. Kendi yorumumu yapmak için değiştireceğim.

(Gardıroçunun yardımıyla Claudius'un görünüşü Baba'ya epeyce benzemiştir)

BABA Siz ne kadar ustaca oynarsanız oynayın, kendinizi ne kadar değiştirirseniz değiştirin, ben değil, benim başka bir dildeki kopyam olacaksınız. Sakın inandırıcı bir etki yaratmak için birtakım değişiklikler, hatta çarpıtmalar gerektiğine inanmadığımı sanmayın. Ama ne olsa gerçek değil, taklit olacak. Siz de dış görünüşünüzle, ne de ruhunuzla bensiniz. Ben işte en çok bundan korkuyorum. Yani yanlış temsil edilmekten, yargıcın karşısına çıkarılanın ben değil, benim bir taklidim olmasından.

YÖNETMEN Her şey bitti, şimdi de eleştirmenlerin yargısı mı kaldı düşünecek?

BABA Hayır, hayır. Onları demiyorum... demek istiyorum ki...

(Garip garip, nerdeyse büyülenmişçesine, yüz yüze geldiği Claudius'a bakar. Şaşırtıcı derecede birbirlerine benze-mişlerdir. Yalnız Claudius eline bir baston almıştır)

BABA Bilemiyorum... daha doğrusu anlatamıyorum, san-ki söylediğim sözler inandırıcı değil... giderek gerçek-ten uzaklaşıyormuşum gibi geliyor bana.

YÖNETMEN Açıkçası bu sabah oynayacak durumda de-ğilsiniz. Şuraya oturup seyredin daha iyi.

(Baba söyleneni yapar, epeyce sarsılmış gibidir)

GERTRUDE Başlasak!

LAERTES Hazır mıyız?

NEDİME Hazırız.

YÖNETMEN *(Dekoru gözden geçirir)* Masa, zarf... *(Üvey Kız'a)* Nasıl buluyorsunuz?

ÜVEY KIZ Divan pek sağlama benzemiyor. Üzerinde olup bitenleri düşünecek olursanız, çoktan çökmüş olması gerekirdi.

SAHNE AMİRİ Başka bir tane...

YÖNETMEN Devam. Birinci sahne.

SUFLÖR *(Elindeki kâğıttan okur)* Üvey Kızla Madem Pace.

YÖNETMEN *(Baba'ya)* Madam Pace nerede?

BABA Yok.

YÖNETMEN Nasıl yok? O olmadan bu sahneyi nasıl oy-narız?

BABA Var olmasına var da...

YÖNETMEN Nerede peki?

BABA Bilmiyorum. Ama biraz sabrederseniz, getirmeye çalışacağım.

(Kadın oyunculara döner)

BABA Bir dakika şapkalarınızı rica edebilir miyim?

GARDIROPÇU Hay Allah!

OPHELIA Şapkalarımızı mı? Hangi şapkaları?

BABA Sokakta giydiklerinizi. Getirmediniz mi? (*Şapkaları alır*) Teşekkür ederim. Sağ olun.

GARDIROPÇU Aman dikkatli tutun!

(*Baba'ya yardım eder.*)

GARDIROPÇU Bana söyleseydiniz, şapka bulurdum ben size.

BABA Birkaç tane de manto lütfen!

GARDIROPÇU Manto mu? Bakalım başka ne isteyecek?

(*Baba, Gardiropçu kadının da yardımıyla şapkaları ve mantoları askılara asarak dekoru düzenler*)

BABA (*Üvey Kız'a*) Ne dersin, olacak mı?

ÜVEY KIZ Dur bakalım.

BABA (*Oyunculara*) Susalım lütfen!

Gidip oturur. Bekleyiş içinde sessizlik. Sonra:

YÖNETMEN Ne oluyor kuzum?

BABA ile ÜVEY KIZ Suss!

LAERTES Ne yapıyor bunlar?

GERTRUDE Ruh çağırıyorlar.

HORATIO Büyü, büyü!

CLAUDIUS Ben patlamak üzereyim.

BABA ile ÜVEY KIZ Suss!

(*Baba sanki dua ediyormuş gibi Madam Pace'nin adını söylemeye başlar. Üvey Kız da ona katılır*)

İKİSİ BİRDEN Madam Pace! Madam Pace! Madam Pace!

(*Müzik ya da ışıkla özel bir hava yaratılır. Madam Pace girer. Gözleri Üvey Kız'ın üzerindedir. Üvey Kız elinde olmadan ona doğru çekildiğini hisseder*)

CLAUDIUS Vay anasını!

GERTRUDE Bak sen şu işe! Nasıl yaptılar bunu?

POLONIUS Aynalarla.

LAERTES Hadi canım sen de! Kadın saklanıyordu arkada.

BABA Rica ederim beyler... siz ki tiyatro sanatçılarısınız -

böyle ucuz açıklamalara ne gerek görüyorsunuz? Tanrısalsal, olağanüstü bir güçle yazar böyle bir kahramanı tasarlıyor. Şuraya dizilen giysiler yoktan varoluyor. Ama her hücrelerine kadar gerçek bir insan o. Evet, gerçek. Hanginiz ondan daha inandırıcı olabilir? Bakın kızım nasıl boyun eğiyor ona! Seyredin bu sahneyi!

SUFLÖR Biri sahne mi dedi?

NEDİME Konuşuyorlar işte!

YÖNETMEN (*Suflör'e*) Tek kelime kaçırma!

SUFLÖR Elimden geleni yapıyorum! Susss!

(Madam Pace ile Üvey Kız konuşturlarken herkes kulak kesilir. Oldukça erotik bir konuşmadır bu. Madam Pace Üvey Kızın elbisesinin üst düğmelerini çözer, kışkırtıcı biçimde nasıl bacak bacak üstüne atılacağını gösterir. Ama bütün bunlar sessizce ve gizlilik içinde yapılmaktadır. Kimse bir şey duyamaz. Bir süre sonra herkes sabırsızlığını belli etmeye başlar)

CLAUDIUS Cık... cık... cık!..

GERTRUDE Ses, ses!

YÖNETMEN (*Pace ile Üvey Kız'a*) Çok iyi, çok iyi! Yalnız biraz sesinizi fırlatmanız gerekiyor.

ÜVEY KIZ Ne yapmanız gerekiyor?

ÖTEKİLER Sesinizi yükseltin. Sesinizi!

ÜVEY KIZ Bağırayım mı, yani? Elbette, damlara çıkıp bağırmam gerekir aslında. Ama yapamam. Yasaya aykırı bir iş bu. Bu koca... Madam Pace'yi hapse atarlar sonra. Ben de bunu istemiyorum.

YÖNETMEN Bakın, oyunculuğun temel kuralı, bu işin ustalarına göre odada konuştuğumuzdan. biraz daha yüksek sesle konuşmaktır. Bu kadar. Öyle sandığınız kadar kolay bir iş değildir bu, ama siz bir deneyin. Hapis konusuna gelince, farz edin ki, kimse yok burada.

ÜVEY KIZ Ama var.

YÖNETMEN Kim?

ÜVEY KIZ (*Esrarengiz*) Biri var işte.

GARDIROPÇU Bakın, deminki gibi beklenmedik bir şey olursa, ben bu işi bırakıyorum.

BABA Beni kasdediyor, beni. Ben kapının arkasındayım, Madam Pace de bunu biliyor.

ÜVEY KIZ Sonra giriyor! (*Baba'ya*) Gir hadi! Gir de, oyna o sahneyi!

YÖNETMEN Bir dakika! Buraya kadar tam olmadı. Başa dönelim, lütfen.

ÜVEY KIZ Orası pek ilginç değil! Bütün söylediği annemin bu sefer de iyi dikmediği. Kumaş ziyan olmuş. Eğer bana yardım etmesini istiyorsam, benim de ona yardım etmem gerekirmiş, (*Pace'ye*) Değil mi?

MADAM PACE (*Kendini haklı görürcesine*) Eh, cia, senor; porque yo no quero aprobeiarme... avantacıarme.

[Öyle ya, efendim, tabii, ben de kendi çıkarımı düşünüyorum.]

YÖNETMEN Nasıl?

ÜVEY KIZ Bir daha söylemesini mi istiyorsunuz?

YÖNETMEN Evet de... şey mi?..

ÜVEY KIZ Evet. Kendisi İspanyol. İspanyolcasıyla İtalyancasını birbirine karıştırıyor.

HAMLET (*Yönetmen'e nisbet verircesine*) Şimdi ayıkla bakalım pirincin taşını!

(*Oyuncuların gülüşmeleri Madam Pace'yi sinirlendirir*)

MADAM PACE Ahh, no me par bonca crianza che loro ridano de me, si yo me sferzo del hablar, como podo, italiano, senor!

[Bana böyle gülmeniz hiç de nazik bir şey değil! Ben dilimin döndüğü kadar İtalyanca konuşmaya çalışıyo-

rum, efendim!]

Yeniden gülüşmeler.

LAERTES Bence böyle kalsın!

GERTRUDE Hiç fena değil!

CLAUDIUS Hadi canım, saçmalamayın!

YÖNETMEN Yoo, yoo! Çok iyi oluyor. Sürrealist bir boyut kazandırıyor bu sahneye. Çok hoş. (*Madam Pace'ye*) Şey, bu persona muy estupido, verdadero? Oyununuz bueno. Continuar!

MADAM PACE Continuar?

YÖNETMEN Si, si.

ÜVEY KIZ Şu hoşça vakit geçirmek isteyen "viechio se-nor" sözlerine geçelim.

MADAM PACE Ah, si, Viejito, cia!. viejito, linda; ma me-jor par ti; che se no to da gusto...

(*Parmağıyla müstehcen bir işaret yapar*)

- te porto prudencia! [Yaşlı, evet, epeyce yaşlı... ama öy-lesi daha iyi, çünkü hoşuna gitmese bile, boşboğazlık etmez.]

(*Anne yerinden fırlar. O ana kadar sessizce yerinde otur-duğu için bu beklenmedik tepkisi herkesi şaşırtır. Madam Pace'ye saldırıp onu sarsmaya başlar, kadının başındaki peruğu alıp yere fırlatır*)

ANNE Seni cadı, seni! Seni katil! Allah belanı versin senin! Kızım, kızım benim!

ÜVEY KIZ (*Annesine engel olmak için koşar*) Anne! Anne! Bir dakika! Kendine gel!

BABA (*O da kadını tutar*) Aman, ne olur, kendine hâkim ol.

ANNE Götürün şunu gözümün önünden!

ÜVEY KIZ Annemin seyretmesine engel olun. Ona haksız-lık bu!

BABA Bu iki kadın ateşle barut gibi; bir araya geldiler mi;

her şey havaya uçuyor. Olay da vaktinden önce patlak veriyor. Onun için Madamı yanımızda getirmemiştik.

YÖNETMEN Zarar yok, zarar yok. Şimdilik olayı kabaca anlamaya çalışıyoruz. Onun için her ayrıntı işimize yarayabilir. (*Anneyi koluna girip yerine oturturken*) Sakin olun, sakin olun. Şuraya oturup seyredin şimdilik.

ÜVEY KIZ (*Madam Pace'ye*) Devam edelim.

MADAM PACE Ahh no, gracie tante! Yo aqui no fado piu nada con tua madre presento. [Yoo, teşekkür ederim! Annem burada kaldıkça ben hiçbir şey yapmam.]

ÜVEY KIZ Benim için hava hoş. Siz o yaşlı beye hazır olduğumu söyleyin yeter. Gidebilirsiniz.

MADAM PACE (*Çok gücenmişcesine*) Ah, me voj, me voj, me voj seguramente. [Gidiyorum, gidiyorum, merak etmeyin!]

(*Yerdeki peruğunu alıp çıkar. Oyuncular alkışlarlar*)

SUFLÖR (*Yanındaki oyuncuya*) Allahtan bir süredir İspanyolca öğreniyorum.

BİR OYUNCU Suss!

ÜVEY KIZ (*Baba'ya*) Hadi, ne duruyorsun. İçeri girsene? Şuradan! (*Arkadan dolaşman gerekmez anlamında*) İşte içerdessin. Hatırlıyor musun? Ben burada duruyorum. Başım önüme eğik. Bekliyorum.

(*Baba, Yönetmen'e bakar, onun başıyla onaylaması üzerine sahneye çıkar*)

ÜVEY KIZ Hadi konuşsana.

(*Baba önce sinirlidir, sonra sahnenin nasıl sona ereceğini düşünmeden daha rahat bir havaya girer. Gülümser. Oyuncular dikkatle onları izlemektedirler*)

CLAUDIUS (*Nedime'ye*) Burayı iyi seyret.

NEDİME Merak etme, seyrediyorum.

BABA İyi akşamlar, küçük hanım.

ÜVEY KIZ İyi akşamlar.

(Baba şapka yüzünden iyice görünmeyen yüzünü görmek ister. Gördüğü kadarıyla genç bir kızla karşılaşmış olmasından memnundur. Bir yandan da bir bakireyle tehlikeli bir serüvene atılma olasılığı onu ürkütmektedir)

BABA Şey... buraya ilk gelişiniz değil... değil mi?

ÜVEY KIZ Hayır.

BABA Daha önce geldiniz demek?

(Üvey Kız başıyla "evet" işareti yapar)

BABA Birkaç kere mi?

(Kız cevap vermez. Baba bir kez daha şapkanın altından kıza bakar ve cevabın "evet" anlamına geldiği sonucuna varır)

BABA Yaa! Öyleyse bu kadar utangaç davranmanız gerekmez. Yüzünüzü neredeyse göremiyorum. İzin verirseniz, şapkanızı çıkarayım.

ÜVEY KIZ *(Daha önce davranır)* Hayır, ben kendim çıkarırım.

(Şapkasını çıkarır. Anne, yanında iki küçük çocuğuyla, bazen dehşet, bazen nefret, bazen de büyük acı çekerek seyretmektedir)

ANNE Aman Allahım! Allahım!

(Baba bu sözleri duyunca bir süre donakalır, sonra devam eder)

BABA Verin bana, şuraya koyayım.

(Şapkayı alır; önce şapkaya, sonra kıza bakar)

BABA Sizinki gibi güzel bir başa bundan çok daha şık şapkalar gerekir. Birazdan, Madamın şapkalarından birini seçmeme yardım eder misiniz? Hoşunuza giden bir şey var mı? Yok mu?

GARDIROPÇU Şapkalar bizim, unutmayın!

ÖTEKİLER Suss!

BABA Beni bu zevkten yoksun bırakmayın. Hayır demeyin lütfen. Yoksa darılırım - . Sonra Madamı düşünün, kim bilir ne kadar sevinir! Nasıl da özenerek asıyor onları vitrine.

ÜVEY KIZ Alsanız da, giymem ki.

BABA Anladım. Böyle bir şapkayla eve dönünce, uzun uzun hesap vermeniz gerekebilir. Bakın ne dersiniz onlara.

ÜVEY KIZ Giymem, çünkü görmüyor musunuz, siyahlar içindeyim.

BABA Haa, evet...

(Siyah giysilerinin yas gereği olduğunu anlar ve gerçekten utanır)

BABA Yas tutuyorsunuz... Şey... Hayır, hayır. Özür dilerim.

ÜVEY KIZ *(Tiksintisini bastırarak)* Rica ederim. İlginize teşekkür etmem gerekir. Üstelik görevim sizi memnun etmek. Bu söylediklerimi unutalım daha iyi. *(Gülümser)*

ÜVEY KIZ Bu giysilerle keyfinizi kaçırmak istemem.

YÖNETMEN Bu çok kötü. "Keyfinizi kaçırmak istemem" sözlerinden ima. Ama oraya kadar çok iyi.

ÜVEY KIZ Kesmeyin!

YÖNETMEN Bir dakika. *(Oyunculara)* Sahnenin biraz tek düze olduğuna dikkat etmişsinizdir sanıyorum. Tempo da belki biraz düşük *(Üvey Kız'la Baba'ya)* çok gerçek ve yaşandığı gibi oynadığı için, *(Oyunculara)* ama bu yüzden de biraz renksiz.

SUFLÖR Ben gene de hiçbir şey kaçırmadım!

(Hızla aldığı notları tape etmeye başlar)

ÜVEY KIZ Devam edebilir miyiz?

YÖNETMEN *(Üvey Kız'a)* Parça parça götüreceğiz. Önce Babanın girişinden başlayacağız. *(Oyunculara)* Hazır mıyız?

CLAUDIUS Hazırız.

YÖNETMEN Roller yazıldı mı?

SUFLÖR Bir dakika!

POLONIUS Olduğu kadar yaparlar artık.

YÖNETMEN (*Metin tam hazır olmadığı için Claudius'la Nedime'ye*) Aklınızda ne kaldıysa onu oynamaya çalışın. O size sufle verecek. (*Baba'yla Üvey Kız'a*) Siz sahneden iner misiniz lütfen?

(*Baba'yla Üvey Kız sahneden ayrılırlar*)

NEDİME Kıza para gerekiyor. Orada olmasının nedeni bu, değil mi?

CLAUDIUS (*Sabırlı*) Siz enteller yok musunuz! Ben giriyor muyum?

YÖNETMEN Evet, kapıdan.

CLAUDIUS Bir dakika.

(*Kapıdan çıkar*)

NEDİME Bana bir şapka.

(*Claudius kapıdan girerken kendine bir şapka bulur*)

CLAUDIUS (*Baba'ya, bir eksikliği belirtircesine*) Dikkat ettim, bastonunuz yoktu.

BABA Hayır, yoktu.

CLAUDIUS Ben kullanabilir miyim?

BABA Nasıl isterseniz.

CLAUDIUS Sağ ol.

(*Kapıdan çıkarak arkaya gider.*)

ÜVEY KIZ (*Nedime'yle ilgili*) Bana pek benzemiyor.

NEDİME (*Sıkılmış*) Ben de garip hissediyorum kendimi. Rolü anlamaya çalışıyorum, ama para kazanmak için neden böyle bir yol seçtiğinizi bir türlü çözemiyorum. Daha başka işler de var.

YÖNETMEN Susalım lütfen! Herkes hazır mı? (*Suflör'e*) Roller sufle edebilecek misin?

SUFLÖR Evet.

(Nedime başıyla evet işareti yapar ve sahne yeniden başlar. Suflör gereken yerlerde bu işin ustası biri olarak alçak sesle sufle verir. Şu da belirtilmelidir ki, bütün bu prova sırasında Claudius'un oldukça usta ve belki de değeri anlaşılmamış büyük bir oyuncu olduğu görülür. Her ne kadar asıl babadan değişik de olsa, onu canlandırırken yapaylığa kaçmadığı ve rol kesmediği bellidir. Nedime ise geleceği olan, ama biraz deneyimsiz genç bir oyuncudur.

Ancak "yazarını arayan altı kişi" onları seyrederken zaman zaman irkildiklerini, eğlendiklerini, oyuncularını küçümsediklerini açıkça belli ederler.

Claudius girer)

CLAUDIUS İyi akşamlar, küçük hanım.

BABA Hayır, hayır hayır!

(Üvey Kız kahkahalarla gülmeye başlar)

YÖNETMEN Bakın burada çok ciddi bir iş yapmaya çalışıyoruz. Kesin lütfen!

ÜVEY KIZ Eğer ben oysam, ki elbette oyum, o da böyle yapsa inanın gülmekten donuma ederdim.

BABA Daha yapıcı bir dille söylemek gerekirse, beni oynayan arkadaş çok garip bir biçimde konuşuyor ve hareket ediyor.

YÖNETMEN Yaa, öyle mi? Çok yapıcı bir eleştiri doğrusu. Şimdi anladım sizin işinizin ne olduğunu, tiyatro eleştirmenisiniz siz.

CLAUDIUS *(Ağırbaşlı)* Şimdi şuna karar verelim: yanılımyorsam arada kaçamak yapan yaşlıca bir çapkını canlandırıyorum ben. Unuttuğum bir nokta var mı?

YÖNETMEN Hayır, hayır. Çok iyi. Devam edelim. *(Claudius'un kendini toparlaması için kısa bir duraklama)* Devam!..

CLAUDIUS İyi akşamlar, küçük hanım.

NEDİME İyi akşamlar.

(Claudius kızın yüzüne şapkasının altından bakar. Önce sevinir sonra kuşkuya düşer)

CLAUDIUS Şey... herhalde buraya ilk gelişiniz değil?

ÜVEY KIZ "Herhalde" yok. Yüzüme bir kere bakıp orospu olduğumu anlamıyor ki. O kadar belli değil bu, hiç değilse o zaman değildi. "Buraya ilk gelişiniz değil, değil mi," diyor.

BABA Dolaysız bir soru?

CLAUDIUS Metinde ne yazıyor?

SUFLÖR "Değil mi?"

CLAUDIUS Ben ne dedim?

YÖNETMEN Hayır, ben anladım durumu. Önce onun kaşarlanmış biri olmadığını görünce bundan hoşlanıyor.

CLAUDIUS Evet.

YÖNETMEN Ama bunun birtakım tehlikeli sonuçları olabileceğini düşünüyor.

CLAUDIUS Ama gene de, ağzı süt kokan biri olmadığını görebiliyorum.

ÜVEY KIZ Çok nazıksınız.

YÖNETMEN Şimdi, bu durumda, kızın o kadar genç olmasından kaygı duyması daha doğal değil mi? Kızın ana-babasının tatsızlık çıkarabileceklerini düşünmesi? Bir skandaldan korkması? *(Oyunculara)* Ne dersin?

CLAUDIUS Özel hayatlarımız hakkında epey bilgi edindiler derim.

(Gülüşmeler)

BABA *(Yönetmen'i gösterir)* Bence doğru söylüyor.

CLAUDIUS Yaa.

BABA Dediklerini yapın daha iyi.

CLAUDIUS Yapmaya çalışıyorum.

YÖNETMEN (*Claudius'a*) Biraz daha yumuşak.

CLAUDIUS Girerken görülmüş olmaktan korkmuyor muyum? (*Yönetmen konuşmadan*) Tabii benim için de yepyeni bir şey değil böyle bir eve gitmek. Daha önce gitmişliğim var oraya.

YÖNETMEN Elbette.

CLAUDIUS (*Baba'ya, örnek verircesine*) Haftada iki kere gitsin. Pazartesi ve çarşamba günleri?

BABA (*Utanç içinde*) Salıları ve cumaları. Devam lütfen.

CLAUDIUS (*Yönetmen'e*) Bakalım şimdi olacak mı?

(*Yeniden başlar*)

CLAUDIUS İyi akşamlar, küçük hanım.

NEDİME İyi akşamlar.

Gene önce sevindiğini, sonra kaygılandığını belirtir.

CLAUDIUS Şey... buraya...

YÖNETMEN "Şey," derken, "Çok güzelsiniz," demek istiyor...

CLAUDIUS Bunu belli ettiğimi sanıyordum. Cümleler kopuk kopuk da. Bir daha deniyorum. "Şey... çok..."

(*Gene şapkanın altından bakarak önce sevindiğini, sonra kaygılandığını belirten hareketleri yapar. İlk kez bunda çok başarılı olur.*)

CLAUDIUS "Şey... siz... buraya ilk gelişiniz değil, değil mi?

NEDİME "Hayır."

CLAUDIUS "Daha önce geldiniz demek? Birkaç kere..."

YÖNETMEN Başıyla evet işareti yapar.

CLAUDIUS Evet, evet. Ben bekliyorum. "Buraya ilk gelişin değil?"

(*Nedime başıyla evet işareti yapar. Buraya daha önce kaç kez geldiğini tiksintiyle düşündüğünü belli eder. Üvey Kız alay edercesine güler*)

NEDİME (*Üvey Kız'a*) Ne var?

ÜVEY KIZ Yok bir şey.

YÖNETMEN (*Oyunculara*) Devam.

CLAUDIUS "Birkaç kere mi?"

(*Bakar ve cevabın evet anlamına geldiğine karar verir*)

CLAUDIUS Yaa! Öyleyse bu kadar trajik görünmeniz gerekmez. Utanacak ne var? İzin verirsiniz şapkanızı çıkarayım.

NEDİME "Hayır, ben kendim çıkarırım.

(*Nedime şapkayı çıkarmaya başlar, Üvey Kız kendini tutamayarak gülmeye başlar*)

ÜVEY KIZ Üzgün görünüyormuş! Şapkasını çıkarırken böyle görünüyorsa, donunu gösterdiği zaman acaba ne yapacak?

NEDİME Kızın babasının öldüğünü herkes unutuyor galiba. Bu onun için çok önemli, (*Üvey Kız'a*) değil mi? Paraya ihtiyacı var, bu yüzden bu adamı hoş tutmaya katlanıyor, ama bir yandan da çektiği acıyla boğuşmak zorunda.

CLAUDIUS Ben şeyini göstereceğini sanmıyorum.

YÖNETMEN Benim yönettiğim oyunda göstermiyor elbet.

NEDİME Daha sonra da bir seçim yapıyor.

YÖNETMEN Çok doğru.

NEDİME (*Claudius'u gösterir*) Ayrıca kız adamı oldukça çekici buluyor.

ÜVEY KIZ (*Öfkeyle*) Bu kadar gülünç bir şey duymadım!

YÖNETMEN (*Nedime'ye*) Peki, bunu göster bakalım bize.
(*Ona ve Claudius'a*) Devam!

BABA (*Üvey Kız'ı göstererek*) Siz onun kusuruna bakmayın. Ama ikimiz için de sarsıcı bir sahne bu.

NEDİME Evet ama, böyle araya girince çalışmak çok zor.

CLAUDIUS Saygısızlık bu!

BABA Sokakta bir arkadaşınızı görüyorsunuz, selamlaşmak için koşuyorsunuz. Yüzünü çevirince, bir de bakıyorsunuz ki, arkadaşınız değil de, hiç tanımadığı yabancıнын biri. Onun gibi bir şey bu. Oyuncularınıza büyük hayranlık duyuyorum... ustalıklarına, kendilerini bu işe verişlerine... ama siz de kabul edersiniz bu oynadıkları bizim değil, onların oyunu.

YÖNETMEN Tabii, tabii. Bunun böyle olacağını size söylemiştim! (*Oyunculardan birine*) Güç bir yazar çıktı mı hep böyle olur.

SUFLÖR “Verin bana...”

YÖNETMEN Lütfen kesmeyin!

(*Claudius şapkayı alır ve prova yeniden başlar*)

CLAUDIUS “Verin bana, şuraya koyayım.”

(*Claudius şapkaya ve Nedimeye bakar.*)

CLAUDIUS “Sizinki gibi bir başa bundan çok daha şık şapkalar yaraşır. Birazdan, Madam’ın şapkalarından birini seçmeme yardım eder misiniz? Hoşunuza giden bir şey var mı? Yok mu? Beni bu zevkten yoksun bırakmayın. Hayır demeyin lütfen. Yoksa darılırım... Sonra Madam’ı düşünün, kim bilir ne kadar sevinir. Nasıl da özenerek asıyor onları vitrine.”

NEDİME “Alsanız da, giyemem ki.”

CLAUDIUS “Anladım. Böyle bir şapkayla eve dönünce, uzun hesap vermeniz gerekebilir. Bakın ne dersiniz onlara...”

NEDİME “Giyemem, çünkü görmüyor musunuz, siyahlar içindeyim.”

CLAUDIUS “Haa, evet, yas tutuyorsunuz.. şey... Hayır, hayır, özür dilerim.”

NEDİME “Rica ederim. İlginize teşekkür etmem gerekir. Üstelik görevim sizi memnun etmek. Bu söylediklerimi

unutalım daha iyi."

ÜVEY KIZ "Bu giysilerle keyfinizi kaçırmak istemem."

YÖNETMEN Orayı çıkardık. (*Claudius'a*) Burada belli bir lirsiz bir ürperti duymamız gerekiyor.

CLAUDIUS Bir çeşit içe kapanış.

YÖNETMEN Evet, yani...

CLAUDIUS Kasvetli bir hava.

ÜVEY KIZ Kasvetli mi! O andaki tek kasvetli şey üzerimdeki giysilerdi. Onun için şöyle demişti: "Bir fikrim var şu üstünüzdekileri çıkarsak."

YÖNETMEN Hayır, bunu istemiyorum.

ÜVEY KIZ Nedenmiş? Ben de siz oyuncularını çlgın bohemler sanırdım.

YÖNETMEN Hayır, görmüyor musunuz, eğer bu sahnenin üstü kapalı bir cinselliği olursa, ki o sözler söylenirse olacaktır.

GERTRUDE En hafif tarafından...

YÖNETMEN Bu da belli bir hava yaratacaktır. O zaman seyircinin de bir beklentisi olacaktır... bir çeşit gerilim. Bu gerilimin yarattığı balonu patlatmak için gerçekçi bir söz söylemek yeter. O zaman salon kahkahadan yıkılır. Bunu mu istiyorsunuz?

ÜVEY KIZ Ama gerçek bu.

YÖNETMEN Eğer gerçek buysa, ki size inanmamam için hiçbir neden yok. O zaman gerçekten herkes gülecektir.

ÜVEY KIZ Peki ne diyecek öyleyse?

YÖNETMEN Bulmaya çalışıyorum!

ÜVEY KIZ Bulmaya çalışıyormuş! Bütün bu hastalığı, bu çirkefi, bu yalanları, bu utancı sulandırın da onlarca yenir yutulur bir hale getirin.

YÖNETMEN Onların kabul edebilecekleri bir hale.

ÜVEY KIZ Onların kabul etmelerini istemiyorum ben! Bu-

nu hoş karşılamalarını istemiyorum. Hoş bir şey değil bu, anlamlı, temiz, yüce bir şey değil. Bağışlanır bir yanı da yok. Bana yakın birinin ölmüş olması onu hiç ilgilendirmiyor. Bunu biliyor, ama bundan bir şey anlamıyor. Gözyaşı dökmüyorum o ölü için. Babamın gülümseyen yüzünü gözümün önüne getirmiyorum. Beni çok sevmiş olsa da bunu hatırlamaya çalışmıyorum. Sadece elbisemin düğmelerini çözüyorum. Oda çok soğuk. Midem bulanıyor. Utanç içindeyim. Doktorların ameliyat odalarını düşünüyorum. Bunu gösteremez misiniz?

YÖNETMEN Hayır.

ÜVEY KIZ Neden?

YÖNETMEN Dramatik değil de, onandır. Çatışma nerede? Sana karşı duyduğu acımayla şehvet arasındaki mücadele nerede? Bu sahnenin can alıcı noktası da bu.

ÜVEY KIZ Yaa, öyle mi? Onun huzursuzluğu, onun vicdan azabı. Ya benim çektiklerim?

YÖNETMEN Onları biliyoruz. Geldiğinizden beri ağlayıp inleyerek anlattınız onları. Oyunlar eylem içindeki insanları, yani bir arada yaşayan insanları gösterir. Bazen bir kişinin bir yanını, bazen bir başkasının bir yanını. Sonra bu parçalar bir araya gelerek bir bütün oluşturur. Ortaya bir denge çıkar. Tek bir kişinin egemenliği söz konusu olamaz. Oyun kişilerinden birinin arada bir eylemin içinden çıkıp, "Benim adım falan filan, kimse beni anlamıyor, benim sıkıntım şu..." dediği bir oyundan daha sıkıcı bir şey düşünebilir misiniz? Ya da daha kötüsü, üç saatlik bir monolog. Bu mu sizin istediğiniz? (Bir başkasına) Belki de bu! (Üvey Kız'a karşı daha anlayışlı) Kendinize hâkim olun. Bütün bu bağırıp çağırmanın seyirciyi etkileyeceğini sanmayın. İsteddiğiniz

oyuncuya sorun bunu. Hem sonra buluştuğunuz ilk adam mıydı o?

ÜVEY KIZ Nerede? Madam Pace'nin odasında mı?

YÖNETMEN Yani başkaları da olmamışmıydı daha önce?

ÜVEY KIZ Olmuştu. Ama onların her biri o'ydu benim gözümde.

YÖNETMEN Nasıl?

ÜVEY KIZ (*Donuk*) Bir suçun kaynağını araştırırken onun nedenini de araştırmanız gerekir. Sonra da o nedenin nedenini... ilk suçluyu buluncaya kadar. İşte, benim için ilk suçlu o. Daha ben doğmadan işlenmiş bir suçun sorumlusu.

YÖNETMEN (*Biraz da bir hastaya karşı gösterilen bir sevecenlikle*) Peki bu suçunu dile getirmesine izin vermemek misiniz?

ÜVEY KIZ Ama kendini böylece temize çıkartmaya da kalkmasın. Ne yaparsanız yapın, ama bunu soylu bir ahlâk dersine dönüştürmeyin. Buna bakıp da ahlak kurallarının egemen olduğu bir düzenin varlığına inanmaya kalkmasın kimse. Bayağı ve tiksindirici bir şeydi. Soğuk bir odada yere atılmış bir elbiseyle zavallı bir kızın ve budala bir ihtiyarın hikâyesi. İşin korkunç yanı da bu. (*Daha yumuşak bir sesle*) Daha doğrusu o korkunç hikâyenin başlangıcı. Bunu olduğu gibi görmek istiyor musunuz?

YÖNETMEN Gösterebileceğiniz ne varsa istiyorum.

ÜVEY KIZ Peki öyleyse, siz istediniz. Yalnız annemi dışarı çıkarın.

(*Anne ile kızı arasında yeni bir gelişmenin söz konusu olduğu için, bir gerilimin ortaya çıktığını sezeriz. Henüz görmediğimiz bir durumun açıklanması söz konusudur*)

ANNE İzin vermeyin ona! Ne olur, bırakmayın!

YÖNETMEN Sadece prova bu. Oyunculara göstermek için.

ANNE Hayır, hayır, ben dayanamam. Ne olur, izin vermeyin!

YÖNETMEN Ama zaten olan olmuş.

ANNE Şimdi gene oluyor! Bütün ayrıntılarıyla! Bitip tükenmek bilmiyor. Her an tazeleniyor bu çile! Allahım, ölsem de kurtulsam. Çocuklarım, şu iki yavrucak, bakın, hiç konuşuyorlar mı? Dizimin dibinden ayrılıyorlar mı? Sanki bu çektiğim acıyı bana her an duyurmak istiyorlar. Ya o! (*Üvey Kız'ı gösterir*) O da yok artık. Evden kaçıp kendini yok etti. Oysa şimdi her an gözü-mün önünde, her an o acıyı bana yaşatmak için gözü-mün önünde işte!

BABA Evet, sonu gelmeyen anlar. Bu anlarda yaşıyoruz biz. (*Üvey Kız'ı gösterir*) Nasıl bana duyduğu nefretin sonu gelmeyecekse, onun bu görünüşü de, böyle bir odada, giysileri, kolları, bakışı o an içinde donmuş olarak sonsuza kadar sürecek. Ne o kurtulabilir bundan, ne de ben. Siz de kurtulamazsınız. Yani, ne diyordunuz, metinden çıkaramazsınız bunu.

YÖNETMEN Elbette. Sahnenin belkemiği bu. (*Anne'yi gösterir*) Ayrıca annenin girişini hazırlıyor. Değil mi?

BABA Evet, giriyor ve bir çığlık atıyor. Bu çığlık çok önemli. Benim hakkımdaki yargısı bu çığlık.

ÜVEY KIZ Annemin çığlığı hâlâ kulaklarımda. Onunla karşılaştınca, hiçbir şeyin önemi kalmıyor. Ne divanın ne odanın, ne ses tonumun. Bütün o titizlendiğim ayrıntılar hiç önemli değil. (*Yönetmen'e*) siz bildiğiniz gibi oynayın bu sahneyi. Uzun ya da kısa, çıplak ya da giyinmiş olmanın hiç önemi yok. Yeter ki, kollarım çıplak olsun. Bakın göstereyim. (*Baba'ya yaklaşır, başını*

onun göğsüne dayar) Başım göğsünde, kollarım boy-
nunda dururken, şurada, bileğimde bir damarın attığı-
nı görüyorum. Gözlerimi o atan mor çizgiden bir türlü
ayıramıyorum. Ve bundan öyle tiksiniyorum ki, gözle-
rimi yumuyorum... *(Başı Babanın kasıklarına gelecek
biçimde çöker)* başımı onun sıcaklığına, onun erkekliği-
nin sıcaklığına gömüyorum... *(Annesini çağırır)* Hadi
anneciğim, haykır, o günkü gibi haykır!

(Anne onlara koşar ve ayırır)

ANNE Canavar! Seni canavar! Kızım o benim! Kızım!

(Çığlık atar)

YÖNETMEN Çok güzel! Yalnız duruşunuz öyle olmaya-
cak. *(Üvey Kız'a)* Siz ayakta olacaksınız. Onun dışında,
harika. Kısa bir tablo, sonra perde!

SAHNE AMİRİ Perde mi?

Y. SAHNE AMİRİ *(Her zamanki işgüzarlığıyla sahne üs-
tüne bağırır)* Perde!

YÖNETMEN *(Sahne Amiri'ne)* Şimdi değil, sersem. Anne
girer, Babayla Üvey Kız dehşet içinde bakarlar, Anne
çığlık atar, ikiye kadar sayıp...

(Sahne üstünden sesler: Perde kapanıyor!)

BİRKAÇ OYUNCU Dikkat!

*(Sahne ortasına bir perde iner. Madam Pace'nin oda deko-
runu örtecek genişliktedir. Üzerinde "DAHA İYİ GÖRE-
BİLMENİZ İÇİN BAYAN SEYİRCİLERİN ŞAPKALARINI
ÇIKARMALARI RİCA OLUNUR" sözleri yazılıdır. Bu
münasebetsizlik yüzünden gülüşmeler olur.*

SAHNE AMİRİ *(Sahne üstüne seslenir)* Bu perde değil.

YÖNETMEN Kaldırın şunu!

Y. SAHNE AMİRİ *(Sahne üstüne)* Yanlış perdeyi indirdiniz!

YÖNETMEN Perdenin ineceği yeri belirlemek istedim, in-

dirilsin demedim.

SAHNE AMİRİ Şimdi kalksın mı?

YÖNETMEN Evet, evet.

BABA (*Heyecanla perdenin arkasından çıkar*) Tıpkı böyle olmuştu. Tıpkı.

Y. SAHNE AMİRİ (*Sahne üstüne*) Perdeyi çekin!

YÖNETMEN Beş dakika ara.

USTTEN BİR SES Çekin mi dediniz?

Y. SAHNE AMİRİ -SAHNE AMİRİ-YÖNETMEN Evet!

YÖNETMEN (*Sahne Amiri'ne*) İkinci Perde'yi hazırlayın.

SAHNE AMİRİ (*Yardımcı Sahne Amiri'ne*) İkinci Perde.
(*Oyunculara*) Beş dakika ara.

(*Sahne işçilerini çağırır*)

Y. SAHNE AMİRİ Çocuklar!

Perde kalkar. Yardımcı Sahne Amiri dekorun sökülmesini denetler. Gözleri yaşlı olan Anne iki küçük çocuğunu alarak bir köşeye çekilir. Bütün gördüklerinden rahatsız olan Oğul herkesten kaçıp Hamlet'in "Birinci Perde, İkinci Sahne" provasında durduğu yerde durur. Bu arada oyuncuların çoğu çıkar, Polonius ile Suflör bir köşede rol çalışırlar. Hamlet de bu fırsattan yararlanarak metnini inceler. Baba, Polonius ile Suflör bulunduğu yere gidip omuzları üzerinden onları izler. Çıkmakta olan oyuncuların şu sözleri duyulur:

NEDİME Bu bölüm çok kötüydü.

OPHELIA Sen oynayacaksın.

NEDİME Oynamasına oynarım da...

(Çıkarlar. Madam Pace dekoru sessizce sökülüp kaldırılmaktadır. Yönetmen, tek başına, bir puro yakar, bir sonraki sahneyi düşünür. Sessizlik. Hamlet rolünün bazı bölümlerini tekrarlayarak bu sessizliği bozar)

HAMLET

Ne korkunç değil mi, şurada şu oyuncunun,
Hem de sadece bir oyunda, bir tutkunun düşüyle,
Aklının kısılacına almış ruhunu,
Ve bunun etkisiyle benzinin solması.

BABA (*Suflör'e*) Tam benim söylemek istediklerim.

POLONIUS "Benzinin solması", ne güzel söylemiş.

HAMLET (*Yavaşça devam eder*) "Gözleri yaşlı, kendinden
geçmiş,

Kısılmış sesi, bütün davranışları
Aklından geçenlerin buyruğunda.
Hem de bir hiç uğruna bütün bunlar.

POLONIUS (*Baba'ya*) Bir hiç uğruna!

BABA Kim bilir ne büyük bir zevkle oynuyor!

HAMLET (*Yavaşça devam eder*)

"Hekuba uğruna!

Ona ne Hekuba'dan, ondan Hekuba'ya ne ki,
Böyle gözyaşı döksün ona?"

(*Sessizce oturup düşüncelere dalar. Sahne Amiri sahne ar-
kasına göz atmış, Yönetmene yaklaşır*)

SAHNE AMİRİ "Cyrano"daki havuzu kullanalım, ne der-
siniz. Ağaçlarla, fon perdesini de... Başka?

YÖNETMEN (*Üvey Kız'a*) Tam olarak ne yapıyor bahçede?

ÜVEY KIZ Çiçek topluyor.

YÖNETMEN Epeyce çiçek istiyorum. Kucaklar dolusu çi-
çek.

SAHNE AMİRİ (*Kuşkulu*) "Kamelyalı Kadın"daki kameri-
ye var, ama daha açmadık.

(*Kısa bir sessizlik*)

SAHNE AMİRİ Tamam bir şey buldum! Bir şey yaparım?

(*Çıkar*)

YÖNETMEN (*Üvey Kız'a*) Bu sahnedeki önemli olay ne?
Ana olay?

ÜVEY KIZ (*Oğlu gösterir*) Önemli olan o alçağı köşeye kısırtmamız.

ANNE Kes artık saldırmayı. Onun ne suçu vardı ki?

YÖNETMEN Ne suçundan söz ediyorsunuz?

ANNE (*Yönetmen'e*) Rica ederim, onun ne kadar iyi bir evlat olduğunu gösterin oyununuzla. Ona ne diller dök-tüğümü, nasıl yalvardığımı gösterin.

ÜVEY KIZ Alçaldıkça, oğlunun ondan nasıl yüz çevirdiğini de.

YÖNETMEN Fazla uzatmayalım. İkinci Perde'nin hazırlığını yapıyoruz. Sahne bir bahçe...

ÜVEY KIZ Bahçe mi?

YÖNETMEN Evet!

SAHNE AMİRİ (*Oradan geçerken*) İstenen buydu.

ÜVEY KIZ Olamaz.

YÖNETMEN Neden?

ÜVEY KIZ Çünkü bu zavallı şaşkın (*Küçük oğlanı gösterir*) Ne yapacağını bilmeden dolaşıp durur evin içinde. Böyefendi de (*Oğlunu gösterir*) odasına kapanmıştır. Bizim gibi aşağı tabakayla yüz yüze gelmek istemez. Özellikle de annesiyle.

(*Claudius'la Gertrude ellerinde kahve fincanları Dinlenme Odası'ndan gelirler. Bu arada*)

YÖNETMEN Evet ama, modern tiyatrodaki gösterilmesi gereken olaylar, ilginç bir rastlantıyla, aynı yerde geçer. Çünkü göz göre göre durmadan sahne değiştiremeyiz.

POLONIUS (*Rolünü öğrenmiştir*) Eskiden biz değiştirirdik.

CLAUDIUS Gene başladı.

POLONIUS Sahne boş olurdu. Girip "Bu nehri yüzerek geçeceğim," derdik. Şap şap şap oyunculukla hallederdik

her şeyi. Seyirciler de bayılırdı. Her şey hayalgücüne dayanırdı çünkü.

BABA *(Heyecanla)* Aman dikkat! Gelişigüzel kullanmayın o kelimeyi.

POLONIUS Hayal kelimesini mi?

BABA Evet, bizim için acı çağrışımları var da.

YÖNETMEN Belki aşırı bir örnek verdi ama, bir oyuncunun seyirci için nasıl bir hayal yarattığını gösteriyordu.

BABA Gene o kelime!

CLAUDIUS Yanlış bir kelime değil.

HAMLET Bir oyuncu rolünü oynarken ne yapıyorsa onu anlatan bir kelime.

BABA Rolünü oynarken! Kusura bakmayın ama, yerinde kullanılmış bir kelime. Kimi futbol oynar, kimi at yarışlarında oynar, kimi de Hamlet'i oynar.

GERTRUDE Biz çocuk oyunu oynamıyoruz. Sanat yapıyoruz.

BABA Ama sizin sanatınız gerçekliğin en inandırıcı hayalini, benzerini yaratan oyuncunun kazandığı bir oyun.

YÖNETMEN Öyleyse...

GERTRUDE Buna kim ne diyebilir?

BABA İşte aramızdaki uçurum da bu ya! Bu yüzden beni anlamakta güçlük çekiyorsunuz. *(Claudius'a)* Peki dostum, söyleyin bana, siz kimsiniz?

CLAUDIUS Kim? Ben mi? Ben benim.

BABA Ya öyle değil de, sizin ben olduğunuzu söylersem, herhalde bana deli dersiniz. Ama kendinizi gerçekten hem ben, hem de Claudius olarak düşünürseniz, siz, nasıl söyleyeyim...

CLAUDIUS Şizofren olurdum.

(Oyunculardan bazıları gülerler. Bu arada öbür oyuncular da Dinlenme Odasından döner, yerlerini alırlar. Baba de-

vam eder)

BABA Gülüyorsunuz! Öyle ya, sizin için bir eğlence bu, bir oyun... Elektrik faturalarının, taksilerin dünyasıyla sanat dünyası arasında gidip gelmek. Ama benim birinden birini seçebileceğim iki ayrı dünyam yok. Sizin hayal dünyanız benim tek gerçek dünyam. Onun içinde tutsağım ben. Sizin için gerçek olan dünyada da yaşamam ben.

YÖNETMEN Ama gerçek bu dünya. Elle tutulabilecek, te-
dirgin edebilecek, can sıkabilecek kadar gerçek. Hiç de-
ğilse bana öyle geliyor. Bunun böyle olmadığına inana-
bilmem için benden çok daha iyi felsefe bilen birinin
bunu bana göstermesi gerekir. Sizin değil. Hem siz
kendinizi ne sanıyorsunuz, kuzum?

BABA Yüce soyut kavramlarız biz. Sizse basit ayrıntılar. Biz alfabeyiz, siz de alfabe öğretilirken kullanılan elma, arı, kedi gibi kelimeler. Biz sonsuza kadar tanımlanmış-
sız, sizse şu anda yaşıyorsunuz. Şu somut, kuşkuya yer vermeyen benliğinizin on beş yıl geçmişte, diyelim on beş yıl önce, ne durumda olduğunu bir düşünün. Hatırlayabiliyor musunuz? O zamanki tutkularınızın ne olduğunu, kaçırmamanız gereken işi, o gece elde etme-
niz gereken kadını, o yüce ülküleri, toplum sorunlarına bulacağınız kesin çözümleri hatırlayabiliyor musunuz? Önemli miydi bunlar? Onlar için o kadar gürültü ko-
parmaya değer miydi? Ya on beş yıl sonra? Bugün sizin için çok önemli olan şeyler, bundan sonraki işiniz, karı-
nız evinizin ipoteği... Bunlar da birer hayal olmayacak mı? Geleceğin, bin dokuz yüz otuz altı yılının hayalle-
rinin gerçek olduğunu düşünebiliyor musunuz. Bunla-
ra güvenebilir misiniz? Bastığınız toprağa güvenebilir misiniz? Yoksa ayağınızın altından kaydığını mı hisse-
diyorsunuz bu toprağın?

YÖNETMEN Diyelim ki, güveniyorum. O zaman ne olacak?

BABA Hiç. Sadece size kendi gerçekliğinizin benimkinden daha güvenilir olup olmadığını sormak istiyorum.

YÖNETMEN (*Alaycı*) Şimdi de bana benden daha gerçek olduğunuzu söyleyeceksiniz.

BABA Elbette! Çünkü sizin gerçekliğiniz her gün değişiyor.

YÖNETMEN Herkesinki değişir.

BABA Ama benimki değişmiyor. Aramızdaki ayrım işte bu. Benim gerçekliğim hep olduğu gibi kalıyor; değişmeden, sonsuza kadar. İşin korkunç yanı da bu. Benim yanıma yaklaşmak ürperti vermeli size.

YÖNETMEN (*O anda aklına bir şey gelmiştir*) Ama siz, eğer dediğiniz gibi, yazarınızın yarattığı kimliğin tutsağıysanız, nasıl oluyor da kalkıp provaya geliyorsunuz? İşimizi durdurup bana uzun uzun söylevler çekiyorsunuz? Sizin oyununuzda böyle şeyler olmasa gerek.

BABA Bir yazar böyle bir oyun kişisi yarattı mı, o kişi hemen özgür bir iradeye sahip olur. Giysileri, kelimeleri, hareketleri artık onun kendisininindir. Yazar onun arkasına geçip onu izler, gördüklerini kâğıda geçirir. Bir kez bu yapıldı mı, o kişiyi gören seyirciler ya da oyuncular onu yazarın daha önce aklından bile geçirmediği başka durumlarda da düşünebilirler.

YÖNETMEN Evet, evet, bunlara hepimiz biliyoruz.

BABA Öyleyse bizim davranışlarımıza neden şaşıyorsunuz? Bir yazar tarafından yaratıldıktan sonra, birkaç sayfada karalanmış olarak bir yana atılmamız, bir türlü hayata karışmamış olmamız karşısında nasıl öfkelenmeyelim? Neden bizim de gerçek bir hayatımız olmasın? İşte onun için ben de, talihsiz karım da, kızı da yazarı bulup dört dörtlük, gözdağı verdik. Hep onu

kandırabilmek için.

ÜVEY KIZ Kasvetli çalışma odasında, masanın başında oturmuş kararan havaya bakarken karşısına geçip ona yaşadığımızı göstermek, orada olduğumuzu fısıldayarak bize yaşama hakkı tanınması için çırpınıyorduk. "Bak işte buradayız. Beni unuttunuz mu? Alın beni, hayal edin, oynayın benimle." Ona sahneler önerdim, bunu ilk yaptığımda birkaç replik yazdı; sonra kaşlarını çatıp kâğıtları çöpe attı. Ondan sonra bir daha bizi dinlemedi. Bizimle niçin ilgilenmediğini bir türlü anlayamadık. Bizi o yaratmıştı. Onun aklının en umarsız kıvrımlarının ürünleriydik biz.

BABA Epeyce ortak yanlarımız da vardı. Onun karısı da gösterişsiz, kendi halinde bir kadındı...

ÜVEY KIZ Çıldırılmıştı o kadını. Bunu biliyordu!

BABA Hayır, hayır.

ÜVEY KIZ Kocasından tiksiniyordu. Geneleve giden bir adam. Kadınlardan nefret ediyordu. Çocukları da kaçıyordu kendinden. Bu yüzden yazamadı oyunu. Gerçekle yüz yüze gelemedi.

BABA Sen sorumlusun bundan. Öyle düştün ki üstüne, başını öyle şişirdin ki, hepimizden sıtkı sıyrıldı.

ÜVEY KIZ Tiyatroda akıllı insanların olduğuna inansaydı, bitirirdi. Ama birtakım budala oyuncularla yazdıklarından sıkılan seyirciler için bütün o zahmete katlanamazdı.

HAMLET Seyirciler konusunda hiç de haksız değil.

GERTRUDE Ya oyuncular konusunda?

YÖNETMEN Oyun yazarlarının söylediklerini dinleyecek kadar alçaldıysak, bu işi bırakalım daha iyi. Hadi, başlıyoruz.

SÂHNE AMİRİ Sahne yaygısını kaldırabilir miyiz, lütfen?

(Herkes sahne yaygısının üzerinden uzaklaşır. Sahne işçileri de yaygıyı geriye doğru katlarlar)

YÖNETMEN İkinci Perde.

ÜVEY KIZ "Tövbekâr Üvey Baba karısı ile onun çocuklarını aile yuvasına getirir."

YÖNETMEN Aldığımız notlar kimde?

SUFLÖR Yanınızda.

YÖNETMEN Şimdi durum şöyle...

SUFLÖR Temize çektim.

YÖNETMEN Oğul, Küçük Çocuk ve Anne...

ÜVEY KIZ Hepsi ayrı ayrı odalardalar.

YÖNETMEN Ama tek dekor içine sığdırılmış durumda. Küçük çocuk tam bir bunalım içinde evde dolaşmaktadır, bir gölge gibi. (*Baba'ya*) Ne demiştiniz, şaşkın, horlanan, kendini bir sığıntı gibi hisseden bir çocuk.

BABA Evet.

YÖNETMEN Küçük kız da bahçede, (*Üvey Kız'a*) değil mi?

ÜVEY KIZ Evet. Bütün o kasvet ve hüznü dolu yerde beni mutlu eden tek şey onu açık havada oynarken seyretmekti. Düşünebiliyor musunuz hangi koşullarda yaşadığımızı? Dördümüz bir odaya sığınmıştık, kız kardeşimle ben aynı yatakta yatıyorduk: O minik kollarıyla benim çürümüş, lekelenmiş vücuduma sarılıyordu. Sevgiyle kucaklıyordu beni. Beni bahçede görür görmez adım söyleyerek koşuyor, elimden tutuyordu. O zaman oynadığımız oyun dolaşıp çiçeklere bakmaktı. Büyük, göz alıcı çiçeklere değil, daha çok minimini çiçeklerin yanına gider, onlarla konuşurdu. (*Hüzünlenecek ağlar. Sessizlik*) Hadi başlayalım.

YÖNETMEN İstemiyorsanız...

ÜVEY KIZ Hayır, hayır, bir şeyim yok.

YÖNETMEN (*Sahne Amiri'ne*) Havuzu yerleştirelim.

SAHNE AMİRİ (Yardımcı Sahne Amiri'ne) Havuz.

Y. SAHNE AMİRİ (Sahne üstüne seslenir) Havuz!

(Sahne işçileri çiçekleri getirirler)

SAHNE AMİRİ Hah, çiçekler geldi. Nereye koyuyoruz bunları?

YÖNETMEN Söyleyeceğim. Işıklılara söyle de, biraz atmosfer yapsınlar. (Yardımcı Sahne Amiri'ne) Şuraya, bir de şuraya. (Sahne Amiri'ne) Sessiz bir yaz akşamı atmosferi. Öyle bir şey yapsınlar.

SAHNE AMİRİ Mavi ışık vermelerini söylerim.

(Çıkar)

Y. SAHNE AMİRİ (Çiçeklerle ilgili) Burası iyi mi?

YÖNETMEN Çok iyi!

SAHNE USTUNDEN BİR SES Başlara dikkat!

YÖNETMEN Herkes geri çekilsin!

SAHNE AMİRİ (Dışardan seslenir) Işıklar için hazır mısınız?

YÖNETMEN Evet.

USTTEN SESLER Havuz geliyor!

SAHNE AMİRİ Dikkat!

Y. SAHNE AMİRİ Kenara çekilelim lütfen!

BİRKAÇ KIŞI Suss!

(Yukardan bir havuzla servi ağaçları iner; aynı anda ışıklar değişir ve sahne güzel bir havaya bürünür)

YÖNETMEN (Üvey Kız'a) Görüyorsunuz, değil mi? Küçük bu ağaçların arasında dolaşabilir. Bunu hallederiz. Ben ona yerini göstereyim. (Küçük Çocuğu çağırır) Hey, küçük. (Çocuk ona çekinerek bakar, Yönetmen onun yanına gider) Şöyle gel. Şu ağacın arkasına. Tamam mı ?

(Çocuğun sıkıntısı ona da geçer. Üvey Kıza sorar)

YÖNETMEN Bir şeyi yok ya?

ÜVEY KIZ Hadi canım, git.

YÖNETMEN Bak şimdi, bu ağaçların arasında dolaşacaksın, çok yavaş... aferin.

(Çocuk söylenenleri yapar. Oyunculardan bazılarına bu sahne dokunmuştur)

OPHELIA Zavalılık!

GERTRUDE Dayanılır gibi değil.

LAERTES Tabii bize bakacak değiller.

YÖNETMEN Şimdi de sıra küçük kızda (*Anne'ye*) Müsaa-denizle...

(Küçük Kız annesinin etekleri arasında gizlenmektedir)

ÜVEY KIZ Bana bırakın. (*Küçük Kızı alıp havuza doğru götürür*) Canım benim. Nasıl da titriyorsun! Çok ürkütün demek? Nerede olduğunu biliyor musun? Sahnede. Burada oyunlar oynanır. Şimdi biz de oyunumuzu oynayacağız. Onlara rol yaparsın, değil mi? (*Çocuğa sarılır*) Bak işte bahçe, işte havuz. Sahicileri değil, tahtadan ve bezden yapılmış. Daha sonra sahicilerini de yapacaklar. Evet, evet, kocaman yeşil bir havuz olacak, yanında da gölge veren bambu ağaçları. Sen suda kendi yüzünü seyrediyorsun. Bak, şurada. Şurada da gölgeleri yırtarak yüzen minicik ördekler var. Onlardan birini yakalamak istiyorsun. Yakalayıp tüylerini okşamak. Ama biraz bekle. (*Küçük Kız, anlatıldığı gibi, havuza bakmaktadır. Üvey Kız, Küçük Erkek Çocuğa bakarak*) Bu biraz da senin yüzünden oldu. Ne de olsa sen daha büyüksün. Neden göz kulak olmadın ona? O kadar mı yanmıştı canın? O ne... ne saklıyorsun orada?

(Çocuğun kolunu tutar, cebinden çıkarır. Çocuğun elinde bir tabanca vardır).

HAMLET Sahici tabanca mı o?

CLAUDIUS Yok canım, aksesuar olmalı.

GERTRUDE (Yönetmen'e) Öyle mi?

YÖNETMEN Bilmiyorum.

ÜVEY KIZ Seni budala. Ben senin yerinde olsam, (Oğlu gösterir) onu vururdum, ya da babasını. Belki de ikisini birden. Hadi gel. *(Tabancayı çocuğa geri verir, onu ağaçlardan birinin arkasına götürür. Yönetmene dönerek)* Bilmem bu sahneyi nasıl yapacaksınız. Çocukların kendi başlarına kalmaları gerekiyor. *(Kesin bir sesle)* İşte olanlar da bu yüzden oldu. Ben orada değilim. *(Baba'yı gösterir)* O da yok. Annem de o anda onlara bakmıyor. Evin içinde. Ağlayıp sızlayarak *(Oğlu gösterir)* şu alçağa içini döküyor.

OĞUL Beni bulaştırmayın bu işe. Bırakın gideyim.

BABA Yoo yoo, annenle konuşman şart.

OĞUL Ben oynamıyorum. İşin başında söyledim size. İğrenç bu yaptığınız. Lunaparklardaki aynalar gibi. Orada duruyorsunuz, kendinizi ya çok şişman ya da iyice çarpık görüyorsunuz. Ama bu ondan da kötü. Çünkü gerçek, gördüğünüz yüz de vahşi, çılgın bir yüz. Biz öyle mi görünüyoruz? *(Yönetmen'e)* Bırakın gideyim! *(Yönetmen oğlun kolundan yakalamıştır, ama Üvey Kız onu durdurur)*

ÜVEY KIZ Bırakın bakalım, gidebilecek mi? *(Oğul'a)* Hadi, gitsene.

(Oğul gitmeye çalışır, ama bir çıkışın önüne geldiğinde gidemeyeceğini anlar; sanki gizli bir güç gitmesini engelliyordur. Oyuncular bu durumu şaşkınlıkla izlerler. Oğul birkaç kez çıkıp gitmeye yeltenir, ama bunu başaramaz)

ÜVEY KIZ Gördünüz ya, bizden ayrılamıyor. O da zincirin halkalarından biri. Annemin acısı, benim nefretim, çocuğun mutsuzluğu, otların üzerindeki kafatası parçasına kadar her şey ona bağlı. Onun varlığı da bütün

bu saydıklarım. (*Anne'ye*) Hadi, anne, sıran geldi. (*Tılsımlı bir güçle annesini oyunun içine çekmeye çalışır*) Hadi. Utanıyor, Yabancılar önünde duygularını göstermeye pek alışık değil. Ama oğluyla bir an için yüz yüze gelme fırsatı olsa bu sahneyi yaşayacak. Değil mi, anneciğim? O sahneyi bize oynayacaksın, değil mi?

OĞUL Yalan, yalan. Hiçbir şey geçmedi aramızda. Daha başlamadan engel oldum ben buna. Bir şeylerin başlamak üzere olduğunu anlamıştım. Belliydi. Bana bir şeyler söylemek istiyordu. Tir tir titriyordu heyecandan. Onun için sigaramı söndürüp odama çıktım. Herhangi bir sahne geçmedi aramızda. Sizin için böyle bir şey uyduracak değilim.

BABA Annen o senin! Onu dinlemeyecek misin? Yüzüne bakmayacak mısın?

OĞUL Nasıl görebilirim? Tek başıma odamdaydım.

ANNE (*Yönetmen'e*) Evet, odasındaydı. Ben yukarı çıkıp kapısından seslendim. Daha fazla dayanamayacaktım. Yüreğim kan ağlıyordu. Oğlum o benim, onu seviyorum. Acaba beni hiç bağışlamayacak mı? (*Oğul'a*) Konuş benimle! Bana bir şey söyle!

OĞUL (*Yönetmene'*) Aramızda bir şey geçmedi diyorum size. Düşünmek bile tüylerimi ürpertiyor. Çılgınlık bu!

ANNE Odasına gittim.

BABA (*Oğul'a*) Hadi cevap ver ona!

OĞUL Ben çıkmak üzereydim.

ANNE (*Yönetmen'e*) Ne olur, kandırın onu da, bu sahneyi benimle oynasın. Yalnız bir kere - bir kerecik. İnanın, kısa bir sahne. Bana kızsada, bağırırsa da, bu iyiliğinizi hiç unutmayacağım. Tek bu soğukluk kalsın aramızdan.

BABA (*Oğlunu yakalayıp sarsarak*) Hadi, yap dediğimi! Görmüyor musun ona çektirdiğin acıyı? Öldürüyorsun kadıncağızı! Sende duygudan, sevgiden eser yok mu hiç?

OĞUL Hayır, yok.

ANNE Yavrum, ne olur, bir şey söyle bana!

OĞUL (*Yönetmen'e*) Ne korkunç, görüyorsunuz, değil mi? Bir karabasan sanki! Boğuluyor gibiydim. Odamdan çıktım. Biraz hava almak istiyordum. Bahçeye indim. Her taraf sessizlik içindeydi. Sonra... (*Annesine, Babasına ve Üvey Kızkardeşine konuşmaya başlar; onlar da sessizce onu dinlerler*) Ilık bir geceydi. Otların üzerinden havuzun yanına yürüdüm. Orada. Aman Tanrım! (*Anne havuza bakarak hıçkırıklarını tutmaya çalışır. Kısa bir sessizlik*)

YÖNETMEN Küçük kız nerede?

OĞUL Oradaydı.

YÖNETMEN Orası neresi?

OĞUL Havuzda... boğulmuş.

(*Küçük Kız kımıldamadan havuzda yatmaktadır. Oğul onu oradan çıkarır. Kızın üzerinden yere sular damlamaktadır*)

OĞUL Onu havuzdan çıkarmaya başladım...

NEDİME Küçük çocuk nereye gitti?

GERTRUDE Biriniz bulun onu!

(*Oyunculardan çığlık atanlar olur*)

SAHNE AMİRİ Susalım lütfen! Sakin olun!

OĞUL (*O karışıklığın arasında*) Ağaçların arkasında duruyordu...

YÖNETMEN Ağaçlar! Evet, onu oraya ben koymuştum!

(*Oyunculardan bazıları ağaçlara doğru giderlerken*)

OĞUL Orada gözlerini iyice açmış put gibi duruyor, kardeşine bakıyordu.

HAMLET Dikkat edin! Elinde tabanca vardı!

GERTRUDE Tabanca mı?

(Kimse ağaçlara fazla yaklaşamaz)

CLAUDIUS Sahici tabanca mı?

GARDIROPÇU Evet, sahici tabanca.

SUFLÖR Hem de provada?

LAERTES Biri alsın şu tabancayı onun elinden!

HAMLET Polise haber verin!

OĞUL Boğulan küçüğü yavaşça alıp yere bıraktım, ona doğru yürümeye başladım...

(Servi ağaçlarına doğru giderken bir tabanca sesi duyulur).

ANNE Yavrum, yavrum benim!

YÖNETMEN Aman Tanrım!

(Yönetmenle birkaç oyuncu ağaçların arkasına koşarlar, bazıları da "Yetişin! Koşun! Işıkları yakın!" diye bağırırlar. Yönetmenle oyunculardan bazıları çocuğun cesediyle girerler. Çocuğun yüzü bembeyazdır, hareket etmediği görülür, yakından giren bir kurşunun açtığı delik görülür)

SAHNE AMİRİ Nasıl oldu? Ne oluyor? Şaka bu, değil mi?

HAMLET Herhalde!

GERTRUDE Başına baksanıza!

LAERTES Makyaj bu.

POLONIUS Kırmızı boyadan şaşma, değil mi?

YÖNETMEN Hayır, hayır, kan bu. Sahici kan.

(Sessizlik)

BABA *(Yönetmen'e)* Evet, beyler, gerçektir bu.

(Küçük Çocuk'un cesedini Yönetmen'den alır)

YÖNETMEN Yaa? Oyun - gerçek? Sonunda küçük bir çocuk kendisini öldürdü... Bu kan da, sahici kan. Ama bu nasıl gerçek bir ölüm olabilir?

BABA Gerçeğin ta kendisi.

(Baba küçük erkek çocuğun cesedini, Anne de küçük kızın cesedini kucağına alır. Oyunculardan kimse onlara ne yardım eder ne de engel olur. Aile bir grup halinde çıkar. Oyuncular şaşkın ve irkilmiş bir halde birbirlerine bakarlar. Yönetmen bir karabasandan uyanıyormuş gibi derin bir ah çeker)

YÖNETMEN Hayal mi? Gerçek mi? Hepsinin canı cehennem! Işıkları yakın.

SAHNE AMİRİ Işık!

(Işıklar yanar)

GERTRUDE Nereye gittiler?

YÖNETMEN Gittiler işte.

CLAUDIUS Bütün sabah boşa gitti.

NEDİME Öğleden sonra çalışırız.

OPHELIA Matinemiz var ya.

NEDİME Öyle ya.

SAHNE AMİRİ *(Yönetmen'e)* Birazdan sahneyi düzenlememiz gerekiyor. Bu dekorla işiniz bitti mi?

(Yönetmen evet anlamında başını sallar)

SAHNE AMİRİ Yarınki program ne?

YÖNETMEN Tahtada yazılı.

SAHNE AMİRİ Bugünlük bu kadar, bayanlar baylar. Öğleden sonraki matineyi unutmayın. İkiye beş kala herkes gelsin.

(Oyuncular dağılır. Sahne işçileri gelir. Sahne Amiri'nin denetiminde dekoru sökerler. Yardımcı Sahne Amiri aksesuarları toplar.)

Yönetmen masasının başına geçer, gelen mektuplara bakar, o sabah gelen yeni oyunu alır. Polonius ona yaklaşır)

POLONIUS Çok teşekkür ederim.

(Yönetmen şaşırmıştır)

POLONIUS Çok ilginç bir provaydı. Oyunculuk diye ben

buna derim. Tam şeyden beri bu kadar zevk almadım...

(Suflör eliyle Polonius'u çağırır)

POLONIUS Gelıyorum, gelıyorum. Nasıldı, bakayım?

Hah, tamam, "Düşünceler, dil, düşünce, eylem."

(Suflör'le Polonius çıkarlar. Yalnız Yönetmen'le Sahne Amiri kalır)

YÖNETMEN Hayatımın en garip provasıydı bu.

SAHNE AMİRİ İşe yaradı mı bari?

YÖNETMEN "Hamlet"le hiçbir ilgisi yoktu.

(Sahne Amiri gider.)

Yönetmen de gitmeye hazırlanırken birden ışıklar söner)

YÖNETMEN Ne oluyor? Bir ışık yakın da, hiç olmazsa önümü göreyim!

SON

Luigi
PIRANDELLO

LIOLA
“KÖYÜN ÇAPKINI”

Türkçesi
Prof. Dr. Necdet ADABAĞ

1. Baskı: Kültür Bakanlığı Yay. Ankara, 1999

Çevirmeninden:

ŞAİR LIOLA

Prof. Dr. Necdet ADABAĞ

Pirandello, *Liola*'yı Sicilya lehçesiyle yazdı. Lehçeyle yazdığı oyunlarının en başarılı olanıdır. Bunun ötesinde Pirandello'yu yeniden tiyatroya kazandırdığı ve yeniden tiyatro oyunu yazmaya ittiği de bir gerçektir. Başarısız deneyimlerinin ardından *Liola*'nın tutarlı bir oyun olarak karşımıza çıkması ve eleştirmenlerden olumlu oy alması Pirandello'nun sanat yaşamında etkin bir rol oynamıştır. Pirandello, bu oyunu başrolü üstlenen Angelo Musco için yazmıştır. Aslında bu, bir oyuncu için yazdığı dördüncü oyundur.

Yazar oyunu on beş gün gibi kısa bir süre içinde yazdı. 24 Ekim 1916 tarihinde oğluna yazdığı bir mektupta şöyle diyordu: "Müteveffa Mattia Pascal'dan sonra önemseydiğim bir yapıt oldu. Belki daha taze ve canlı... İsminin ne olduğunu zaten biliyorsun: Liola. Bu oyunla tatil yaptığımı yazar sam şaşma! Güzel bir tatil geçirmeme neden oldu. Olay kırsal kesimde geçmektedir. Sanıyorum sana daha önce söylemiştim. Oyunun kahramanı bir köylü şairdir. Oyunun tümüne şarkılar, oyunlar egemendir. Öylesine eğlenceli ki sanki ben yazmamışım gibi"

Bu son tümcesi çok önemli. Öteki yapıtlarından farklı bir yapıt olduğunun ayrımındadır yazar. Bir kere, büyük kent kargaşasından uzak kırsal alanın dinginliğinde yazılmış bir yapıttır. Kentsoylu yaşam biçimi yerine yöresi için daha doğal olan köy yaşamını konu almıştır. İkincil farklılığı, bu yapıtında, özellikle, o yılların yapıtlarına egemen olan acı, ıstırap ve hüznün yerine bu kez insanı yaşama bağlayan yarılsama ve mit dünyasının varlığıdır. Bir farklılık daha var-

dır. Yazarın yalnız o dönem yapıtları değil tüm yazın yaşamını denetleyen bir özelliği vardır. O da oyunlardaki düğümlemlerdir. Bu düğümlemleri bu oyunda da görmek ve saptamak olanaklı ancak, hem öteki yapıtlarındaki kadar sayıca çok değil hem de kolay kolay çözülemeyecek kadar derin boyutlu kördüğüm değil. Bir başka deyişle, tam tamına yazarın göreceliği üzerine kurulu olmamasıdır. Yazarın göreceliğine göre insan ruhu sürekli değişikliğe uğrayabileceği için bu ya da şu kişi olduğumuza inanmak olanaksızdır. Başkalarının da bizi kendimizin düşündüğü gibi tanıyıp tanımlamasının olanaksızlığı söz konusudur. İnsanı, diğerleri kendine göre, içinde var olan farklı yargılama tarzına göre görür. Bu nedenle insanın kendisine görüldüğü gibi başkalarına da aynı şekilde görünmesi olanaksızlaşır. Onu, o insanı, tanıyan herkes onu kendine göre yorumlar. Daha doğrusu, gerçeğin herkese göre değişebileceği anlayışından kalkarak gerçeğe getireceği yorumunda da farklılık gösterir. Bunun tipik örneğini Müteveffa Mattia Pascal'da görmek olanaklı. Eğer kişilerin farklı ruh durumlarına göre bir olayın gerçekliği ile ilgili olarak yapacakları yorum ve değerlendirmelerin doğruluğu kesin değilse, bunlar kişiden kişiye ve kişinin ruh durumuna göre değişebiliyorsa o halde doğru olan hangisidir? Herkes o olayda kendi gerçeğini gördüğü için hepsi ama biri diğeri için geçerli olmadığından hiçbiri. Sicilyalı yazara göre herkes için geçerli kesin bir gerçek saptamak olanaklı değildir. O, gerçeğin göreceli bir şey olduğunu görmekte ve yapıtlarında bu konuyu oldukça başarılı bir biçimde işlemektedir.

Pirandello'nun bizzat kendisi üzücü bir biçimde yaşayarak ayrımına vardığı, "kişiliğin ikileşmesi" konusunu ilk kez bu yapıtında ortaya koyar. Çeşitli roman, öykü ve oyunlarında geliştirdiği bu konuyu; *Biri, Hiçbiri ve Yüzbini* adlı romanında doruk noktasına ulaştırır. Mattia'nın gerçeğin

onun sandığından farklı olabileceğini ayırtlamaması kasabasına dönerken gazetede kendi intihar haberini okuması sonucu olmuştur. İnsanlar, Mattia'nın öldüğünü düşünmüşler. Oysa Mattia hayattadır ve insanları yalanlayacak hiçbir şey yapmamaktadır, dahası ortaya çıkmamakla insanların bu düşüncesine katkıda bulunmaktadır. Çünkü bu gerçeği kendisi de kabullenmiştir de ondan. Ancak Mattia kendisi için gerçeğin asla değişmediğini, yalnızca fiziksel yaşamını değil, ruhsal yaşamını da sürdürdüğünü ve öteki insanlar gibi kendisini ölü olarak kabul edemeyeceğini anlar.

*Liola'*da bu sorun böylesine karmaşık bir biçimde gelişmez. Belki yaşam kılıfına ilintili olacak bir biçimde verilmek istenmektedir de ondan. Oyundaki kişilerin yaşamı algılama biçimleri demek istiyoruz. Örneğin Simone Amca için yaşam gerçeği çocuğunun olması ve malını mülkünü bu çocuğa devretmesi sorunudur. Belki de bundan da öte erkekliğini kanıtlama sorunudur. Oysa Tuzza ve annesi için Simone Amca'nın zenginliğini konabilmek sorunudur. Oyunun akışı içinde Mattia'da olduğu gibi insanı çok şaşırtan gelişmelerin yer almadığını ancak, kişilerden birinin ötekine kendi gerçeğini kabul ettirmek için belirli bir çaba içinde olduğunu da görüyoruz. Kişinin sanki kendi gerçeği doğruymuş gibi bir güven ve inanç içinde devindiğini savlayarak, yazarın, bir tek gerçeğin doğru olduğunu göstermek gibi bir heves içinde olabileceğini söylemek yanlıştır. Tersine her birine savunabildiği ölçüde bir gerçeğe damgasını vurma olanağı tanıyarak öne çıkmasına yardımcı olduğunu söylemek daha da doğru olur düşüncesindeyiz.

Yazarın, bu oyunda görecelik yaklaşımını yumuşatarak ancak çok kapalı, zor anlaşılır bir lehçe kullanmasının ardında kendi insanıyla içli dışlı olmak sevdasının yattığını söyleyebiliriz. Bir başka deyişle, koptuğunu sandığı iletişimini yeniden kurmak gibi bir eğilimde olması ve yazarın

yoluna devam etmek için kendi izleyicisinden destek istemesine onların içine sokulmak istemesi böylesine samimi, içten, yüzeysel gibi görünen ancak Sicilya gerçeğini göz ardı etmeyen derinlikte bir oyunun ortaya çıkmasına neden olmuştur. 4 Kasım 1916'da ilk temsili yapıldığında izleyici kendisinden bir şeyler bulduğu için sevinmiş ve oradaki yaşamı yalın bir biçimde soyuta ve yapaylığa kaçmadan anlattığı için alkışlamıştır. Diyebiliriz ki bu oyun Pirandello'nun kendi izleyicisiyle bir hesaplaşmasıdır. Sanıyoruz yalnız izleyicisiyle değil, aynı zamanda eleştirmenlerle de. Antonio Gramsci oyunla ilgili olarak yazdığı bir yazıda tüm oyunun Sicilya gerçeğine uyduğunu ancak sorunun ne tatlıya, ne acıya bağlandığını, dolayısıyla geleneksel boyutlardan uzak kalmakla kimilerinde düş kırıklığı uyandırdığını söyler. Doğrudur, çünkü Simone Amca yararcı bir tavırla kavga dövüş çıkarmadan arkasından oynanan oyunlara aldırma-dan yazgısına razı olarak olayı geçiştirmek ister. Simone Amca yaşlı bir çiftçidir. İlk karısı ona çocuk veremediği ölmüştür. Zenginliğini bırakacak bir çocuğa sahip olabilmek için köyün genç kızı Mita ile evlenir. Ancak Mita da ona beklediği çocuğu verememiştir. Bu aşamada Simone Amca'nın tek isteği vardır. O da kimden olursa olsun bir çocuk sahibi olmaktır. Çünkü mal mülk aracılığıyla kendini kanıtlamak zorunda olan Sicilya insanı soyunun devamı açısından buna zorunludur. Kuşaklar boyu devam edecek bir geleneğin tohumunu atacaktır. Mal mülk sevdası tipik Sicilya ögesidir. Ama bir tabuyu yıkmak ve şerefini ayaklar altına almak Sicilya halkının onur duygusuna yapılacak en büyük haksızlıktır.

Oyunun temel kaynağının Müteveffa Mattia Pascal'ın dördüncü bölümünden esinlendiği doğrudur. Oyunun oyuncularıyla romanın kahramanları arasında etkin boyutta benzerlikler yakalamak olanaklıdır. Örneğin Pascal, Lio-

la'yı yansıtıyorsa, Malagna, Simone Amca'yı, Marianna, Croce Teyze'yi... Örnekler çoğaltılabilir. Ancak konum olarak iki yapıt farklılık göstermektedir. Pascal ne kadar güncel ise *Liola* o kadar antiktir. Bir başka deyişle, antik ya da pagan ölçütler içinde gelişmekte ve antik perspektiflere eğilim göstermektedir. Bu nedenle Sicilya yazım tarihinde ortaya çıkan ve Verga ile etkin boyutlara varan Verizm'in etkilerini bu oyunda aramak, örneğin Verizm'in öne çıkardığı toplum kargaşasının, ekmek kavgasının izlerini burada görmeye kalkmak yanlıştır.

Liola'nın sunduğu manzara idil dünyasına özgü bir manzaradır. Birlik ve beraberlik içeren bir kompozisyonudur. Çatışma, kin ve nefret yerine uyum ve huzur dünyası egemendir. Doğal olarak, deyim yerindeyse, kimi "ayak oyunları"nın oynandığı gözlenecektir. Bu da, sanıyoruz, Akdenizli olmaya dayalı bir eğilimden kaynaklanmaktadır. Yoksa oyunun bütünü içinde olay örgüsü düz, pürüzsüz ve engel atlamaya zorlamayacak türden bir süreç içinde gelişir. Karşı karşıya gelmiş iyilerle kötüler; ezenlerle ezilenler yoktur bu oyunda. Ne de öğretisel öğeler ve fikirler yumağı. Doğal olarak örgütsel oluşumlar. Kısacası *Liola* eve taşınmadan keyifle izlenecek bir oyun...

Bu sevimli oyunu çevirmemi Devlet Tiyatroları Başdramaturgu Sayın Özcan Özer önermişti bana geçen yaz başında. Kendilerine teşekkür ederim. Çünkü çevirirken çok keyif aldım. Ben oyunu bilmiyordum. Hemen kitabı buldum ve okumaya başladım. Diyebilirim ki tatilimi daha güzel geçirmem için bir gerekçe oluşturdu. Hem tatil yaptım, hem de çevirdim. Ama ben on beş günde çevirmedi, çeviremezdim de...

KİŞİLER

NICO SCHILACCI

Lakabı, Liola.

SIMONE PALUMBO AMCA

CROCE AZZARA TEYZE

Simone'nin kuzeni.

TUZZA

Croce Teyze'nin kızı

MITA

Simone'nun genç karısı.

CARMINA

Lakabı, La Moscardina.

GESA TEYZE

Mita'nın teyzesi.

NINFa TEYZE

Liola'nın annesi.

CIUZZA,

LUZZA,

NELA

Üç genç kız

TININO,

CALICCHIO

PALLINO

Liola'nın üç çocuğu

...ve diğerleri

BİRİNCİ PERDE

Çiftlik evi. Yan tarafta bir ambar. İkisinin arasında bir sundurma. Ayrıca ahır ve Croce Azzara Hala'nın üzüm ezme yeri. Arka planda kırsal alan, Hindistan cevizi çotukları, badem ağaçları ve saraçan zeytin ağaçları. Sağ tarafta sundurmanın altında çiftlik evinin kapısı; taştan yapılmış kaba-saba bir iskemle ve kocaman bir fırın. Sol tarafta ambarın kapısı, üzüm ezme yerinin penceresi ve bir başka demirli pencere. Duvarda hayvan bağlamaya yarayan demir halkalar.

Aylardan eylül ayıdır. Badem kırma zamanıdır. Köşedeki iki oturak üzerinde Tuzza, Mita, Ebe Gesa, Fındıksıçanı Carmina, Luzza, Ciuzza ve Nela oturmakta, dizlerine koydukları bir taş üstünde öteki ellerinde bir başka taşla badem kırmaktalar. Simone Amca ters çevrilmiş bir sandığın üstünde oturmuş onları izlemektedir. Croce Hala gidip gelmektedir. Yerde torbalar, sepetler, sandıklar ve kabuk yığını vardır. Perde açıldığında kadınlar bir yandan badem kırıyor, bir yandan PASYONE'yi⁽¹⁾ söylüyorlar.

KORO

*Ve Meryem kapıların arkasında
kamçı seslerini duymakta
"Aman n'olur yavaş vurun ona
incitirsiniz canını yoksa"*

CROCE HALA *(Ambarın kapısından elinde bir sepet badem ile gelmektedir) Haydi kızlar, haydi acele edin, kırmaya devam, sonuna geldik işin! Tanrı yardım etti. Bu yıl da bitirdik.*

1. Hz. İsa'nın çektiği acılan dile getiren ilahi.

CIUZZA Bana verin Croce Hala, bana verin!

LIUZZA Bana bana!

NELA Bana da Hala!

CROCE HALA Acele ederseniz son ayine yetişirsiniz.

CIUZZA Ne ayini! Ayin mi kaldı bu saatte?

NELA Daha eve gideceğiz...

LUZZA Sonra üstümüzü değiştireceğiz...

GESA Kokteyle mi gidiyorsunuz be kızlar, değiştirip de n'olacak?

NELA Ne yani, ahıra gider gibi mi gidelim kiliseye?

CIUZZA Bana kalırsa, ben, bu kılığım da giderim. Benim için hava hoş...

CROCE HALA N'oluyor, kızlar... Amma çene çaldınız ha... Biraz da böyle oyalanın, bakalım!..

LUZZA Haydi, ilahi söyleyelim!

(Yeniden ilahi söylemeye ve badem kırmaya başlarlar)

KORO

Beni ona götür Yahya!

Sen yürüyemezsin, Maria!

SIMONE AMCA *(Koroyu keserek)* Bıktım bu ilahilerinizden... Bir gün de susun tanrı aşkına... Sabahtan beri kafam şişirdiniz; eliniz çalışsın, yeter!

LUZZA Biz böyle gördük Simone Amca, badem kırarken ilahi söylenir.

NELA Amma dır dır bu adam da!

GESA Pazar günü de bizi rahat bırakmıyor. Günah işliyoruz, günah. Elinizi vicdanınıza koyun da bir düşünün bakalım... Pazar günü çalışmak olur mu?

SIMONE AMCA Bana mı çalışıyorsunuz sanki! Croce Halanıza sorsanıza!

CROCE HALA Adamdaki surata bak! Ne yüzle söylüyor bunu! Üç gündür huzurumu kaçırdı bu bademler yüzünden. Satacağım satacağım diye tutturdu. Böyle kı-

rilmiş hazır, önüne koymazsam, kim bilir başına ne gelir diye düşündüm.

SIMONE AMCA (*Söylene söylene, alaylı*) Sanki paralar benim cebime giriyor!

LA MOSCARDINA Simone Amca, hani işi bitirir bitirmez bize içecek bir şeyler sunacaktınız! Söz vermiştiniz! Anımsıyor musunuz?

CROCE HALA Sözle kalsa iyi! Anlaşmamız öyle! Dertlenmeyin!

SIMONE AMCA Kuzen, anlaşma nereden çıktı; neler uyduruyorsunuz siz; üç dört tane kabuk için anlaşma mı olurmuş hiç?

CROCE HALA Bu da iyi; ne çabuk unuttunuz söylediğiniz sözü? Siz değil miydiniz, bana, pazar günü kızları çağırın diyen? Kuzen, galiba kiminle dans ettiğinizin farkında değilsiniz? (*Mita'ya döner*) Koş Mita, evden bir bakraç şarap getir! Kocanın sağlığına ve esenliğine içelim.

(*Kadınlar bu söze katılıp ellerini çırparak, "Yaşa, var ol" diye bağırırlar*)

SIMONE AMCA Teşekkürler, kuzen! Meğer ne kadar da bonkörmüşsünüz!

CROCE HALA (*Mita'ya*) Ne o gitmiyor musun?

MITA Bana o söylemezse!..

CROCE HALA Onun emirlerini mi bekliyorsun? Ev senin evin değil mi?

MITA Hayır, Croce Hala, ev onun evi.

SIMONE AMCA Şunu peşinen söyleyeyim: Gelecek yıl ağacını değil meyvesini satın alacağım. Meyvesini görmeden pazarlığa oturmayacağım. Oturursam gözüm önüme aksın!

CIUZZA Şimdiden gelecek yılı düşünüyorsunuz!

LUZZA Bademlerin nasıl olduğunu bilmiyormuş gibi ko-

nuşuyorsunuz.

NELA Bademler bir yıl iyi, bir yıl az meyve verir.

SIMONE AMCA Yalnız badem mi söz konusu olan! Baksanıza üzümlere; üzümler de öyle değil mi? Ya zeytin ağaçları! Sap bağları kurtlanmış tümüyle. İnsanın içi parçalanıyor.

LA MOSCARDİNA Bu zenginliğinize karşın sizi böyle iki gözü iki çeşme ağlar görünce... Tanrım! Göz kararıyla hesapladınız ve yanıldınız; sizin zararınız oldu ama dul akrabanızla öksüz yeğeniniz kazandı. Üzerine bir tas soğuk su için artık!

CIUZZA Paralarınız yabancıya gitmedi ya!

LUZZA Kefenin cebi yok ki!

LA MOSCARDİNA Kime bırakacaksınız bu malı mülkü?

Aman tanrım, ağzımdan kaçtı!

(Moscardina, ağzını hemen eliyle kapar. Simone Amca, kadınlara öyle bir bakış fırlatır ki, kadınlar ne yapacaklarını şaşırırlar. Sonra karısına bakarak öfkesini ondan alır)

SIMONE AMCA *(Mita'ya)* Defol, defol görmesin gözüm seni, kadın! *(Mita'nın kanı donmuştur. Olduğu yerde kalır. Simone onu yerden kaldırır ve kollarından tutarak sarsar ve silkeler)* Görüyorsun değil mi başıma açtığın belayı; her gün, herkesin ağzında bu laf. Çabuk defol, git, eve dön! Yoksa bir kaza çıkacak elimden bu sabah! *(Mita arka taraftan dolanarak mahcup, üzgün ve gözleri yaşlı çıkar. Simone Amca oturduğu sandığa bir tekme atar ve ambara girer)*

CROCE HALA *(Moscardina'ya)* Beğendiniz mi yaptığınızı? Dilinizi tutmasını hiç bilmezsiniz!

LA MOSCARDİNA Adamın kendisi kaşınıyor, ben ne yapayım!

CIUZZA *(Saf saf)* Çocuğunun olmamasını kabul edemiyor.

Bunda utanılacak bir şey mi var acaba?

CROCE HALA Sen sus! Kızların konuşacağı şeyler değil bunlar!

LUZZA Nedenmiş o?

NELA Tanrı vermemiştir, insanın elinde olan bir şey değil ki!

LUZZA Ehh peki karısından alıp veremediği ne, o halde?

CIUZZA Biz işimizi bitirdik, Croce Hala.

CROCE HALA O halde kendi işinize bakın!

(Üç kız sahnenin gerisine çekilir ve Tuzza'nın etrafına toplanırlar. Tuzza bu olup bitenlere ilgisiz kalarak, suratını asmış oturuyordur. Kızlar onunla konuşmaya çalışırlar ama Tuzza omuz silkerek konuşmak istemediğini anırtır. Daha sonra biri, ardından öteki yavaş yavaş Croce Hala, komşu Gesa ve Carmina'nın neler konuştuklarını dinlemek için onlara yaklaşırlar. Sonra geride kalan iki kıza gidip olanları anlatırlar. Kızlar anlatılanlara gülerler; konuşmaları aktaranlar ellerini ağızlarına götürerek yavaş olmalarını işaret ederler)

CROCE HALA Ahh bir bilseniz sevgili dostlar, davul gibi oldu kafam! Her Allah'ın günü burada. Sabahtan akşama kadar aynı terane.

LA MOSCARDINA Çocuğu yok diye, değil mi? Nasıl olacak ki?

GESA Ağlamakla, sızlamakla olsa!..

CROCE HALA Hayır, onun için ağlamıyor ki zaten; mal mülk için ağlıyor. Bütün derdi bu güzelim malın mülkün başkalarının eline geçecek olması. Bir türlü sindiremiyor adam!

LA MOSCARDINA Bırak da ağlasın Croce Hala, bana öyle geliyor ki o ağladıkça senin gülmen gerek.

CROCE HALA O niyeymiş? Miras için mi? Aklıma bile gelmiyor. O kadar çok akraba var ki başımdaki saç tel-

leri onun yanında sıfır kalır.

LA MOSCARDINA Az ya da çok; akrabalık derecesine göre size de bir şeyler düşecektir. Akmasa da damlar, öyle değil mi? Ama yeğeniniz için üzgünüm, Gesa Teyze, çocuğu yoksa yandı. Yasa böyle diyor; kocanın malı...

GESA Şeytan görsün yüzünü! Onun da, malının da... Başına çalınsın! Yeğenimin gözü yok onun malında mülkünde. Şansı olaydı zaten kundaktayken anasız, üç yaşında da yetim kalmazdı. Onu koynumda büyüttüm. Tanrı bilir ne zorluklarla! Hiç olmazsa bir erkek kardeşi olaydı! Görürdük bakalım ona nasıl davranırdı! Siz de tanıksınız, ona neler yapmadı ki; bir ayağının altına almadığı kaldı.

(Ağlamaya başlar)

LA MOSCARDINA Doğru, zavallı Mita! Dört yıl önce kimin aklına gelirdi! Hepimiz bu evliliğin onun için büyük bir şans olduğunu söylemiştik. Simone Palumbo gibi bir kısmet konmuştu başına! Ne yapacaksınız, yazgı... Mal mülk olmuş neye yarar? Evinizde huzurunuz yoksa...

CROCE HALA Bir dakika, bir dakika! Ne demek istiyorsunuz? O kadarı da fazla! Ne demek oluyor bütün bunlar? Pek de şanslı sayılmamış, bilmem, neymiş! Mita iyi kız, hoş kız. Bunu yadsımıyorum ama düşünde bile göremezdi kuzenimin karısı olacağını!

GESA Söyler misiniz Croce Hala, yeğenimle evlensin diye kapısına giden mi oldu? Ben şahsen gitmedim. Yoksa Mita mı gitti?

CROCE HALA Siz de biliyorsunuz ki Simone Amca'nın ilk karısı gerçek bir hanımefendiydi.

LA MOSCARDINA Evet öyleydi; çok ağladı zavallı adam, karısı öldüğünde.

GESA O kadar çok çocuk doğurdu ki ona, ondan olsa ge-

rek!

CROCE HALA Nasıl doğuracaktı ki? Şöyle bir şeydi zaten! *(Serçe parmağını gösterir)* Üflesen uçacaktı! Öldükten sonra yeniden evlenebilmesi için ona iyi kismetler çıktı. Ben başta olmak üzere... Benden kızımı istemiş olsaydı hiç tereddüt etmez, kabul ederdim. Ama ölmüş karısının yerine bir akrabadan kız alıp koymak istemedi. Yeğeninizi aldı, kendisine çocuk yapsın diye; başka bir şey için değil.

GESA Özür dilerim, ne demek istiyorsunuz? Çocuk oluyorsa kabahat yeğenim de mi sizce?

Bu arada Luzza kadınların grubuna yaklaşıp ve söylenenleri duymak ister. Arkadaşlarına birtakım işaretler yapar. Ne ki, Croce Hala'yla burun buruna gelir. Croce Hala onun bu davranışına sinirlenir ve kızgınlıkla onu gülen ve bağrıışan arkadaşlarına doğru iter)

CROCE HALA Görgüsüzler, meraklı tazeler! Size, uzak durmanızı söylemiştim. Dedikodudan başka bir şey bilmez misiniz?

LA MOSCARDINA *(Konuşmasına dönerek)* Güzel bir kız Mita; sağlıklı, bir çiçek gibi. Yanaklarından kan damlıyor.

CROCE HALA Bu iş hiç belli olmaz. Çoğu kez...

GESA Ciddi misiniz, Croce Hala? Yan yana getirin bakalım, her ikisini! Tanrı aşkına! Kabahatin kimde olduğunu bir söylesinler de, görelim! Canlarına okurum valla-hi!

CROCE HALA Özür dilerim hanımlar, bu adam çocuk için bu kadar çok bağırıp çağırdığına göre bir bildiği vardır, öyle değil mi? Yoksa sesini kesip oturur yerine!

GESA Tanrıya şükredin ki yeğenim namuslu bir kız, sına-ma şansımız yok! Ama emin olun ki, Croce Hala, melekler bile dayanamaz bu moruğun kahrına. Bir de her-

kesin önünde yoksulluğunu yüzüne vurması da caba-sı! Böyle bir durumda Hz. Meryem bile isyan eder; "Pe-ki, sen çocuk mu istiyorsun benden, sana bir çocuk ve-reyim de gör!" der.

LA MOSCARDINA Aman tanrı korusun!

GESA (*Konuşmasını sürdürerek*) Benim yeğenimden böy-le bir şey bekleyebilir misiniz?

LA MOSCARDINA Bağışlanamaz bir günah işlemiş olur!

GESA Kafası gitse böyle bir şey yapmaz.

LA MOSCARDINA Eğer günümüzde kalmışsa böylesi kızlar, pırlanta gibi bir kız... Ben kimseyi küçümsemek istemem ama, bu kızın akıllı olacağı daha çocukluğun-dan belliydi...

CROCE HALA Ben hiçbir zaman yadsımadım.

CIUZZA (*Arka tarafta çatının önünden Ninfa'nın, Tinino, Calicchio ve Pallino ile geçtiğini görür*) Bakın, bakın Ninfa Teyze geçiyor; Liola'nın üç güvercini de yanın-da!

LUZZA ve NELA (*Ellerini çırparak*) Ninfa Teyze! Ninfa Teyze!

CIUZZA (*Bağırır*) Tinino!

(*Tinino koşar ve kollarına atılır*)

LUZZA (*Bağırır*) Calicchio!

(*Calicchio koşar ve kollarına atılır*)

NELA (*Bağırır*) Pallino!

(*Pallino koşar ve kollarına atılır*)

NINFA TEYZE Tanrı aşkına kızlar, sevmeyin bu yaramaz-ları. Elemge gibi oldum sabahtan beri. Baksanıza, bu saatlere kaldım; daha ayine gidemedim!

CIUZZA (*Tinino'ya*) Söyle bakayım, kimi daha çok seviyor-sun?

TININO Seni!

(*Ve onu öper*)

LUZZA (*Calicchio'ya*) Ya sen Calicchio?

CALICCHIO Seni!

(*Ve onu öper*)

NELA (*Pallino'ya*) Peki, ya sen?

PALLINO Seni!

(*Ve onu öper*)

LA MOSCARDINA Kurdun çocukları kurda benzer

GESA Zavallı Ninfa Teyze, etrafındaki civcivlerle kuluçka tavuğuna benziyor, garibim!

NINF A TEYZE Üç zavallı yavrucak, günahsız, anasız kalmış...

LA MOSCARDINA Tanrıya şükret ki üç! Oğlun ilkeli biri. Kadınların kucığına verdiklerinin tümünü sahiplenmiş. Torunlar üç yerine otuz da olabilirdi.

CROCE HALA (*Gözleriyle kızları işaret ederek*) Yavaş ol, komşum.

LA MOSCARDINA Kötü bir şey söylemedim ki. Sevecen, sevgi dolu biri olduğu belli.

NINF A TEYZE Bir düzüne çocuk istiyor. Onlara şarkı söylemesini öğreteceğim, sonra da kafese koyup, köye satmaya götüreceğim, diyor.

CIUZZA Seni kafese koyacaklar, öyle mi Tinino? Tıpkı bir saka kuşu gibi! Şarkı söylemesini biliyor musun?

LA MOSCARDINA (*Pallino'nun saçlarını okşayarak*) Bu, Rosa la Favarese'den doğma, değil mi?

NINF A TEYZE Bu mu, Pallino mu? Ben de bilmiyorum, desem? Evet evet, galiba onun çocuğu.

CIUZZA Tinino hiç kimsenin çocuğu olamaz; Tinino benim çocuğum!

GESA Tanrıya şükret ki değil...Yoksa yanmıştın vallahi...

NINF A TEYZE (*Gücenmiş*) Ne demek oluyor bu?

LA MOSCARDINA Liola'nın karısı, demek istiyorum!

NINF A TEYZE Öyle konuşma n'olur, komşum. Eşi yoktur

oğlumun. Saygılıdır, sevecen ve duyguludur benim oğlum.

LA MOSCARDINA Duygulu mu? Liola ha! Duygulu! Her gördüğü kadına askıntı oluyor.

NINFA TEYZE Demek ki henüz aradığını bulamadı...
(*Tuzza'ya anlamlı bakar*) Karısı olacak kişinin... Haydi, bırakın da gideyim, kızlar (*Tuzza'ya yanaşır*) Neyin var Tuzza, yoksa iyi değil misin?

LA MOSCARDINA Sabahtan beri böyle, suratını asmış oturuyor.

TUZZA (*Kaba*) Bir şeyim yok dedik ya!

CROCE HALA Bırakın kendi haline, Ninfa Teyze. Bu gece ateşlendi de...

GESA Burada yapacak başka bir iş yoksa ben de sizinle geliyorum Ninfa Teyze.

LA MOSCARDINA Köye ancak kadınlar ayini ⁽³⁾ saatinde varırsınız artık.

NINFA TEYZE Tanrı aşkına bana kadınlar ayininden söz etmeyin, tüylerim diken diken oluyor. Geçen pazar, başıma gelenleri bir bilseniz? Aklıma şeytan girdi sanki. Gözlerim sürekli kadınların yelpazesine takılıp kaldı. Gözlerimi bir türlü yelpazelerden ayırıp da ayini izleyemedim.

CIUZZA Niçin? Ne vardı ki o yelpazelerde?

LUZZA Anlatın anlatın, lütfen!

NINFA TEYZE Şeytan vardı çocuklar, şeytan. Başucuma oturmuş kadınların nasıl yelpazelendiğini bana göstermek istiyordu sanki. Bakın, nasıl yapıyorlardı: (*Oturur ve herkes etrafını çevirir*) Evlenecek kızlar şöyle...
(*Elini havada arka arkaya sallar ve bu arada hızlı hızlı, nefes almadan başı dik olarak konuşur*)
Benim de kocam olacak!

1. Kadınlar Ayini: 1800'lerin sonu, 1900'lerin başlarında kadınlar için kiliselerde özel ayinler düzenlenirdi.

Olacak ya!

Olacak ya!

Olacak ya!

Olacak ya!

Evli kadınlar da şöyle: *(Elini bu kez ağır ağır ve mutlulukla sallayarak)*

Benim var ya!

Var ya!

Benim var ya!

Oysa zavallı dullar: *(Elini göğsünden karnına doğru umutsuzca sallayarak)*

Vardı ama şimdi yok!

Vardı ama şimdi yok!

Vardı ama şimdi yok.

(Herkes güler)

Durmadan istavroz çıkardım ama boşuna... Başımdan şeytanı atamadım bir türlü.

CIUZZA - LUZZA - NELA *(Koro halinde, elleriyle yelpazelenerek)* Oh ne güzel, işte böyle! Benim de olacak!.. Benim de olacak!.. Benim de!.. Benim de olacak!.. Benim de olacak!..

LA MOSCARDINA Görüyorsunuz değil mi? Ne kadar mutlular!

(Bu arada Liola'nın sesi duyulur uzaktan. Arabayla köyden dönerken şarkı söylemektedir)

LIOLA'nın ŞARKISI

Yirmi iki gün oldu, belki daha fazla seni görmüyorum, zincire vurulmuş bir köpek gibiyim, hırlıyorum...

GESA Bakın bakın, Liola geliyor arabasıyla!

CIUZZA - LUZZA - NELA *(Çocuklar kucaklarında çatının önüne koşarak, yaklaşması için ona işaret ederler)* Liola!.. Liola!.. Liola!..

NINFA TEYZE Kızlar, indirin yere çocukları. Bu deli beni ayine göndermez sonra!

(Liola girer, bayramlığını giymiştir. Üzerinde yeşil kadifeden bir ceket; yanlardan üzerine oturmuştur. Bacağında golf bir pantolon vardır, başında İngiliz usulü kayak bir bere, başının arkasından bereye asılı iki kurdele inmektedir)

LIOLA Hey millet baksanıza, benim çocuklar yollarını bulmuş, kendilerine birer tane anne edinmişler! Üç tane de fazla ama!.. *(Önce Tinino, ardından Calicchio ve en son Pallino'yu yere indirir)* Bu, LI; bu O; bu da LA: Üçü birden LIOLA! *(Kızlar güler ve ellerini çırparken o annesine yaklaşır ve)* Siz daha gitmediniz mi, bayan?

NINFA TEYZE Hayır... evet... ama hemen gidiyorum...

LIOLA Nereye? Köye mi bu saatte? Unutun artık ayini. Croce Hala, siz takdis etsenize annemi?

CROCE HALA Tövbe de oğlum; tanrım, git başımdan...

LIOLA Başınızdan gideyim mi? Ya başınıza sarılırsam?

CROCE HALA Oklavayı alır, başında paralarım.

CIUZZA *(Onaylayarak)* İyi edersiniz. Kafasındaki o çılgınca fikirleri söküp atmış olursunuz.

LIOLA Amma eğlendi ha! Seni mutlu edecekse...

(Onu şakacıktan yakalar)

LUZZA ve NELA *(Arkadaşlarını kollamak için onu engellemeye çalışırlar)* Çek ellerini üstünden, çek...

LA MOSCARDINA Deli bu çocuk, bırakın kızlar! Görmüyor musunuz nasıl süslenmiş?

CIUZZA Galaya mı gittin? Neyin galasıydı?

LUZZA Amma şık, adama bakın!

NELA Nereden çıktı bu İngiliz?

LIOLA *(Kasılarak)* Nasılım? Yakışıklıyım değil mi, kızlar?

Evet mi, hayır mı? Haberiniz var mı? Evleniyorum.

CIUZZA Hangi cehennem zebanisiyle?

LIOLA Seninle yavrum, seninle... Beni istemiyor musun?

CIUZZA Sen barutla ateşin yan yana durduğunu gördün mü hiç?

LIOLA O zaman seninle evlenirim, Luzza; benimle evlenmeye can atıyorsun, biliyorum.

LUZZA (*Kızgın*) Canın cehennemel..

LIOLA Öyle mi?

LUZZA (*Ayağına yere vurarak*) Öyle.

LIOLA Biliyorsunuz ki hiçbirinizi istemiyorum, bunun için durmadan bana hava atıyorsunuz. Oysa sizi şöyle bir üflesem (*Üfler*) üçünüz de uçarınız. Çöp gibisiniz maşallah! Ne öpmeye gelirsiniz, ne sıkmaya... Bana göre değilsiniz, kızım! Kraliçe gibi güzel ve değerli olmalı aklımı alacak, yüreğimi zincire vuracak kadın...

CIUZZA – LUZZA - NELA (*Ellerini çırparak*) Yaşa, var ol Liola! Bir tane daha patlat. Yaşa,var ol...

GESA Birbiri arkasından yapıştırıyor şarkıları!

LA MOSCARDINA Bir tane daha... Haydi patlatsana!.. Nazlanma!

KIZLAR Haydi Liola, lütfen bir tane daha!

LIOLA Alın size bir tane daha; ben hayatımda nazlanmadım!.. (*Üç saka kuşunun ortasına girerek*)

Dikkat edin bayanlar baylar, dikkat edin!

Benim beynim

bir değirmendir.

Rüzgâr eser ve değirmen döner

Döndükçe benimle döner dünya

döner, döner

döner, döndükçe

benzer atlı karıncaya.

(*Bir dans havası tutturarak, kendi etrafında döner ve ayaklarını yere vurur. Elleriyle tempo tutmaktadır. Çocukları etrafında sıçrar, zıplarlar. Sonra durur ve şarkı-*

sını sürdürür)

Bugün senin yüzünden yanıp tutuşuyorum,
beynim karıncalanıyor, aklımı yitirmiş
gibiyim;

ama yarın, sevgili komşum,
beni bekleme
beni bekleme

Beynimde bir çırpıcı var, bir değirmen;
rüzgâr estikçe döner kafamın içinde.

*(Dans etmeyi sürdürür çocuklarıyla. Kızlar el çırparak
tempo tutarlar. Croce Hala sıkılmış gibidir)*

LA MOSCARDINA Aferin sana! Böyle mi bulacaksın gön-
lünün kraliçesini?

LIOLA Nereden biliyorsunuz bulmadığımı? Benim böyle
gülüp, şarkı söylememin nedenini bilmiyor musunuz
sanki? Bilmezden gelmek de bir erdemdir. Bilmezden
gelmezsen saltanat süremezsin!

CROCE HALA Yeter! Yeter çocuklar! Keselim artık! Yapa-
cak daha çok işim var!

LA MOSCARDINA Simone Amcayla yaptığımız anlaşma-
ya ne oldu? Hani, bize içki sunacaktı?

CROCE HALA Unutunuz artık... Bu olanlardan sonra içki,
miçki yok.

LA MOSCARDINA Bu da iyi! Liola, Simone Amca bize iç-
ki sunmuyor. Niçin biliyor musun? Çünkü mirasını bı-
rakacak çocuğu olmadığını söyledim de ondan!

CIUZZA Ne kadar aptalca!

LIOLA Durun bir dakika, ben çözümlerim!

(Ambarın kapısına gider ve çağırır)

Simone Amca, Simone Amca, dışarı gelin. Size iyi bir
haberim var.

SIMONE AMCA *(Ambardan çıkarken)* Ne istiyorsun, üçkâ-
ğıtçı adam?

LIOLA Yeni bir yasa çıkmış; tam da bize göre. Bir tür aile planlaması. Tutun ki adamın birinin bir domuzu var ve bu domuz yirmi yavru doğursun. Sonra adam bunları satmaya kalksın... Ne kadar çok yavru yaparsa o kadar zengin olacaktır. Aynı şey inek için de söz konusu; ne kadar çok dana doğurursa o kadar iyi. Gelelim insanlara; vah zavallı bir erkeğe... Bizim kadınlara düştü mü yandı. Mübarekler bir dokundun mu hamile kalıyorlar. Öyle değil mi? Bunun için hükümet düşünmüş taşınmış, bir yasa çıkartmış. Buna göre isteyen çocuğunu satabilecek, isteyen bir başkasından çocuk alabilecek bundan böyle. Bakın örneğin...

(Ona çocuklarını gösterir)

Ben dükkân açabilirim.

Çocuk mu istiyorsunuz? Buyurun, seçin.

Bunu mu istiyorsunuz?

(Çocuklardan birini alır)

Bakın, ne kadar gülbüz, sağlıklı. Yirmi kilo geliyor. Sırf lop et! Siz de tartabilirsiniz. Bedavaya gidiyor, bedavaya. Bana bir fıçı kiraz şarabı verin karşılığında, yeter!

(Kadınlar güler, oysa ihtiyarın canı sıkılmıştır; kendini savunur)

SIMONE AMCA Defol, kes artık! Böyle şeylerle şaka yapılmaz!

LIOLA Şaka yapmıyorum ki! Çok ciddiym. Çocuğun yoksa satın alacaksın; çocuksuz kalmaktan iyidir. Başınızdaki o arapsaçına dönmüş tüylerle iğdiş edilmiş hasta bir horoza benziyorsunuz!

SIMONE AMCA *(Siniri tepesinde, kadınların kahkahaları arasında)* Bırakın da gideyim. Bırakın, yoksa elimden bir kaza çıkacak.

LIOLA *(Gitmesini engelleyerek)* Hayır bayım, gitmiyorsunuz. Lütfen, alınmayın! Burada komşu komşu oturu-

yoruz. Hödükler takımı da diyebilirsiniz. Olsun... El eli yıkar! Ben üretken biriyim ama siz değilsiniz.

SIMONE AMCA Ben değilim, öyle mi? Sen haklısın! Ama istersen sana göstereyim!

LIOLA (*Yalandan korkmuş gibi yaparak*) Ne göstereceksin bana! Hiç görmediğim bir şey mi? Mucize falan mı? (*Kızları teker teker öne sürerek*) Buna göstersen! İstersen buna! Ya da buna göster!

CROCE HALA Yeter bu saçmalıklar; nerede olduğunuzu sanıyorsunuz? Hoşlanmıyorum bu konuşmalardan!

LIOLA Ne var ki bu konuşmalarda Croce Hala, çiftlik evindeyiz. Kimileri üstte oturuyor; kimileri altta. Simone Amca altta. Yaşlanmış, porsumuş sağı solu, her tarafı dökülüyor. Dokunsam yıkılacak.

SIMONE AMCA (*Elini kaldırmış saldırmak üzeredir*) Seni kepaze adam, sana gösteririm yıkılmayı... (*Liola sıçrayarak sakınır, Simone Amca düşmekten zor kurtulur*)

LIOLA (*Onu kolundan yakalar*) Simone Amca demirli şarap içmelisin.

CIUZZA - LUZZA - NELA O da n'oluyor? Demirli şarap da, ne oluyormuş?

LIOLA Ne mi oluyormuş? Bir parça demir bulacaksın, onu güzelce ateşte kızdıracaksın ve şarabın içine daldıracaksın. Sonra da o şarabı mideye indireceksin. Mucizeyi sen o zaman gör! Tanrıya şükret ki varlığını elinden almıyorlar.

SIMONE AMCA Bir o kalmıştı...

LIOLA Almazlar mı sanıyorsun? Böyle bir yasa çıkabilir yarın. Özür dilerim. Şimdi, diyelim ki burada bir parça toprak var. Bu toprağı işlemeden bir şey üreteceğini beklerseniz, havanızı alırsınız. Toprak tıpkı kadın gibidir. Size çocuk vermez. Tamam mı? Ben geliyorum, si-

zin bu toprağınızı çapalıyorum, gübreliyorum ve bir bir çukur açıp tohum atıyorum. Ağaç uç veriyor. Şimdi toprak kime verdi bu ağacı? Bana!.. Oysa siz gelip, itiraz ediyor ve ağacın size ait olduğunu söylüyorsunuz. Niçin sizin olacakmış? Toprak sizin olduğu için mi? Toprağın kime ait olduğunu bilir mi, sevgili Simone Amca? Kim işlerse ona meyve verir. Siz bu işe bozuluyorsunuz çünkü toprak benim diyorsunuz; yasa benden yana, diyorsunuz. Ya yarın yasa değişecek olursa, sizi tekme tokat bu topraklardan atarlarsa... Siz gidersiniz toprak kalır. Ben de tohumu atar ve beklerim. Tohumu attığım yerde ağaç filiz verir.

SIMONE AMCA Ne kadar çok şey biliyorsun!

LIOLA Ben mi? Hayır. Benden korkma Simone Amca. Ben bir şey istemiyorum. Paran, pulun senin olsun. Hesabın kitabın senin sorunun. Yoluna devam et, tıpkı yılanlar gibi gözlerin bir sağda bir solda olsun.

Beri bu gece dışarıda uyudum,
yıldızlar oldu yorganım,
yatağım bir karış toprak,
yastığım acı enginar sapları.
Darlık, açlık, susuzluk, ıstırap
umurumda değil tüm dünya
Ben şarkı söyler dururum
neşeli şarkılar, yüreğim ferahlar.
Yeryüzü benim, denizler benim
Güneşli günler ve sağlık istiyorum
herkes için;
zarif kızlar kendim için;
sapsarı saçlı, kıvrıcık çocuk başları,
ve burada duran yaşlı kadını
anam olarak.

(*Annesini kucaklar, öper. Aynı anda kızlar, duygulanmışlardır. El çırpırlar. Sonra Liola, Croce Hala'ya döner*)
 Anlaşmanıza göre yapılacak bir şey kaldı mı? Kırılmış bademler ambara mı taşınacak? Haydi! Kızlar, hep birlikte... Simone Amca içecek bir şeyler verecek bize.
 (*Ambara girer, sonra kapıda badem dolu çuvalları kızların sırtına yükler*)

Haydi kızlar, sıra kimde? Buraya gel Nela!.. Tamam, gidebilirsin.. Ciuzza... Tamam... Sıra sende Luzza! Gel bakayım Moscardina, haydi dayan! Gesa Teyze sana bu küçüğü vereyim! Bu, en büyük; bunu ben alayım. Haydi kızlar! Haydi Simone Amca!

SIMONE AMCA (*Croce Hala'ya*) Kuzen, parayı daha sonra getireceğim.

CROCE HALA Acelesi yok... Rahatına bak!

LIOLA (*Ninfa Teyze'ye*) Siz beni izleyin çocuklarla birlikte. Birini, ona mutlaka satacağız. (*Liola tüm kadınlar ve Simone Amcayla çıkışa yollanır; hepsi çıktığında, geri döner*) Croce Hala beni bekleyiniz; sizinle konuşacaklarım var.

CROCE HALA Benimle mi?

(*Tuzza ayağa fırlar, sinirlenir*)

LIOLA (*Döner ona bakar*) Neyin var, n'oldu?

CROCE HALA (*O da dönüp bakar kızına*) Doğru, n'oldu?

LIOLA Bir şeyi yok, Croce Hala. Kramp girmiş olacak. Üstünde durma. Az sonra dönerim.

(*Çuval sırtında kulise doğru yollanır*)

TUZZA (*Sinirli*) Bak anne, onu istemiyorum! İstemiyorum, dedim!.. İstemiyorum!..

CROCE HALA (*Şaşırmış*) İstemiyorsun, demek! Ne dediğinin farkında mısın?

TUZZA Göreceksin, gelip beni senden istevecek. Ben onunla evlenmek istemiyorum.

CROCE HALA Sen delirmişsin! Seni ona vereceğimi de nereden çıkardın? Hem sonra hangi yüzle gelip seni benden isteyecek?

TUZZA Onu istemiyorum diyorsam, istemiyorum demektir!

CROCE HALA Cevap ver bakayım, utanmaz kız. Sen onunla oldun, değil mi?.. Demek doğruymuş... Nerede? Ne zaman?

TUZZA Bağırma öyle, duyacaklar.

CROCE HALA Alçak, rezil! Aklını mı kaçırdın sen? (*Kolundan yakalar ve gözlerinin içine bakar*) Söyle!.. Söylesene!.. İçeri gir! İçeri!..

Beraberinde içeriye çeker ve kapıyı kapatır. İçeriden bağırtılar ve ağlama sesleri gelir. Bu arada Simone Amca'nın uzaktaki çiftlik evinden şarkılar ve tef sesleri gelir. Biraz sonra Croce Hala evden çıkar. Kendinde değildir. Elleri kafasında, ne yaptığını bilmeyen bir deli gibidir. Sundurmanın altında orayı burayı toparlar; söylenmektedir)

Tanrım bu aziz günde!.. Bu aziz günde!.. Ne yapacağım ben şimdi? Öldüreceğim onu! Tanrım, elimi kolumu bağla, yoksa kan çıkacak! Üstelik, suçlu sensin, diyor bana. Yüzsüz! Ben onu Simone Amca'ya vermeye kalkmışım! Onu kandırmışım! (*Yeniden kapının önüne gelerek*) Bütün bunlar doğru olsa da senin gidip o çingeneyle olman için bir gerekçe oluşturur mu?

TUZZA (*Kapıya çıkar; saç başı dağınıktır, ama üsteleyen ve kibirli bir tavır vardır*) Evet, evet, evet...

CROCE HALA İçeri, içeri gir yüzsüz! Kaybol, gözüm seni görmesin. Yoksa tanrı bilir ki...

TUZZA Bırak da konuşayım... Evet mi, hayır mı?

CROCE HALA Bakın şu yüzsüze! Konuşmaya yüzün var mı senin?

TUZZA Önce, "Konuş konuş," diyordun, ben susuyordum... Sille tokat konuşayım istiyordun, şimdi de ben konuşmak istiyorum.

CROCE HALA Ne söyleyeceksin ki! Bana anlatmaya çalıştıkların yetmedi mi?

TUZZA Hayır, yetmedi... Niçin Liola ile olduğumu anlatmaya çalışacağım.

CROCE HALA Niçini var mı? Sen yüzüsüzün tekisin! Hepsi bu!

TUZZA Hayır, bildiğin gibi değil. Simone Amca benimle evleneceğine, gitti Mita denilen o azizeyle evlendi; ben o azizenin Liola'yla yattığını biliyordum.

CROCE HALA Bununla... Mita, Simone Amca'yla evlendikten sonra meselenin kapanmış olması gerekmez miydi?

TUZZA Hayır, çünkü evliliklerinin dördüncü yılında bile pervane gibi etrafında dolanıp duruyordu. Ben onu çekip almak istedim!

CROCE HALA Ha anladım, bunun için mi yaptın?

TUZZA Evet, bunun için! Gözü bir türlü doymak bilmedi; zengin kocayı ayarladığı yetmiyormuş gibi, bir de hayat dolu birini kendisine sevgili edindi. Olacak iş mi?

CROCE HALA Aptal! Aptalsın sen! Böyle yapmakla kendi kuyunu kendin kazdın! Bundan sonra elin mahkûm. Evleneceksin onunla.

TUZZA (*Birden*) Ne dediniz?.. Ben onunla evlenecek miyim? Hayatta olmaz! Yalnız benim değil, önüne çıkan her kadının kocası olan biriyle hayatta evlenmem! Aptal mıyım ben! Namusumu ayaklar altına atar, gene de onunla evlenmem. Niçin evlenmeyeceğim biliyor musunuz? Başıma bu işi açan kişiden intikamımı alacağım da ondan. Ben yandım siz de yanacaksınız. Bunu söylemek istiyordum.

CROCE HALA Bunlar da n'oluyor? Tanrım, bu kız çıldırmış.

TUZZA Çıldırmadım, hayır! Görüyorsunuz Simone Amca...

CROCE HALA N'olmuş Simone Amca'ya?

TUZZA Epey zamadır, Mita ile evleneceğine benimle evlenmemiş olmaktan ötürü pişmanlık duyduğunu durmadan söyleyip duruyor.

(Konuşurken saçlarını düzeltmeye, taramaya başlar; gözleri bir şeytanlık düşündüğünün işaretini vermektedir)

CROCE HALA Biliyorum, bana da söyledi. Yoksa sen?..

TUZZA *(Dehşete kapılmış gibi yaparak)* Daha neler? Dayımla!.. Olacak şey mi?

CROCE HALA Eee, peki? Yapmak istediğin nedir? Ben seni anlayamıyorum.

TUZZA Ne kadar çok akrabası var değil mi Simone Amca'nın? Başımızdaki saç tellerinden fazla... *(Saçlarını gösterir. Bu arada saçlarını örmektedir)* Çocuğu ise, yok... Tamam mı? Önceleri olmamış olabilir ama şimdi niçin olmasın?

CROCE HALA *(Aptallaşmış)* Yoksa, çocuğun ondan olduğuna mı inandıracaksın onu?

TUZZA Hayır, inandırmayacağım! Buna gerek yok. Ayaklarına kapanacak, her şeyi olduğu gibi anlatacağım.

CROCE HALA Sonra?

TUZZA Sonrası ona kalmış. Kendisi inandıracak insanları, herkesten önce de karısını. Çocuğun ondan olduğunu söyleyecek. Bu mutluluğu tatması için böylesi de ona yeter.

CROCE HALA Sen bir şeytansın! Şeytan! Herkesi buna nasıl inandıracaksın, ha?

TUZZA Dişe diş, mademki o adam başıma bu işi açtı...

CROCE HALA *(Birden konuşmayı keserek)* İçeriye gir, içe-

riye. Bak geliyor, Liola da var yanında. (*Tuzza hemen içeriye girer*) Ahh tanrım ben nasıl dayanacağım bütün bunlara? Ne yapсам ki!

(*Süpürgeyi alır, yerde badem kabuklarını süpürmeye başlar; çok işinin olduğu süsünü vermek istemektedir*)

LIOLA (*Simone Amcayla girer*) Simone Amca, parayı verin... verin de hemen gidin! Benim onunla konuşacaklarım var.

CROCE HALA Sen kim oluyorsun da benim kuzenime gitmesi için emir veriyorsun? Kuzenim burada kendi evindedir. Giriniz, giriniz kuzen, içeride Tuzza var.

SIMONE AMCA Para vermek istiyordum da!

CROCE HALA Canınız sağ olsun. Patron sizsiniz, istediğinizi yaparsınız! Siz şimdi içeri girin lütfen. Bakalım, bu deli bana ne söyleyecekmiş?

SIMONE AMCA Ona kulak asma kuzen! İnsanın aklını başından alır. Bana da aynısını yaptı. Delidir o deli, gerçekten deli.

(*Çiftlik evine girer, Croce Hala arkasından kapıyı kapatır*)

LIOLA (*Kendi kendine mırıldanır*) İhh, evet... Görüyorum...

CROCE HALA Ne diyorsun sen?

LIOLA Hiç... Sizinle bir konuyu konuşmak istiyordum ama görüyorum ki... Sanıyorum gerek kalmadı. Siz benim deli olduğumu söylüyorsunuz. Simone Amca da aynı şeyleri söylüyor, bakıyorum ikiniz de haklısınız. Düşünebiliyor musunuz ona çocuk satmaya kalktım! Hem de ona. Bedava verirsen alırım, dedi. Sanırım bedava evlat edinmek için bir yol bulmuşa benzer.

CROCE HALA Ne diyorsun? Neler sayıklıyorsun?

LIOLA Hiç! Sizinle konuşmak istediğimi söylediğimde kızınız Tuzza şeytan görmüş gibi oldu.

CROCE HALA Farkındayım. Peki, bununla?

LIOLA Oysa, Simone Amca'yı eve davet etmek için elinizden geleni yapıyorsunuz. O cilveler, o kırıtlı sırtımlar ne anlama geliyor? Onu yeni görmüyorsunuz ki. Her gün burada zaten... Sabahtan akşama kadar.

CROCE HALA Senden mi soracağım evime kimi davet edip kimi davet etmeyeceğimi... Simone Amca istediği zaman girer, istediği zaman çıkar. Tamam mı?

LIOLA Tamam tamam. Bana ne Simone Amca'dan. Ben buraya yükümlülüğümü yerine getirmeye geldim. Sonra adım sorumsuzca çıksın, istemem.

CROCE HALA Neymiş bakalım senin bu yükümlülüğün?

LIOLA Hemen anlatayım. Ama siz zaten biliyorsunuz, Croce Hala. Ben kafes kuşu değilim. Ben yabanıl bir kuşum. Nerede sabah orada akşam. Güneşin altındayım... suyun içindeyim... rüzgârın önündeyim. Şarkı söyler ve kendimden geçerim. Bilmiyorum güneş mi yoksa şarkılar mı beni sarhoş eder? Tüm bunlara karşın, gördüğün gibi, buradayım. Kanatlarımı kesip kendimi kafese kapatmak istiyorum. Sizden kızınız Tuzza'yı istemeye geldim.

CROCE HALA Sen çıldırmışsın. Kızımı mı? Kızımı sana vereceğim ha, senin gibi bir deliye?..

LIOLA Size bu yanıtınızdan ötürü teşekkür edip elinizi öpmem gerekecek. Ama dikkat edin, kızınızı bana vermek zorundasınız. Bunu kendim için istemiyorum. Onun için istiyorum.

CROCE HALA Anlamadım, onun için mi? Bana bak, kızımı sana vereceğime darağacına yollarım daha iyi. Anladın mı? Darağacına... Üç zavallı kızı yaktığın yetmedi... Şimdi de...

LIOLA Lütfen kesin Croce Hala. Ben kimseyi yakmadım!..

CROCE HALA Üç çocuk! Kendi kendine mi dünyaya gel-

di? İneklerin ayaklarına dolanan yılanlar var ya... sen onlara benzıyorsun.

LIOLA' Lütfen-lütfen, Croce Hala! Siz de çok iyi biliyorsunuz bu çocuklar kimden ve nasıl oldular. Bunu herkes biliyor. -Yolunu yitirmiş kadın kılıkli kızlardan oldular.- İyi korunmuş bir kapıyı zorlamak uygun düşmez ama, açık ve herkesin geçtiği bir yoldan gitmek... Bunu bilir, bunu söylerim. Herkes de bu yollarda önüne çıkan her engeli ayağının ucuyla bir kenara itmiş olmaksızın ötürü kendisini yiyip bitirmez. Oysa ben, sorumluluğumu bildim. Üç günahsız çocuk... Annemle kalıyorlar; bize hiçbir yükleri olmayacak Croce Hala. Üçü de oğlan çocuğu, büyüdüklerinde tarlada işimize yararlar. Kol kuvveti olarak ne kadar güçlü olursak o kadar zengin oluruz. Ben gerektiğinde kâhya, gerektiğinde çırak olmasını bilirim. Gündelikçi olurum, orakçı olurum, ot biçerim, ağaç budarım. Her şeyi yaparım. Hiç mi hiç kendime olan güvenimi yitirmem. Paskalya fırını gibiyim; tüm köyün karnını doyurabilirim.

CROCE HALA Aferin sana, sen git bu güzel lafları bir başkasına anlat. Benim bir kulağımdan girdi bir kulağımdan çıktı.

LIOLA Böyle konuşmayın Croce Hala. Dikkat edin sözlerinize... Ben hiç kimseye alçaklık etmedim, hiç kimse-nin de beni kullanarak alçaklık etmesini istemem! Beni istemediğini Simone Amca'nın huzurunda kızınız söyle-sin. Ben bunu arzu ediyorum.

CROCE HALA İstemiyor seni! Seni istemiyor! Bana bizzat kendisi söyledi. Az önce, burada! Üstelik kaç kez yineledi. Seni istemiyor, anladın mı şimdi?

LIOLA (*Kendi kendine, dudağını iki parmağı arasına alarak*) Ahh! O zaman doğru... doğru demek ki! (*Kapıya doğru fırlar ama Croce Hala ondan önce davranır ve önünü*

keser. Bir an karşılıklı bakışirlar) Croce Hala!..

CROCE HALA Liola!

LIOLA Bana Tuzza söylesin, anladınız mı? Tuzza; kendi ağzıyla... Simone Amca'nın önünde!

CROCE HALA Ehh! Yeter artık! Tuzza'nın sana söyleyecek sözü kalmadı. Sana ben söylüyorum, yetmez mi? Defol artık, defol!.. Senin iyiliğin için söylüyorum.

LIOLA Benim iyiliğim için... Bir başkasının değil, öyle mi? Kimden söz ettiğimi anlıyorsunuz! Düşündüğünüz olmayacak hiçbir zaman! *(Kolunu burnunun dibine koyar)* Koklayınız!

CROCE HALA Defol git! Neyi koklayacakmışım?

LIOLA Koku almıyor mu burnunuz?

CROCE HALA Alıyor, kokmuş et kokusu var.

LIOLA Ben taciz basiliyim, başka bir şey değil. Ama bilin ki böyle oyunlara gelmem. Bunu aklınıza yazın! Şimdilik bu bana yeter. Sonra görüşürüz.

CROCE HALA Tamam tamam, sen bizden uzak dur yeter. Başka bir şey istemem.

(Liola, kendi kendine söylenerek ve kıs kıs gülererek Tuzza'nın kapısının önünden geçecek biçimde genişçe bir daire çizer ve şarkı söylemeye başlar; her dizeden sonra alaylı güler)

LIOLA

Şimdilik kimse bize değer vermiyor (Ah ah ah)

Çok yükselme, dağıtırsın suratını sonra (Ah ah ah)

Yitirirsin umudunu, kalırsın elin boş (Ah ah ah)

(Daha uzun ve alaylı bir kahkaha atar)

Görüşürüz görüşürüz Croce Hala!

(Çıkar.

Croce Hala düşüncelidir. Biraz sonra çiftlik evinin kapısı açılır, Simone Amca ile Tuzza görünürler. Tuzza ağlamaktan perişandır. -Gerçekten mi yalandan mı?- Simone

Amca allak bullak olmuş, üzüntülüdür. Bir an ses çıkarmadan dururlar, çünkü Croce Hala susmaları için işaret etmiştir hemen)

SIMONE AMCA (*Uzulca sorar*) Ne dedi? Ne istiyordu?

LIOLA'nın SESİ (*Uzaktan*) Yitirirsin umudunu, kalırsın elin boş!

SIMONE AMCA (*Tuzza'ya*) Ahh!.. Onunla mı? (*Tuzza yüzünü ellerinin arasına alır*) Ama... Ama söyle bana... Yoksa o biliyor mu?

TUZZA (*Hemen*) Hayır hayır... Hiçbir şey bilmiyor! Hiç kimse hiçbir şey bilmiyor.

SIMONE AMCA İyi... İşte bu iyi... (*Croce Hala'ya*) Bir tek koşulla kuzen, bir tek koşulla... Hiç kimse bilmemeli! Çocuk benim tamam mı? Çocuk benim!

LIOLA'nın SESİ (*Daha uzaktan*) Yitirirsin umudunu kalırsın elin boş!

İKİNCİ PERDE

Köy evlerinin bir bölümü. Solda, yaklaşık sahnenin yarısına kadar Gesa'nın çiftlik evi. Evin ön tarafı ve sol tarafının bir bölümü gözükmektedir. Ön tarafta bahçeye açılan küçük bir kapı bulunmaktadır. Bahçenin etrafı evden ön sahneye kadar uzanan böğürtlen çalısı bir çitle çevrilidir. Çitin parmaklıklı bir kapısı vardır. Evin sol tarafında bir başka kapı daha vardır. O kapı yola açılmaktadır. Sahnenin sağ tarafında Liola'nın evi bulunmakta; kapı ve iki penceresi gözükmektedir. Bahçenin çiti ve Liola'nın evi arasında patika bir yol vardır.

Perde açıldığında Gesa bahçede oturmuş patates soymaktadır. Bacaklarının arasında büyükçe bir süzgeç vardır. Liola'nın üç çocuğu etrafını çevirmişlerdir.

GESA Aferin sana Pallino!

PALLINO Hak ettim bunu değil mi?

CALICCHIO Ya ben!

GESA Sen de.

TININO Ben de, ben de!

GESA Hanginize en çok aferin?

PALLINO Bana bana!

CALICCHIO Hayır, bana bana!

TININO Hayır, hayır, bana!

GESA Üçünüze de üçünüze de! Üçünüz de aynı ölçüde akıllı ve ulusunuz! Ama Pallino ikinizden yaşça bir parça büyük. Bunu biliyorsunuz. Bana bak, Pallino... *(Bostanın bir köşesini gösterir. Bu köşe Gesa'nın sağ tarafında, sahnenin dışındadır)* Şuraya gidip, bana iki üç tane... Hemen şurada... iki üç tane soğan koparıp geti-

rebilir misin?

PALLINO Hemen.

(Koşmaya kalkar)

GESA Bekle!

CALICCHIO Ben de, ben de!

TININO Ben de!

GESA Yavaş yavaş, çocuklar. Adam başına bir tane! Tamam mı? Pallino size yolu göstereyim!

ÜÇÜ BİRDEN *(Gösterilen yere koşarken)* Tamam, tamam, tamam...

GESA Yavaş yavaş, çocuklar! Yalnızca üç tane! Aferin size.

Üç tane yeterli

(Üç çocuk geri gelirler; her birinin elinde birer soğan vardır)

GESA Doğruymuş, üçü de gerçekten akıllıymış bu çocukların.

(Bu arada Ninfa Teyze'nin sesi duyulur Liola'nın evinden. Her zamanki biçimde torunlarını çağırılmaktadır)

NINFA TEYZENİN SESİ Pallino, Calicchio, Tinino!..

GESA Ninfa Teyze buradalar, benimle oturuyorlar. Kaygılanma!

NINFA TEYZE *(Kapıda görünür)* Kene gibi yapışmışlar size! İçeri gelin, hemen şimdi!

GESA Bırakın dursunlar, Ninfa Teyze. Beni rahatsız etmiyorlar. Tersine, bana yardım ediyorlar.

NINFA TEYZE Huzurunuzu kaçıracak olurlarsa, kovun... Gelsinler içeri!

GESA Tamam tamam, uslu uslu oturuyorlar benimle. Üç küçük kaplumbağa gibiler.

NINFA TEYZE Pekâlâ!

(Yeniden eve girer)

GESA Uslu durmazsanız, babanız döndüğünde... Söyleyin bakayım, ne yapıyorsunuz onunla?

PALLINO Bize şarkı söylemeyi öğretiyor.

GESA Uslu durmayıp ninenizi üzdüğünüz zaman poponuz poponuz vurmuyor mu hiç?

(Patika yolun ucundan Ciuzza gelmektedir. Gelir ve çitten başını uzatır)

CIUZZA Gesa Teyze, annem bir diş sarımsak rica ediyor sizden!

GESA Gel gel, içeri gel Ciuzza. *(Kadın arkasındaki kapıyı gösterir)* Gir, gir de kendin al!

CIUZZA *(Parmaklıklı kapıyı iter ve girer)* Teşekkür ederim, Gesa Teyze. Bu çocuklar hiç peşinizi bırakmıyor! Ne kadar sevimliler ama değil mi? Kim bunların anası olmak istemez?

GESA Sen gönüllü yaparsın bu işi, değil mi?

CIUZZA Aman Gesa Teyze, siz neler söylüyorsunuz! Allah korusun!

GESA Tabii, tanrı korusun! Siz nerede, onlara ana olmak nerede?

CIUZZA Size bir şey soracaktım... Liola...

(Yolun ucundan Luzza ve Nela gözüdürler. Onlar da çitten başlarını uzatırlar)

LUZZA Gesa Teyze bizi mi istemiştiniz? Bak bak Ciuzza da buradaymış!

GESA Bir bunlar eksikti!

NELA Size yardım edelim diye geldik, Gesa Teyze! Patates mi soyuyorsunuz?

GESA Bana yardım mı edeceksiniz? Tanrı sizi korusun! Sizin gibi ev kadınları görülmemiştir! *(Bu bahçede sanki ökseotu var)* Girin girin, kızlar. Henüz dönmedi ama. *(Muzurca Liola'yı anıştırır)*

NELA *(Anlamazdan gelerek)* Kim, Gesa Teyze?

GESA Kim olacak? Kendini saf yerine koyma!

LUZZA *(Gesa'nın önünde ayaklarının üzerine çömelir)* Ba-

na verin, Gesa Teyze, cebimde bıçağım hazır. Ben soya-
yım.

GESA Ama böyle olmaz. Pallino, git de bir oturak getir.

NELA Ben gideyim ben, Gesa Teyze!

(Girer ve üç iskemleyle çıkar)

GESA Şimdi oldu. Üçünüz de hurdasınız. Bana yardım et-
mek için geldiniz! Annen o bir diş sarımsağı bekleme-
sin, Ciuzza! O zaman üzülürüm!

CIUZZA Hayır hayır, beklemez. Onu akşam yemeği için is-
temiştin zaten.

GESA Akşam diyorsun ama, işte oldu akşam! Onun bura-
da olduğunu varsayın!

(Gene, Liola'yı anıştırır)

CIUZZA *(Anlamazdan gelir)* Kimden söz ediyorsun Gesa
Teyze?

GESA Erkek kediden! Sen de kendini saf yerine koyma!

LUZZA Liola'dan mı söz ediyorsunuz?

GESA Ben de amma fesadım; değil mi?

CIUZZA Gesa Teyze, sana şeyi sormak istiyordum! Croce
Hala'nın kızı Tuzza'nın onu istemediği doğru mu?

GESA *(Bu kez o anlamazdan gelir)* Kimi istememiş?

LUZZA *(Diğerleri gülerken)* Şimdi de siz kendinizi saf ye-
rine koymayınız!

NELA Ben de annesinin, Croce Hala'nın, istemediğini duy-
dum.

LUZZA Peki, onun hiçbir şeyden haberi yok muymuş?

CIUZZA Haydi oradan, olmaz olur mu? Dediklerine göre
Tuzza'nın kendisi istememiş...

NELA Nasıl olur? O değil miydi?.. *(Ağzını kapatır)* Beni ko-
nuşturmayın!

LUZZA Peki, Liola ne diyor? Onu bir bilsek!

GESA Benim söylememi mi bekliyorsunuz? Niçin gidip
kendisine sormuyorsunuz?

CIUZZA Oh olsun!

LUZZA Oh olsun!

NELA Oh olsun!

CIUZZA Elini sallayınca ellisi gelir, diye umuyordu arkasından, salak...

GESA Sizler böyle bir şey yapmazsınız tabii ki!

LUZZA Başka kimse mi kalmadı?

CIUZZA Yüzünü şeytan görsün!

NELA Yüzüne mi bakarım onun!

GESA Tıpkı söylediğiniz gibi!

LUZZA O zaman burada işimiz ne? Niçin durmadan ondan söz ediyoruz ki?

NELA Bu olay karşısında tepkisini öğrenmek için geldik Hepsi bu!

CIUZZA Kendi kendini yiyordur, sanıyorum.

LUZZA Ne yapıyor, sızlanıyor mu?

NELA N'olur, n'olur, söyleyin Gesa Teyze!

GESA *(Kulaklarını kapatır)* Kızlar! Yeter artık! Niçin Ninfa Teyze'ye sormuyorsunuz? Ona sorsanıza!
(Ninfa Teyze çağrılmış gibi kapıda gözüdür)

NINFA TEYZE Ne var, n'oluyor? Ağustos böcekleri üşüşmüş başınıza komşum!

LUZZA - CIUZZA - NELA *(Üçü birden şaşırmış)*

— Yok bir şey, Ninfa Teyze

— İyi akşamlar, Ninfa Teyze

— Baksanıza, oradaymış!

GESA Ağustos böcekleri olsalar iyi, eşekarısına benziyorlar; canıma yapışmış bir türlü bırakmıyorlar. Şeyi bilmek istiyorlar...

LUZZA - CIUZZA - NELA

— Hayır, hiçbir şey...

— Doğru değil!

— Doğru değil!

GESA Nasıl doğru değil? Liola sızlanıp duruyorsa bir nedeni vardır. Croce Azzara Hala'nın kızı Tuza, evlenme önerisini geri çevirmiş.

NINFA TEYZE Benim oğlumun önerisini mi geri çevirmiş? Nereden çıkardınız bunları?

LUZZA - CIUZZA - NELA

— Herkes söylüyor!

— Doğru olmasına, doğru!

— Yadsımayın Ninfa Teyze!

NINFA TEYZE Ben hiçbir şey bilmiyorum! Varsayalım dedikleriniz doğru olsun. Tuzza iyi etmiş kabul etmemekle; annesi de kızını ona vermemekle daha iyi etmiş. Ben kız anası olsam, değil kızımı, dişi bir köpek bile emanet etmem oğlum gibi birine! Sakın ha! Kızlar! Günahı çoktur benim oğlanın. Nasıl şeytandan uzak duruyorsanız benim oğlandan da öyle uzak durun! Üstüne üstlük üç tane de güvercini var. Haydi yavrularım, haydi içeri girin artık.

(Bu arada yolun sonundan Moscardina'nın sesi gelir. Bağırılmaktadır. Kendinden geçmiş gibidir. Ellerini sallamaktadır)

LA MOSCARDINA Tanrım! Bu ne iş! Böylesi görülmemiştir. Böyle gidersek nereye varır işler, bilmiyorum!

CIUZZA Bakın, bakın, La Moscardina nasıl bağırıyor?

LUZZA N'oldu? Neyiniz var?

NELA Niçin böyle bağırıyorsunuz?

LA MOSCARDINA *(Bahçeye girerken)* Felaket sesler geliyor yeğeninizin evinden. Çok kötü, çok kötü...

GESA *(Ayağa fırlayarak)* Yeğenimin mi? Söyleyin lütfen, neler oluyor?

LA MOSCARDINA N'olsun? Saçını başını yoluyor! Tıpkı Hz. Meryem anamız gibi!

GESA N'oldu? Niçin, niçin? İzin verin de gideyim! Git-

mem gerek!

(*Koşa koşa gider ve sola dönerek ortadan kaybolur*)

DİĞERLERİ (*Bir ağızdan*) Mita'ya n'oldu? Söyleyin, n'oldu?

LA MOSCARDINA Simone Amca; kocası...

(*Onlara bakar ve başka bir şey söylemez*)

DİĞERLERİ (*Hemen onu zorlayarak*)

— Peki, ya sonra!

— Anlatın, lütfen!

— Ne yaptı kıza?

LA MOSCARDINA Ne yapacak? Yeğeniyle yatmış!

LUZZA - CIUZZA - NELA ve NINFA TEYZE (*Hep bir ağızdan*)

— Tuzza'yla mı?

— Olacak şey değil!

— Bakın hele!

— Oh, tanrım!

LA MOSCARDINA Evet, tam da öyle! Sanıyorum, Tuzza...

(*Çaktırmadan Ninfa Teyze'ye bir işaret yapar ve Tuzza'nın hamile olduğunu anıştırır*)

NINFA TEYZE (*Dehşet içinde*) Tanrım, günahlarımızı affet!

LUZZA - CIUZZA - NELA Bunun anlamı ne sizce? Söylersiniz? Bunu nasıl yapar? Bunu nasıl yapar?

LA MOSCARDINA Haydi kızlar, evinize. Bunlar size göre değil!

NINFA TEYZE Çok doğru kızlar, çok doğru!

LA MOSCARDINA Simone Amca gitmiş, göğsünü gere gere karısına anlatmış!

NINFA TEYZE Bu yüzüzlüğü de yapmış öyle mi?

LA MOSCARDINA Evet, kabahat onda değilmiş. Eğer yeğeni ile evlenmiş olsaymış şimdi bir değil, birkaç tane çocuğu olacaktı.

CIUZZA (*Ninfa Teyze'ye*) Nasıl olur? Daha düne kadar oğlunuz Liola'nın Tuzza'yla...

NINFA TEYZE Sana söyledim, ben bir şey bilmiyorum.

LAMOSCARDINA Haydi Ninfa Teyze, hikâye anlatma bize! Gerçeği kabul et! Yoksa Simone Amca'nın kendiliğinden mi uydurduğunu söylemek istiyordunuz? Ana kız bir olup o adamı kafaya almışlar!

NINFA TEYZE Neler diyorsunuz? Nereden çıktı bunlar?

LA MOSCARDINA Ortada bir üçkâğıt var, bence.

NINFA TEYZE Oğlumun ne ilgisi var bütün bu olanlarla?

LA MOSCARDINA Kellemi keserim...

CIUZZA Ben de.

LUZZA Ben de.

NELA Herkes biliyor

NINFA TEYZE Herkes biliyor ama, benim hiçbir şeyden haberim yok!

LA MOSCARDINA Çünkü siz bilmek istemiyorsunuz. Haydi, bırakın dalga geçmeyi...

LUZZA Bakın, Mita geliyor. Teyzesiyle birlikte...

(Mita saçı başı dağılmış, ağlamaktadır. Gesa Teyze ile birlikte görünür. Gesa bağırmakta ve fondan çite, çitten fona gidip gelmektedir. Elleri kalçalarının üzerindedir. Bu arada öteki kadınlar, Mita'yı avutmaktadırlar)

GESA Yavrum! Yavrum! Tanrının hışmına uğrasın inşallah! Katil herif seni nasıl döver? Elleri kırılsın! Utanmaz adam! Dövmüş ve bir de saçlarından tutup yerlerde sürüklemiş. Seni hapishane kaçkını! Bırakın beni komşular, görülecek hesabım var onunla. Ben köye iniyorum, jandarmaya gideceğim. Siz bu yavrumla ilgilenin, lütfen! N'olursunuz? Bu adam cezasını çekmeli!

LAMOSCARDINA İyi yaparsın! Evet evet, gidin! Muhtara gidin!

NINFA TEYZE Ne muhtar! Avukata gidin! Beni dinleyin

ve bir avukat tutun!

GESA Hem ona, hem ötekine gideceğim! Aforozlu bunak! Üstelik küstahlık edip çocuğun kendisinden olduğunu söylemez mi? Tanrının varlığı nasıl gerçekse, bu iş de kuşku götürmez biçimde doğrudur, demez mi?

NINFA TEYZE (*Kulaklarını kapatarak*) Aman tanrım, neler duyuyorum!

GESA O iki rezil kadın da içeriyi boylamalı... Ana kız, ikisi de yosmanın teki! Bırakın da gideyim! Ancak akşama varırım köye. Önemi yok, geceyi kardeşimde geçiririm. Sen kendi evindesin, kızım. Bu can komşularım seni yalnız bırakmayacaktır. Sağını, solunu iyi kapat. Ben gidiyorum. O yüz­süz herif ve o yosmalar cezalarını çekmeliler.

(*Bağıra bağıra geldiği yerden çıkar*)

LA MOSCARDINA Ayrılacak olursan, nafaka alırsın... Unutma!

NINFA TEYZE Ne ayrılması! Neler söylüyorsunuz? Yenilgiyi nasıl kabul eder? Sen onun karısısın ve karısı kalacaksın!

MITA Hayır hayır. Yeter artık! Bir daha o adamın evine adımımı atmam, bundan emin olabilirsiniz. Beni öldürse­ler de dönmem!

NINFA TEYZE Anlamıyor musun? Onların da istediği bu!

LA MOSCARDINA Ana kıza mı bırakacaksın ihtiyarın malını mülkünü. Onlar yiyip içip keyif çatarken, öteki akrabalar havalarını alacaklar, öyle mi olsun istiyorsun?

MITA Ne yani, canımı yerde mi buldum ben? Hayır hayır, onunla paylaşacak hiçbir şeyim kalmadı artık, Ninfa Teyze! O adam aldı alacağını, bir başkasından aldı. Şimdi üçü de benim soluğumu kesmek istiyorlar!

LA MOSCARDINA Bir dakika, bir dakika! Dağ başı mı burası? Yasa var, hukuk var! Teyzen köye indi.

MITA Hangi yasadın söz ediyorsunuz? Dört yıldır benim çektiğimi bir bilseniz? Ne söyledi, biliyor musunuz, gözümün içine baka baka? Yeğeni hakkında kötü konuşup kendimi tehlikeye sokmamalıymışım. Evet, çünkü yeğeni namuslu bir kızmış! Anladınız mı?

NINFA TEYZE Namuslu mu? Öyle mi söyledi sana?

LA MOSCARDINA İnanılacak gibi değil! Evet, inanılmaz!

CIUZZA (*Luzza ve Nela'ya*) Kızlar, namusluya bakın, namusluya!

MITA İşte, böyle! Onunla olduğu için malını mülkünü, her şeyini ona bırakacakmış. Çünkü kabahatin onda değil, bende olduğunu kanıtladığını, üstelik zavallı bir adamın benim gibi bir kadına düşmüş olmasından ötürü yasanın onun adına bir şeyler yapması gerektiğini söyleyip durdu. Ahh! Ninfa Teyze, yüreğim onunla evlenmemem gerektiğini bana söylüyordu. İnanın evlenmeyecektim de ama, eğer...

LA MOSCARDINA Evet zavallı yavrum, insan bir kere öksüz kalmasın!

MITA Teyzeme yük olmasaydım! Ona, "hayır" diyemedim. Oysa bu küçük evde, bu bahçede öyle memnun, öyle mutluydum ki. Bunu siz iyi bilirsiniz, Ninfa Teyze. Ama tanrı bana bu ihaneti yapanın yanına koymayacaktır.

LA MOS CARDINA (*Kararlı*) Liola'nın konuşması gerek, Ninfa Teyze!

NINFA TEYZE Liola'nın adını sakız yaptınız ağzınızda! Yakasından düşer misiniz artık?

LA MOSCARDINA Ey kızlar, doğru değil mi dediklerim?

CIUZZA - LUZZA - NELA Doğru, hem de çok doğru. Bu işte onun parmağı var!

MITA Ninfa Teyze buradayken, Liola beni seviyordu. Bunu biliyordum. Ama bağımlı biri olarak kendi başıma ka-

rar veremezdim. Bir başkasıyla evlendiysem bunda benim ne günahım olabilir ki?

NINFA TEYZE Sen gerçekten Liola'nın dört yıl sonra bunu sana nispet olsun diye yaptığına inanmıyorsundur, umarım.

LAMOSCARDINA O kadar da değil, ben de inanmam buna. Ama Liola eğer bir beyefendiyse gidip o ihtiyar bunağın yüzüne, o rezil ana ve kızın bu zavallıyı yakmak için yaptıkları oyunu bir bir anlatır. Yapması gereken bir başka şey daha vardır oğlunuzun Ninfa Teyze. Eğer içinde biraz vicdan taşıyorsa, o iki yüz­süz kadını utan­dırmak ve bir öksüzün aleyhine sonuçlanacak bir olayı, en başından önlemektir.

(Akşam olmuştur. Eve şarkı söyleyerek dönmekte olan Liola'nın sesi duyulur)

LIOLA'nın SESİ

Tüm dostlarım söylemişti bana,
evlenen kişi kalır yalnız başına.

LA MOSCARDINA Bakın bakın, şarkı söyleye söyleye geliyor işte! Ben konuşacağım onunla, ona ben söyleyeceğim!

CIUZZA - LUZZA - NELA *(Çitten uzanarak onu çağırırlar)*
Liola, Liola, Liola...

NINFA TEYZE Gel oğlum, gel!

LA MOSCARDINA Buraya gel Liola!

LIOLA *(Moscardina'ya)* Emredin! *(Sonra, kızlara)* N'aber, güvercinler!

LA MOSCARDINA Bırak şimdi güvercinleri! Buraya gel, bak kim var burada? Mita!

LIOLA Mita... Bu ne hal?

LA MOSCARDINA Vicdanının sesini dinle, Liola! Mita ağlıyorsa senin yüzünden ağlıyor!

LIOLA Benim yüzümden mi?

LA MOSCARDINA Evet, Croce Azzara Hala'nın kızı Tuzza'yla bir olup yaptıklarından ötürü.

LIOLA Ben mi? Be ne yaptım ki?

LA MOSCARDINA Ana, kız Simone Amca'yı uyutmak istiyorlar. Çocuğun...

LIOLA Çocuğun mu? Ne çocuğu be!

LA MOSCARDINA Bir de soruyorsun? Tuzza'nın karnındaki!

LIOLA Tuzza'nın mı? Ne diyorsunuz siz? Yoksa Tuza?..

(Hamile olduğunu anıştıran bir işaret yapar)

NINFA TEYZE Haydi bakalım kızlar, evinize! Lütfen, üzmeyin beni!

LUZZA Her gün aynı terane. Evinize, evinize.

CIUZZA Bıktım artık, "kızlar, size göre değil," lafından.

LIOLA Yemin ederim, ben de anlamıyorum. Ne oluyor, ne bitiyor?

LA MOSCARDINA Aferin sana! Bir şey bilmiyormuş, suçsuzmuş ayaklarına yatma! Haydi bakalım kızlar, yallah! Siz buradayken konuşamam!

CIUZZA Gidelim kızlar, gidelim. İyi akşamlar Ninfa Teyze.

LUZZA İyi akşamlar, Mita.

NELA İyi akşamlar, komşu Carmina.

LIOLA Bana iyi akşamlar yok mu?

CIUZZA Haydi oradan, ikiyüzlü seni!

LUZZA Ahlaksız

NELA Yüzsüz.

(Üç kız patikayı izleyerek oradan ayrılırlar)

LA MOSCARDINA *(Kararlı)* Tuzza'nın karnındaki çocuk senin çocuğun, Liola!

LIOLA Bırakın artık bunları! İyi alıştınız ha! Öğüren bir kız görmeyin... Hemen, bu Liola'nın işidir, deyip duruyorsunuz. Bıktım artık!

LA MOSCARDINA Ne o, yadıyor musun?

LIOLA Yeter artık, ben bir şey bilmiyorum, onu söylüyorum.

LA MOSCARDINA Peki, niçin gittin Tuzza'yı annesinden istedin? Söyle misin?

LIOLA Bunun için mi? Ben de, benim bütün bu olanlarla ne ilgim var sanki, deyip duruyordum.

LA MOSCARDINA Gördün mü, sen de kabul ediyorsun artık?

LIOLA Evet... Öylesine bir şakaydı o... Bir şamata yapalım, dedik...

LA MOSCARDINA (*Ninfa Teyze'ye*) Görüyorsun değil mi, Ninfa Teyze? Oğlunuzla siz konuşun. Benimle alay ediyor, beyefendi. Oysa burada acı çeken bir genç kadın var. İnsanın vicdanı sızlıyor! Baksanıza!

LIOLA Evet, ben de görüyorum ağladığını, acı içinde kıvrandığını. Ama niçin?

LA MOSCARDINA Bir de soruyor? (*Ninfa Teyze'ye döner ve ayağını yere vurarak*) Siz konuşun onunla, lütfen!

NİNFA TEYZE Simone Amca görüldüğü kadarıyla...

LA MOSCARDINA (*Sonunda ağzını açtı*) Ne demek görüldüğü kadarıyla? Her şey ortada... Üstelik bir güzel dövmüş kızcağızı!

NİNFA TEYZE Evet öyle, çünkü onu ne yapacağını bilmediğini söylüyor. Ve yeğeninden bir çocuğu olacağını iddia ediyor.

LIOLA Demek, onu hamile bırakan Simone Amcaymış? Tanrı aşkına, adam yeğeniyle yatmış!

NİNFA TEYZE (*Liola'yı, Moscardina'ya göstererek*) Görüyorsunuz, oğlum samimi bir insan. Sizin dediğiniz gibi olsaydı...

LA MOSCARDINA (*Ona aldırmadan Liola'ya dönerek*) Bana yutturmaya kalkma! Sanki onunla evlenmeyi hiç

düşünmemiş gibi konuşuyorsun.

LIOLA Ben mi? Kim size söyledi? Ben mi evlenecektim?

Tersine! Her beş dakikada bir...

LA MOSCARDINA Öylesine... Gırgırına!

LIOLA Hayır! Tüm içtenliğimle! Suç benim değil ama hiç bir kadın beni istemiyor. Aslında hepsi beni istiyor ama hiç kimse istemiyor. Beş dakika için hepsi var ama iş ciddiye bindi mi... Rahip, elinde takdisli suyla koşmalı... Hiç kimse koşmuyor ve evlilik suya düşüyor. Ohh tanrım... Tuzza... Bundan iyisi can sağlığı... Croce Hala turnayı gözünden vurmuş ve kendisine iyi bir damat bulmuş... Yaşasın Simone Amca! Sonuçta başardı. Horozluğunu gösterdi. Biraz kart bir horoz ama olsun! Belli sağlam. Sanıyorum Tuzza... Mita'ya iyi bir oyun oynamış. Zavallı Mita, sabırlı ol, başa gelen çekilir.

LA MOSCARDINA *(Hararetlenmiş)* Söyleyeceğin bu mu? Hepsi bu kadar mı? Yürü yürü, yürü! Canımı sıkmaya başladın! Ben gitsem iyi olacak! Vicdanını satanlarla nasıl uğraşacaksın ki! Yapacak bir şey yok!

(Ellerini havaya kaldırmış kızgın kızgın gider)

NINFA TEYZE Aklını kaçırmış bu kadın! Vicdan, vicdan deyip duruyor! Tanrı aşkına, illa kendi dediği olacak.

LIOLA Durmayın üstünde! Gidin de şu yavruları uyutun! Baksanıza Tinino uyumuş kalmış burada!..

(Gerçekten çocuk yüzükoyun yere uzanmış ve uyuya kalmıştır; ötekiler oturdukları yerde uyukla maktalar)

NINFA TEYZE Ahh,yavrum... Baksanıza... *(Koşar, üzerine eğilir ve ona seslenir)* Tinino... Tinino... *(Liola'ya)* Kaldırsana şu çocuğu, kaldır da kucağıma ver!

(Liola, çocuğun üstüne eğilir, önce takdis eder. Sonra uyandırmak için ısıklık çalar ama uyanmadığını görünce, ellerini çırparak bir dans şarkısı mırıldanmaya başlar. O zaman Tinino kalkar, öteki ikisi onu izler. Yumruklarıyla

gözlerini ovuştururlar ve zıplamaya başlarlar. Üçü birden şarkı söyleyerek ve ellerini çırparak onları izleyen babalarının eşliğinde eve girerler)

MITA (Kalkarak) Ben eve gidiyorum. İyi geceler, Ninfa Teyze.

NINFA TEYZE Bana gereksinimin olursa, şu çocukları yataklarına yatırayım, hemen dönerim.

MITA Hayır, teşekkürler. Ben artık eve gireyim. Sana da iyi geceler, Liola.

(Ninfa Teyze eve girer)

LIOLA Bu gece burada mı kalıyorsun?

MITA Teyzem köye indi.

LIOLA Jandarmaya mı gitti?

MITA Avukat bulacağını söyledi.

LIOLA Gerçekten!.. İşler bayağı ciddi. Demek, evine dönmeyeceksin?

MITA Kocamla paylaşacağım bir şeyim kalmadı artık. İyi geceler.

LIOLA Ne kadar aptalsın, Mita!

MITA Ne yapalım! Herkes, hepimiz senin gibi işini bilir olmayabilir. Bu demektir ki beni de tanrı düşünecek!

LIOLA Tanrı, evet! –Düşünebilir, bir kez düşündü- Ne kadar iyi olursan ol, tanrıdan ne kadar korkarsan kork, kutsal buyruklara ne kadar saygılı olursan ol, kendini Hz. Meryem'in yerine koyamazsın. Onunla aynı kefeye giremezsin!

MITA Ben mi? Günaha giriyorsun!

LIOLA Peki ne demek, "Tanrı düşünmek zorunda"? Nasıl olacak bu iş? Kutsal ruhla falan mı? Hz. Meryem örneği, öyle mi?

MITA Haydi oradan! En iyisi ben gideyim! Burada durup senin bu zındıkça laflarını dinlemek istemiyorum.

LIOLA Zındıkça ha?.. Benim söylemek istediğim şu ki; tan-

rı sana bu biçimde yardım edemez.

MITA Ben onu demek istememiştim!..

LIOLA Peki, ne demek istemiştin? Nasıl çözümleyeceksiniz bu sorunu? Moscardina'nın buraya gelip bağırıp, çağırmasıyla mı? Ya da teyzenin boşu boşuna köye gidip gelmesiyle mi? Çılgılık, feryat, dayak, avukat, muhtar, boşanmayla mı? Yoksa bu işe beni karıştırıp, Simone Amca'ya gönderip, gözünün içine baka baka Tuzza'nın karnındaki çocuğun benden olduğunu söyleterek mi? Bütün bunlar çocukça şeyler! Anımsıyor musun, sen gelin olurdun, ben damat. Oyun oynardık bu küçük bahçemizde... Sonra saç saça, baş başa kavga ederdik; ya teyzene ya da anneme koşar yüzleşirdik. Sizin bu yaptıklarınız bizim ancak o zaman o çocuk aklımızca düşünebileceğimiz şeyler olabilirdi.

MITA Anımsamaz mıyım? Ama suç bende değil, Liola. - Daha şimdi annene açıkladım- Evlendiğimde kalbimin kimin için çarptığını, tanrı bilir.

LIOLA Ben de biliyorum, kimin için çarptığını. Ama bunun konumuzla ilgisi yok. Sen evlendin. Bu mesele kapanmıştır.

MTTA Konuyu sen açtın Liola. Beni o yıllara sen götürdün.

LIOLA Şimdi konumuz farklı.. Haksız olan sensin, haklı olan da kocan.

MITA Haksız olan ben miyim?

LIOLA Evet, sen... Özür dilerim... Bu kadar yıl boşa kürek çeken sen değil misin? Dört mü, beş mi? Senin haksızlığın burada! Kocan yoruldu. Niçin seninle evlendiğini biliyordun. Senden bir çocuk bekliyordu. Verdin mi ona bu çocuğu? Hayır. Bugün olacak... Yarın olacak... diye diye beklettin adamı. O da o kadar çok söyledi, o kadar çok uğraştı ki sonunda o çocuğu verecek birini buldu.

MTTA Tanrı bana böylesine bir lütufta bulunmak istemediyse?..

LIOLA Sen gökten altın yağmasını beklersen!.. Leylekler mi getirecekti sana bu çocuğu? Git, git de Tuzza'ya sor bakalım çocuk kimdendir, diye?

MTTA Şeytandan peydahlamıştır.

LIOLA Hayır, Simone Amca'dan.

MTTA Şeytandan! Şeytandan!

LIOLA Simone Amca'dan...

MITA Nasıl söyleyebiliyorsun bunu, gözümün içine baka baka! Bu alçaklıktır, Liola!

LIOLA Anladın mı şimdi niçin sana aptal dediğimi! (*Yeni-den konuşmasına dönerek*) Bak, La Moscardina'nın dediğini yapalım. Simone Amca'ya gideyim, dahası boy-numa bir zil takıp meydan meydan dolaşayım ve bağırarak şunları söyleyeyim: Ey ahali, duyduk duymadık demeyin, Simone Amca'nın dediğiniz çocuk benim çocuğumdur! Tuzza'dan doğacak çocuk benim çocuğumdur. Kim inanacak? Evet, belki herkes... Ama kendisi... Simone Amca, inanmayacak, o asla inanmayacak, inanmak istemediği için inanmayacak! Git de inandırmaya çalış onu! Bakalım, başarabilecek misin? Aklımızı başımıza toplayalım!.. Ne sanıyorsun, yarın Tuzza'nın çocuğu doğduğunda alnında ben Liola'nın çocuğuyum diye mi yazacak? Onu doğuran anne için bile bilinmez şeyler! Adamın başını kessen de, emin ol ki, çocuğun kendisinden olmadığına onu inandıramazsın. Öte yandan benden olduğuna ilişkin hiçbir kanıt yok elimde. Ama sen bizzat, evet bizzat sen, eğer aptal değilsen bizzat kendin, herkesten önce çocuğun ondan olduğunu söylemelisin.

MITA Ne yani, çocuğun ondan olduğunu mu söyleyeceğim?

LIOLA Evet evet, ondan olduğunu söylemelisin. Dahası şimdiye kadar olmadıysa, kabahatin onda değil, sende olduğunu yayacaksın ortalığa. Kanıtı ortada. Baksana, Tuzza'dan çocuğu olacak. Bugün nasıl Tuzza'dan çocuk sahibi olabiliyorsa, yarın da senden olabilir.

MITA Nasıl olacak bu iş?

LIOLA Nasılı var mı? Sana anlatıyorum ya! Tuzza'dan olduğu gibi!

MITA Hayır, bu olamaz! Bu, kesinlikle olamaz!

LIOLA Haydi, geçmiş olsun sana. O zaman yapılacak bir şey yok! Vızıldayıp durma başımda! Kaderine küs, otur! Kime gidip de derdini anlatacaksın? Niçin hakkını aramıyorsun? Kiminle alıp veremediğin var? Sana yolu yordamı öğretenleri dinlemiyorsun. Tuzza'nın alçaklık yapmasına göz yuman sen oluyorsun, ben değil! Doğruyu söylemekten kaçındım ve kaçınıyorum. Ama bunu senin için yapıyorum. Senin iyiliğin için yapıyorum. Çünkü bu alçaklığın, bu düzenbazlığın önüne geçmek için başka bir yol yok. Bu adamların yalnızca seni yaktıklarını düşünüyorsun? Oysa ben nelere katlandım. Bunu bir tek tanrı bilir. Bir beyefendiye yaraşır biçimde üstüme düşeni yapmak için oraya gittiğimde, o alçak anası, gözümün önünde, kocanı kızıyla birlikte odaya kapattı. Ahh bir bilsen! İhaneti kendi gözlerimle gördüm, sonra seni gördüm Mita... başına gelecekle... Ve yemin ettim, onlara bunu yedirmeyecektim! Ağzımı kapadım. Ve bu anı bekledim. Hayır hayır, bu alçaklık sürüp gidemez, Mita! Onlara cezalarını sen vermelisin! Bunu sana tanrı emrediyor. O alçak kadın beni kullanarak seni yakamaz. Buna izin vermemelisin! *(Bunları söylerken onu belinden kucaklar)*

MITA *(Elinden kurtularak)* Hayır hayır... Bırak beni, bırak beni... Asla böyle bir şey yapamam... Hayır hayır, iste-

miyorum, istemiyorum. *(Bir anda hareketsiz kalır, ürk-müştür kulak kabartır)* Hişşş... Bir saniye! Birileri geliyor... Kim olabilir ki?

LIOLA *(Onu kapıya doğru çekerken)* İçeri girelim, hemen içeri girelim.

MITA Olmaz, gelen odur... O evet, kocam... Ben adım atışından tanırım onu. Kaç lütfen, kaç...

(Bir anda Liola evinin kapısına ulaşmıştır. Mita görünmemek için iki kat olmuş koşmaktadır. Teyzesinin evine girer, kapıyı yavaşça kapatır. Yolun ucundan Simone Amca gözüktür. Elinde zincire bağlanmış bir fener vardır. Evin öteki kapısına yanaşır, evin yola bakan kapısıdır bu. Kapıyı çalar)

SIMONE AMCA Gesa Teyze, Gesa Teyze açınız benim! *(İçeriden Mita'nın sesini duyar)* Sen misin? Aç... Sana aç, diyorum! Aç, yoksa kapıyı kırarım! Hayır, bir tek şey söyleyeceğim sana. Evet, sonra çekip gideceğim ama önce kapıyı aç!

(Kapı açılır, Simone Amca içeri girer. Liola, bulunduğu yerden başını uzatır ve gecenin karanlığında, o sessizlikte konuşulanları dinlemek ister. Bahçeye bakan kapının aralandığını duyunca geri çekilir)

MITA *(Bahçeye çıkar ve seslenir)* Ninfa Teyze! Ninfa Teyze! *(Sonra kocasına döner. Kocasının elinde fener evden çıkmaktadır)* Hayır, dedim ya! Hayır! Gelmiyorum! Sizinle bir daha olamayacağım! Ninfa Teyze! Ninfa Teyze!

SIMONE AMCA Yardım mı istiyorsun?

NINFATEYE *(Evinden çıkıp, bahçeye girer)* Mita... Mita n'oluyor? Ne var? Ahh, siz misiniz, Simone Amca?

MITA *(Ninfa Teyze'nin arkasına saklanarak)* Siz söyleyin! N'olursunuz, tanrı aşkına beni rahat bıraksın!

SIMONE AMCA Sen benim karımsın, benimle gelmek zorundasın!

MTTA Hayır hayır! Ben artık sizin karınız değilim. Hayır!.. Karınızı bulunduğu yerde arayınız. O iğrenç kuzeninizin evindedir.

SIMONE AMCA Sus be kadın, sus! Yoksa, yemin ederim, kemiklerini kırarım genel

NINFA TEYZE (*Mita'yı koruması altına alırken*) Ehh, artık siz de Simone Amca! Bırakın da hiç olmazsa içini döksün!

SIMONE AMCA Hayır efendim, sesini kessin! Ana olmasını bilmediyse, en azından karım olmasını bilmeli! Ağzını da bozmasın, akrabalarım ile ilgili kötü söz duymak istemiyorum.

NINFA TEYZE Sizin ki de söz mü yani Simone Amca! Ne yapıyor ki kız? Sizin pişirdiklerinizi ısıtıyor.

SIMONE AMCA Ben ona ne pişirdim, o bana ne ısıtıyor. Onu sokaklardan topladım ve asla hak etmediği bir yere koydum.

NINFA TEYZE Tanrı iyiliğinizi versin! Bu sözlerle mi onu ikna edecek ve eve dönmesini sağlayacaksınız?

SIMONE AMCA Ahh! Ninfa Teyze! Ben karımın aziz anısına saygısızlık etmek istemezdim. Ama malımı, mülkümü kime bırakacağımı bilmiyordum! Hepsini yağmur çamur demeden, yaz demeden, kış demeden alın teri dökerek yaptım.

NINFA TEYZE Bütün bunları biliyoruz. Ama anlamadığım şu ki bu zavallının ne günahı var?

SIMONE AMCA Günahı olmayabilir ama onun yapamadığını yapan birini de suçlaması hiç doğru değil!

MITA (*Ninfa Teyze'ye*) Duy duy!.. (*Simone Amca'ya*) O halde benden ne istiyorsunuz? Size istediğinizi veren kişiye gidin ve beni rahat bırakın. Umurumda değil sizin zenginliğiniz, adınız, sanınız...

SIMONE AMCA Sen benim karımsın. Oysa Tuzza benim

yeğenim. Olan oldu bir kere, o mesele kapandı. Evde bana yardımcı olacak bir kadına gereksinimim var, Ninfa Teyze.

MITA Onun evine gideceğime, gece gündüz tarlada ırgatlık yaparım daha iyi.

NINFATEYZE Bırakın da biraz rahatlasın. İyi bir darbe yedi sizden. Biraz sabırlı olun! Göreceksiniz Mita sakinleşecek ve evine dönecek.

MITA İsteddiği kadar beklesin, dönmeyeceğim!

NINFATEYZE Bak, kızım, buraya kadar geldi, seni eve götürmek için ve sana o meselenin kapandığını, bir daha Croce Hala'ya gitmeyeceğini söyledi.

SIMONE AMCA Gitmeyeceğimi söyledim ama, çocuk doğunca onu ben alacağım.

MITA Duyun, neler söylüyor! Çocuğun annesi olacak o kadının gelip evimde beni aşağılayacak.

NINFATEYZE Hayır, o nereden çıktı?

MITA Bahanesi hazır olacak. Çocuğun annesi olduğunu söyleyecek ve her an kapımı çalacaktır. Kapıyı yüzüne kapatamam ya! Böyle bir zorbalığa dayanmamı nasıl benden istersiniz? Ninfa Teyze, bir de kendilerine, ellerimle evimde yatak mı hazırlasam acaba? Bütün bu olanlardan sonra kendisiyle gitmemi, eve dönmemi nasıl benden isteyebilir?

NINFATEYZE Bak kızım, benim bu olayla hiçbir ilgim yok. Seni yanımda alıkoyacak da değilim! Senin iyiliğin için söylüyorum.

SIMONE AMCA Haydi haydi, gidelim! Karanlık bastı artık!

MITA Eğer gitmezseniz, yemin ederim ki gider kendimi köprüden aşağıya atarım!

NINFATEYZE Beni dinleyin Simone Amca. Bu gecelik burada kalsın! Güzellikle yola gelecektir. Göreceksiniz,

yarın evine dönecektir. Bundan emin olabilirsiniz. Yarın dönecektir.

SIMONE AMCA Niçin bu gece burada kalacakmış?

NINF A TEYZE Çünkü, ayrıca...Teyzesinin evine sahip olması gerek. Teyzesi köye gitti de...

SIMONE AMCA Niye ki, bana dava açmak için mi?

NINF A TEYZE Üstünde durmayın! İlk kızgınlıkla! Gidin, gidin uyumanıza bakın! Geç oldu. Mita şimdi içeri girer ve kapıyı üstüne iyice kapatır. (*Mita'ya*) Git, git önce kocana yolu göster; sonra o taraftaki kapıyı kaparsın. Daha sonra buradaki kapıyı... İyi geceler. Size de iyi geceler Simone Amca.

(*Simone Amca önde, eve girerler. Ama elindeki feneri bahçede unutmuştur. Mita arkasından girer, kapıyı kapatır*)

NINF A TEYZE Bana öyle geliyor ki, Gesa Teyze kuzuyu kurda emanet etmiş. (*Evin kapısının önünde durur. Liola'yı görür, oraya sinmiş olanları izlemektedir. Ona yavaşça*) İçeriye, içeriye gir oğlum, delilik etme.

LIOLA Hişşş... Bekleyiniz! Durun bakalım, neler olacak? Gidin, gidiniz... yatmaya gidiniz.

NINF A TEYZE Delilik etme oğlum, aklını başına topla! (*Eve girer. Liola kapıya yaklaşır ve hemen bahçeye girer. Çitin arkasına siner. Sonra evin köşesine kadar, eğilerek sakince yürür ve duvara dayanır. Ansızın kapının açıldığını ve Liola'nın içeri girdiğini gören Mita bağırır ama hemen sesini keser ve kocasına dönerek ilerlemesini engeller*)

MITA Size söylemiştim, istemiyorum. Gidiniz lütfen! Yoksa yeniden Ninfa Teyze'yi çağırırım! Gidiniz!

SIMONE AMCA (*Evin içinden*) Gidiyorum, evet gidiyorum. Sinirlenme! (*Mita, yeniden içeri girer. Kapıyı yarı açık bırakır. Simone Amca, yola bakan kapıdan çıkarken*

Liola duvara sürünerek kapıdan girer ve hemen kapatır. Simone Amca'nın oradan çıkışı ve Liola'nın buradan girişi aynı zamanda olur. Ama Simone Amca, yola bakan kapıyı kapatır kapatmaz bir anda dönerek) Fenerim, fenerimi unuttum... Bahçede... Tamam tamam... Şuradan döneyim...

(Yoldan gelir ve bahçenin parmaklıklı kapısından girer, fenerini alır ve havaya kaldırarak yanıp yanmadığına bakar)

Bu zifiri karanlıkta düşüp bir tarafımı kırmak istemiyorum.

(Yeniden yavaş yavaş yolu izleyerek çıkar)

İKİNCİ PERDE SONU

ÜÇÜNCÜ PERDE

Birinci Perde'deki sahne. Bağbozumu zamanı. Ambarın kapısının yanında küfe ve sepetler... Tuza, taş oturağın üzerine oturmuş, doğacak çocuğuna patik örmektedir. Croce Teyze omzunda pelerini, başında örtüsü gerilerden gelmektedir.

CROCE HALA Herkes zengin olmuş. Kimse çalışmak istemiyor.

TUZZA Bunu tahmin etmeliydiniz!

CROCE HALA Gidip de onları yemeğe mi davet ettim sanki! Sabun, su bilmeyen bu adamların üzerinde, yatacakları samandan yatakları bile yok!.. Evet, samandan... Ekmek parası kazansınlar diye çağırıyorum, birinin kolu ağrıyor, ötekinin bacağı...

TUZZA Size söylemiştim; gitmeyin, yalvarmayın diye.

CROCE HALA Kıskançlıklarından ölecekler. Yalandan kızmış, darılmış gibi davranıyorlar. Taa köye kadar gidip dört-beş salkım üzüm için adam aramak zorunda kalacağım. Yoksa arılar yiyip bitirecek. Üzüm ezme yeri hazır mı?

TUZZA Hazır hazır!

CROCE HALA Sepetler, küfeler burada. Eksik olan kol gücü! Yalnızca Liola söz verdi, geleceğim, dedi.

TUZZA Onu çağırmakta ne kadar ısrarlı davrandınız, ama!

CROCE HALA Özellikle yaptım, aptal! Aranızda bir şey olmadığını göstermek istiyordum.

TUZZA Sağır sultan bile duymuşken...

CROCE HALA Onun için mi yaptım sanki... Böyle bir şeyi nasıl yapardım? Beni huzursuz ederdi. Ama aranızda-

ki ilişkiyi yadsıdığı için ona şükran borcum var. Ona bundan ötürü minnet duyacağımı hiç düşünemezdim. Onun yadsıması demek, ötekilerin ağustosböcekleri gibi, çatlayıncaya dek ötmeleri anlamına gelir.

TUZZA Ama şimdiden sizi uyarıyorum. Başımı evden dışarı uzatmayacağım. Onunla yüz yüze gelmek istemiyorum.

CROCE HALA Şimdi mi aklına geldi! Şimdi mi yüzünü görmek istemiyorsun? -Rezil- Kaç gündür dayın da ortalıkta yok.

TUZZA İyi değilmiş, haber gönderdi.

CROCE HALA O olsaydı, bu bağbozumu meselesi sorun olmazdı başıma. Ama çocuk doğunca! İple çekiyorum günleri! Evet, çocuk doğunca, -ki herkesin önünde kendi çocuğu olduğunu itiraf etti- karısı nerede, o da orada olacak. Yeri karısının, çocuğunun yanı olacak.
(*Bu sırada sundurmanın önünde La Moscar dina belirir. Mutlu ve heyecanlıdır*)

LA MOSCARDINA Girebilir miyim Croce Hala?

CROCE HALA Siz misizin, Moscardina?

LA MOSCARDINA Emirlerinizi bekliyorum. Hepsi birazdan burada olacaklar. Onu haber vermeye geldim.

CROCE HALA N'oldu, birdenbire her şey değişti? Çok mutlu görünüyorsunuz!

LA MOSCARDINA Evet mutluyum, hem de çok mutluyum.

CROCE HALA Suratınız kıpkırmızı olmuş, biber gibi yanıyor. Koşarak mı geldiniz yoksa?

LA MOSCARDINA Ben her zaman koşarım Croce Hala. Bizde bir deyiş vardır: "Nerede hareket orada bereket" Kaldı ki bağbozumu zamanı işler daha da yoğun! Kızlar da öyle, göreceksiniz, hepsinin ağzı kulaklarında!

CROCE HALA N'oldu da değiştiler. Biraz önce yüzlerin-

den düşen bin parça olurken, şimdi nasıl oldu da havaya girdiler. Hiçbiri gelmek istememişti, Şimdi hepsinin hazır olduğunu söylüyorsunuz.

TUZZA Ben sizin yerinizde olsam hiçbirini istemem, ekibimi köyden sağlarım.

CROCE HALA Komşular arasında soğukluk olsun istemem. Bu neşenizin nedenini bilmek isterim.

LA MOSCARDINA Belki de Liola'nın geleceğini duydular. Onun için hepsi havalandı. Bu Liola felaket biri. Şeytan tüyü var bu adamda sanki!

CROCE HALA Gene ne haltlar karıştırdı?

LA MOSCARDINA Bilmiyorum ama, kiminle olsa insanın yüreğine su serpiyor, yaşamına yaşam katıyor. Takılganlık yapmadan duramıyor. Birini yaparken yüz tane-sini tasarlıyor. Kızlar da onun bu havasından hoşlanıyorlar. Bakın işte, gene geliyor. Kızlarla birlikte geliyor. Çocukları da yanında... Etrafında zıplayıp, hoplayıp duruyorlar. Bakın bakın!..

(Bir köy korosunun sesi gelir. Liola'nın önderliğinde şarkı söylemekte. Sonra Liola, Ciuza, Luzzu, Nela ve öteki köylü erkek ve kadınlarla üç saka kuşu çocukları yanlarında sundurmanın altına girerler. Liola, ayaküstü uydurduğu bir şarkıyı söylerken ayaklarıyla tempo tutar)

LIOLA

Ullaralla ullaralla
iyice bastır, iyice bastır
iyice bastır, iyice bastır, iyice bastır
ne kadar çok bastırırsan o kadar iyi
olur şarabı
daha da iyi
geçen yıldan, Liola!

KORO

Ullaralla ullaralla

LIOLA

İyi vur ki iyi vur ki
 rasgele sallama tokmağı,
 iyi ezersen üzümü, komşu,
 bir fıçı şarap elde edersin!
 İçtin mi bir damla o şaraptan
 atarsın kendini yerlere
 çünkü döner durmadan başın
 deniz çarpmış gibi.
 Ullaralla ullaralla

KORO

Ullaralla ullaralla

LIOLA Sevgili Croce Hala, buyurun, emredin!

(Ekip güler, hoplar, zıplar ve el çırpır)

CROCE HALA Amma neşelisiniz ha! Şenlik havası estiriyorsunuz! Bu bir mucize!

LIOLA Mucize falan değil Croce Hala. "Arayan ya belasını ya tanrısını bulur". Biz tanrımızı bulduk, galiba!

(Kızlar gülerler)

CROCE HALA Ne demek oluyor bu!

LIOLA Hiçbir şey. Bu bir özdeyiştir.

CROCE HALA Öyle mi? Pekâlâ, bunu dinle öyleyse: "Sesler ve şarkılar kaybolup gider rüzgârda.."

LIOLA (Hemen) "Hancı parayı görmek ister!"

CROCE HALA Doğru! Önce anlaşalım. Geçen yılki gibi yapalım, olur mu?

LIOLA Olur olur, kaygılanmayın! Size özdeyişi ve devamını bildiğimi göstermek istiyordum, hepsi o kadar!

CROCE HALA Haydi kızlar, acele edelim. Sepetleri alın ve dikkatli çalışın, bunu size söylememe gerek yok.

LIOLA Çocukları da getirdim. Dalda unutulmuş üzümlerden otlasınlar diye.

CROCE HALA Yeter ki, elleri yetişmediği zaman asmanın

dallarına asılıp kırmasınlar!

LIOLA Olur mu öyle şey! Babalarının okulunda eğitilmişlerdir. Elleriyle ulaşamadıkları salkımları olduğu yerde bırakırlar ama kedi örneği, "kokmuş" demezler. (*Kızlar gene güler*) Gülünecek ne var, kızlar? Tilki'nin öyküsünü bilmiyor musunuz? Bu kadar yeter... Üzüm ezme yeri hazır mı?

CROCE HALA Evet evet, her şey hazır.

LIOLA (*Sepetler ve küfeleri alır, kızlar ve genç oğlanlara dağıtır*) Haydi çocuklar, haydi alın bakalım... Şarkı söyleyelim: Ullaralla ullaralla!..

(*Kulisten şarkı söyleyen tüm ekibin sesi gelir*)

CROCE HALA (*Arkalarından bağırır*) Aşağıdan başlayın. Sıra sıra gidin ve yavaş yavaş yukarıya çıkın! Çocuklara göz kulak olun! (*Sonra Tuzza'ya*) Sen de onlarla git de biraz çalış... Bu iş senin de işin!

TUZZA Hayır hayır, size gitmeyeceğimi söylemiştim!

CROCE HALA Kim bilir ne haltlar karıştıracaklar o aç göz-lü kızlar! Gördün mü nasıl bakıyorlar? Gözleri ıslı ıslıydı.

TUZZA Gördüm, görmez miyim!

CROCE HALA Hepsi yanıp tutuşuyor o deli oğlan için! (*Dışarı bakar o anda, Simone Amca'nın geldiğini ayırt eder*) Bak, Simone Amca geliyor... Yalpalayarak yürüyor, ayakta duracak hali yok. Adam gerçekten hasta. (*Simone Amca sundurmanın altına girer, suratı asıktır*)

SIMONE AMCA Sevgili kuzen, günaydın. Günaydın Tuzza.

TUZZA Günaydın.

CROCE HALA İyi görünmüyorsunuz, kuzen? Neyiniz var?

SIMONE AMCA (*Padova tipi beresinin altından kafasını kaşıyarak*) Felaket... Bütün felaketler beni bulur, kuzen.

CROCE HALA N'oldu? Ne felaketi? Başınıza gelen ne?

SIMONE AMCA Bana değil; gerçekte bana, evet... Bana...
bana...

CROCE HALA Karınız mı hasta?

SIMONE AMCA Bilmem ki... Karım diyor... diyor ki... Ya-
ni...

CROCE HALA Ne yanisi? Konuşun, işlerim bekliyor beni
dışarıda.

SIMONE AMCA Bağbozumuna başladınız mı?

CROCE HALA Evet hem de şimdi.

SIMONE AMCA Bana bir şey söylemediniz?

CROCE HALA İki gündür ortalıkta yoktunuz! Bu yılan
ruhlu komşularımla iyice didiştım! Gelmek istemiyor-
lardı. Ve sonra birdenbire, kim bilir niçin, hepsi birden
fikir değiştirdiler ve geldiler. Şimdi hepsi sepetleriyle
aşağıya indi.

SIMONE AMCA Her zaman aceleniz var sizin!

CROCE HALA Ben mi, benim mi acelem var? Arılar hep-
sini yiyip bitirecekti...

SIMONE AMCA Sözüm yalnız bağbozumu için değil...
Başka şeylerde de öyle... Ben de senin gibiyim. Bilmem
ne zevk alıyoruz işleri zamana bırakmamakla.

CROCE HALA Dilinizin altındaki baklayı çıkartır mısınız?
Görüyorum, benimle bir alıp veremediğiniz var!..

SIMONE AMCA Sizinle değil, kendimle alıp veremediğim
var. Evet, kendimle!

CROCE HALA Aceleci olduğunuz için mi?

SIMONE AMCA Evet, tamamen öyle...

CROCE HALA N'oldu ki?

SIMONE AMCA Neler olmadı ki? Sırtımdaki yükü hafif
mi sanıyorsunuz? Dün bizim kirve Cola Randisi geldi.

CROCE HALA Evet, biliyorum, bizim buradan geçerken
gördüm.

SIMONE AMCA Konuştunuz mu?

CROCE HALA Ne gezer, beni görmezden geldi.

TUZZA Bugünlerde herkes bizi görmezden geliyor.

SIMONE AMCA Evet, görmezden geliyorlar kızım, ben de farkındayım. Çünkü insanlar beni burada görünce neler düşünmüyorlar ki... Ama tanrıya şükür, vicdanımız rahat. Düşündüklerinin hiçbiri olmadı, olmaz. Ne ki, dışarıdan öyle görünmüyor, maalesef...

CROCE HALA Tamam... Tamam... Biliyoruz, Simone Amca. Baştan düşünmeliydik. Bu insanların tümü kıskanç. Böyle davranacakları belliydi. İş işten geçti... (*Tuzza'ya*) Sen de aptalın tekisin!

SIMONE AMCA Sizi görmezden gelenler, gelip benimle hesaplaşıyorlar sonradan.

CROCE HALA Söyler misiniz tanrı aşkına, bu kirveniz size ne söylemeye gelmişti?

SIMONA AMCA Şey söyledi... Şu aceleciliğim yok mu? Bilmek ister misiniz? Bana karımın önünde evlendikten sonra, değil dört yıl, on beş yıl sonra bile çocuk sahibi olunabileceğini söylemez mi?..

CROCE HALA Neler duyuyorum! Bunları size nasıl söyler? Moralinizi bozmuşsa benzer! Peki, siz ne yanıt verirsiniz? On beş yıl ha? Altmış, on beş daha kaç eder? Yetmiş beş, yanılmıyorsam. Kuzen, nasıl oluyor bu iş? Altmışında yapamayan yetmiş beşinde nasıl yapar?

SIMONE AMCA Altmış da olmazmış, diyen kim?

CROCE HALA Kuzen, neler söylüyorsunuz?

SIMONE AMCA Kuzen, olan şu ki...

(*İkirciklidir söylemekte*)

CROCE HALA Nee?

SIMONE AMCA Altmış yaşında, evet!

CROCE HALA Nasıl?

SIMONE AMCA Evet evet. Tam tamına öyle.

CROCE HALA Karınız?

SIMONE AMCA Bu sabah bana söyledi.

TUZZA (*Tırnaklarını yerken*) Ahh! Liola!

CROCE HALA Başınıza ördü öreceğini!..

TUZZA Şimdi anlıyorum niçin o yılanların hepsi bu sabah o kadar coşkuluydu."Arayan ya belasını ya tanrısını... Biz tanrımızı..." diyorlardı.

SIMONE AMCA Şimdi gene başlamayalım!

CROCE HALA Ne yani!.. Çocuğun sizden olduğunu mu söylemek istiyorsunuz?

TUZZA Liola... Liola! Yaptı yapacağını. Hain adam!

SIMONE AMCA Lütfen gene başlamayalım... Lütfen...

CROCE HALA Böyle mi sahip oluyorsunuz karınıza! İhtiyar bunak!

TUZZA Yüz kez söyledim size, yüz kez; Liola'ya dikkat edin diye!

SIMONE AMCA Dikkat edin! Liola'yı ağzınıza almayın, şimdi. Çünkü karım seninle ilgili aynı suçlamayı yaptığında sesini kesmesini emretmişim ona. Oysa söyledikleri doğrudu!

CROCE HALA Ama senin karın söz konusu olunca, doğru değil tabii ki!.. Boynuzlu herif!

SIMONE AMCA Sevgili kuzen, beni saygısızlık etmeye zorlamayın, lütfen!

CROCE HALA Susunuz susunuz... Sanki bilmiyoruz.

SIMONE AMCA Neyi?

CROCE HALA Sizin bildiğinizi... Ve herkesten çok...

SIMONE AMCA Benim bildiğim, kızınızla aramızda hiçbir şeyin geçmediği... Kızınıza iyilik olsun diye olayı üstlendiğimdir. Ama bu son durum karımın bir başkasıyla değil, benimle olan ilişkisi sonucu doğmuştur.

CROCE HALA Dört yıl meyvesiz kalın! Arkasından çıkın... Gidin, gidin de araştırın bakalım, karınızla beraber

olan kim? Onu bulun...

TUZZA Bana iyilik olsun diye, öyle mi? Bunu söylemeye nasıl cesaret edersiniz?

CROCE HALA Evet, üstelik bütün bu olanlardan sonra. Herkesin önünde, karınızın önünde çocuğun sizden olduğunu övünerek söyleyip durmadınız mı? Bu mutluluğu tatmak istediğinizi, bir başka türlü buna erişemeyeceğinizi ve bunu çok iyi bildiğinizi herkese ilan etmediniz mi?

TUZZA (*Havası değişmiş olarak*) Yeter! Yeter! Bağırmanın artık! Yeter!

CROCE HALA Yok yok, sevgili kızım ne yapacağımı sanıyorsunuz? Sesimi kesip oturacağımı mı? Bu durumu kabulleneceğimi mi?

TUZZA Ne yapacaksınız ya? Kimden olduğunu bile bile benim karnımdaki çocuğu sahiplendiğine göre, karısından doğacak olanı kabullenmeyeceğini mi sanıyorsunuz!

SIMONE AMCA Kime ne? Kime ne? Çocuk benim ya! Karıma laf edecek olanın vay haline!
(*Bu arada gerilerden Mita gözüdür, çok rahattır*)

MITA Ne bu gürültü, n'oluyoruz?

TUZZA Defol Mita! Defol buradan!.. Başımı belaya sokma!

MITA Ben, ben mi başını belaya sokacağım? Görülmedik bir şey?

TUZZA (*Onu yakalamaya çalışarak*) Çekilin önümden! Çekilin önümden!

SIMONE AMCA (*Onu korur*) Hop hop, ona dokunamazsınız!

CROCE HALA Buraya gelecek yüzün var mı? Defol buradan! Dışarı! Dışarı!

MITA (*Onu kocasına göstererek*) Bakın, bakın o mu yüzsüz, ben mi?

SIMONE AMCA Aman sevgili karıcığım, sen bulaşma bunlara. Sen eve dön! Ben her şeyi hallederim!

MITA Durun bir dakika, durun! Tuzza'ya eski bir özdeyişi anımsatmak istiyorum: "Erken kalkan yol alır". Ben erken kalkmadım. Bu doğru ama yol aldım. Sen önden gittin, ben arkandan seni izledim.

TUZZA Aynı yolu izleyerek geldin arkamdan!

MITA Hayır sevgili arkadaşım, aynı yol değildi izlediğim. Benim yolum doğru ve düzdü, seninki yanlış ve eğri.

SIMONE AMCA Heyecanlanma hayatım, heyecanlanma! Özellikle yapıyorlar, görmüyor musun? Seni kızdırmak istiyorlar! Git git, beni dinle, eve git!

CROCE HALA Bakın bakın! Duyun neler diyor? "Karıcığım" mış!

TUZZA (*Mita'ya döner*) Haklısın! Sen haklısın! Sen benden becerikli çıktın. Seninki eyleme dönüştü, benimki sözde kaldı.

MITA Söz de mi kaldı? Hiç de öyle değil!

CROCE HALA Sözde sözde, evet! Çünkü bizimkinde oyun olacak hiçbir şey yoktu! Seninkinde oyun gibi gözükmeyen gerçek bir oyun var.

SIMONE AMCA Susar mısınız artık?

CROCE HALA Bak Mita! Şimdi seni savunan, seni koruyan bir kocan var. Ama ihanete uğramış bir koca! Oysa benim kızım dayısını aldatmak istemedi. Ayaklarına kapandı ağladı ve sızladı, tıpkı bir günahkâr gibi.

SIMONE AMCA Bu doğru! Evet, doğru!

CROCE HALA Görüyorsun, kendisi bizzat itiraf ediyor! Bütün bu kötülüklerin kaynağı olan bu adam senin önünde, tüm köyün önünde övünmek istemişti.

MITA Ama siz buna izin verdiniz. Kızınızın şerefini ayaklar altına aldınız. Üstelik oynadığınız bu oyunu belli olmayacak bir yerde, kocamın zenginliği üstünde oyna-

dınız, kendi şerefınız pahasına ona sahiplenmek istediniz!

SIMONE AMCA Yeter! Yeter artık! Birbirimizi yiyeceğimize, hiçbir işe yaramayan bu boş laflar yerine, hepimizin uygun bulduğu bir çıkış yolu bulalım. Biz bir aileyiz.

CROCE HALA Yol mu? Yolu mu kaldı, ihtiyar bunak? Dedigine bakın! "Biz bir aileymişiz!" Yolu siz bulacaksınız, evet siz. Keyfiniz için kızımı yaktınız... Şimdi de onu beladan kurtarmak için yolu siz bulacaksınız!

SIMONE AMCA Ben mi? Benim düşüneceğim başka biri var; çocuğum. Sizininki başkası düşünecek. Liola, göz göre göre çocuğun ondan olduğunu yadsıyamaz.

TUZZA Hangi çocuğun?

SIMONE AMCA (*Afallar*) Ne demek, hangisi?

MITA (*Hemen*) Seninki sevgili Tuzza! Hangisi olacak ki? Benim bağlılığıma gönülden inanan bir kocam var.

SIMONE AMCA Keser misiniz? Siz ana-kız yettiniz artık! Bu mutluluğu bana tattıran sevgili karımı acı sözlerinizle incitmeye kalkıyorsunuz. Buna hakkınız yok... Liola'yla ben konuşacağım.

(*Bağbozumuna gidenlerin seslerinin giderek yaklaştığı duyulur*)

TUZZA Bu da fazla oldu artık! Benim için onunla konuşmaya kalkmayın. Eğer yaparsanız başınıza gelecekleri siz düşünün!

SIMONE AMCA Doğru olan senin bu çocuğu sahiplenmendir. Liola'dan olacak bu çocuğu ancak kendisi yassallaştırabilir. Onu ikna etmek bana düşüyor galiba. Kalbimin sesini dinleyeceğim. Bakın, geliyor. Bırakın onunla ben konuşayım.

(*Liola ekibiyle döner. Koro halinde bir bağbozumu şarkısı söylemekteler. Zafer işareti olarak üzüm dolu sepetleri taşıyan ekip sundurmaya varır varmaz Mita, Simone*

Amca, Croce Hala ve Tuzza'yı "alı al, moru mor" görünce söylemekte oldukları şarkıyı keserler. Yalnızca Liola hiçbir şeyin farkında olmadığını gösterircesine şarkı söylemeyi sürdürür ve elindeki sepetle yürüyerek üzüm ezme yerinin penceresinden boşaltmak için ilerler)

CROCE HALA (Onlara doğru yürüyerek) Tamam tamam! Sepetleri boşaltın kızlar ve oraya atın! Şu anda size ayıracak zamanım yok

LIOLA O da niye? Ne oldu?

CROCE HALA (Kadınlara) Gidin gidin, size ne söylüyorsam onu yapın. Daha sonra sizi gene çağırabilirim.

SIMONE AMCA Sen buraya gel, Liola.

(Sundurmanın arka tarafında Moscardina, Ciuzza, Luzzza, Nela ve öteki kadınlar Mita'nın etrafını çevirmiş durmaktadırlar. Kendilerine vermiş olduğu mutluluktan ötürü ona iltifat etmekte ve birlikte eğlenmektedirler. Tuzza onlara bakar ve için için erir. Sonra yavaş yavaş evinin kapısına kadar geri çekilir ve içeri dalar)

LIOLA Beni mi istediniz? İşte, buradayım.

SIMONE AMCA Kuzen, siz de gelin!

LIOLA (Emredercesine) Croce Hala, gelin gelin de boyunuzun ölçüsünü alalım!

SIMONE AMCA Bugün özel bir gün, herkes için bayramdır.

LIOLA Çok güzel! Şarkı söyleyelim; sesler ve şarkılar rüzgârdır. Eğer rüzgârsa bana aittir. Çünkü ben, rüzgâr ve Simone Amca, kardeşiz.

SIMONE AMCA Biliyoruz, hepimiz biliyoruz ki sen uçarı bir adamsın. Ama, şimdi aklımızı başımıza toplama zamanıdır sevgili Liola.

LIOLA Aklımızı başımıza toplamak mı? Şimdi burada düşünüp öleceğim.

SIMONE AMCA Beni dinle Liola, sana sevineceğin bir ha-

ber vereceğim, tanrı sonunda bana bir iyilik yaptı.

CROCE HALA İyi dinle, iyi dinle bu haberi. Senin hiçbir şeyden haberin yok ya!

SIMONE AMCA Keser misiniz? Bırakın da ben konuşayım. Size daha önce de söyledim.

LIOLA Bırakın konuşsun!..

CROCE HALA Peki, konuş bakalım. Gerçekten bir iyilik mi yapmak istedi tanrı size?

SIMONE AMCA Evet, bayan... Dört yıl sonra, karım sonunda karar verdi.

LIOLA Gerçekten! Ne güzel! Karınız? Şimdi size bir türkü dizeceğim.

SIMONE AMCA Şimdi türkünün zamanı mı? Bekle biraz...

LIOLA İzin verin de gidip şerefine bir tek atayım!

SIMONE AMCA Bekle, diyorum sana tanrı...

LIOLA Kızmayın! Başınızın göklere ermesi gerekirken, siz kızıyorsunuz! N'olur söyleyeyim, dilimin ucunda.

SIMONE AMCA Bırak şimdi türküyü, çünkü yapacak başka bir işin var senin.

LIOLA Benim mi? Ben başka bir şey bilmem, Simone Amca.

CROCE HALA Görüyorum... Görüyorum... Başka bir şey bilmediğin belli, zavalıcılık... *(Ona yaklaşıp, kolunu tutar ve çaktırmadan)* Bir kere değil, iki kez yaktın kızımı, alçak!

LIOLA Ben, senin kızını? Bunu nasıl söylersiniz Simone Amca'nın önünde? Kızınızı yakan odur, ben değilim!

CROCE HALA Hayır hayır, sensin! Sen!

LIOLA Odur, o! Simone Amca'dır. Beni onunla karıştırmayın, Croce Hala! Ben size geldim ve dürüstçe kızınızı sizden istedim. Aklıma hiç gelmezdi ki...

CROCE HALA Haa, öyle mi? Onunla yaptıklarından sonra?

LIOLA Ben mi, yoksa Simone Amca mı?

CROCE HALA Evet evet, haklısın... Simone Amca! Taa kendisi!

LIOLA Siz söyleyin, Simone Amca! Şimdi de gerçeği yadırtıp yoksa çocuğu üzerime mi atmak istiyorsunuz? Bırakın, şaka yapmayın! Tanrıma şükürler olsun beni kordu içine düştüğüm tuzaktan. Oysa ben tüm iyi niyetimle avlanmaya gelmiştim. Simone Amca'dan uzak durmak gerekmiş... Söyleyin lütfen! Ne biçim bir ihtiyarmış bu? Yeğeninden edindiği bir çocuk yetmiyor-muş gibi bir tane de karısından edinmek istedi. Amma ateşliymiş adam... Cehennem ateşi mi, yoksa kutsal ateş mi içinde yanan? Şeytan gibi, mübarek! Etna yarıdağına benziyor, tanrı korusun! Tuzağına düşürmesin hiçbir ana kuzusunu!

CROCE HALA Ondan mı koruyacak analar kuzularını? Başka birinden değil de ondan mı?

SIMONE AMCA Liola, ağzımı açtırma! Yapmamam gereken ve yapmak istemediğim şeyi bana yaptıрма! Bak, yeğenimle aramda hiçbir şey geçmedi. Zaten böyle bir şey olamazdı. Günah mı işleseydim yani? Yalnızca ayağıma kapandı, seninle yapmış olduklarından ötürü pişman olduğunu söyledi ve içinde bulunduğu durumu dosdoğru söyledi. Karım şimdi her şeyi biliyor. Sana tanrının önünde, İsa peygamberin önünde yemin ederim ki gerçekte senin olan çocuğun benim olduğunu iddia ederek haksızca böbürlenip durdum.

LIOLA Ne demek istiyorsunuz? Tuzza'yla evlen mi diyorsunuz? Onu mu söylemek istiyorsunuz?

SIMONE AMCA Evlenebilirsin, dahası evlenmelisin onunla. Çünkü tanrının birliğine ve Hz. Meryem'in varlığına yemin ederim ki Tuzza bir tek seninle olmuştur, bir başkasıyla değil.

LIOLA Hah, hah, hah! Neler uyduruyorsunuz sevgili Simone Amca? Önceleri evet, istiyordum. Salt vicdan azabı çekmemek için istiyordum, başka bir şey için değil. Onunla evlenmiş olsaydım, şarkılarım yarıda kalacaktı, bunu da biliyordum. Ama Tuzza o zaman beni istemedi. Dimyata pirince giderken evdeki bulgurdan olmamak gerek. Ehh! Nerede o bolluk? İnsanın her istediği olmuyor. Hem bunu, hem onu tanrı bir arada vermiyor! Şimdi oyun bitti artık! Hayır hayır, teşekkür ederim baylar! Teşekkür ederim. *(İki çocuğunu ellerinden tutar)* Gidelim, gidelim haydi çocuklar! *(Yola koyulur, yeniden döner)* Vicdanımı satamam. Evet, bu olmaz! Nereden bakarsan bak ortada bir çocuk var. Tamam, hiçbir sorun yok. Demek ki annemin bir torunu daha olacak. Croce Hala, Tuzza'ya söyleyin, çocuğu bana vermek isterse, ben alırım!

TUZZA *(Bir tarafa büzülmüş oturmaktadır. Gözlerinden ateş fışkırır, bu son sözler üzerine elinde bir bıçakla Liola'ya saldırır)* Çocuk ha! Al sana! Al sana!
(Herkes bağırır ve onu yakalamak için ellerini açarak ona doğru koşar. Mita bayılmak üzeredir. Kocasını hemen yardımına koşar ve onu yakalar, sakinleştirmeye çalışır)

LIOLA *(Hemencecik onu etkisiz hale getirir. Bir eliyle kolunu yakalar, ötekiyle eline vurarak bıçağı yere düşürür. Gülerek)*

Yok bir şeyim... Bir şeyim yok. Önemli değil...

(Bıçak yere düşünce hemen ayağını üstüne koyar ve yeniden büyük bir kahkaha atar)

Yok bir şeyim...

(Eğilir, çocuklarından birinin başını öper ve göğsündeki ince bir kan sızıntısını görür)

Bir sıyrık, önemli değil...

(Parmağıyla dokunur ve sonra Tuzza'nın dudaklarına)

götürür)

Al bak, tadına bak! Nasıl, tatlı mı?

(Tuzza'ya engel olan kadınlara dönerek)

Bırakın onu!

(Tuzza'ya bakar, sonra çocuklarına... ve ellerini başlarına koyar. Sonra Tuzza'ya dönerek)

Ağlama! Dert etme kendine! Doğduğunda ver bana çocuğu... Üç bir daha dört! Ona da öğretirim şarkı söylemeyi.

SON

Luigi PIRANDELLO

AĞZI ÇİÇEKLİ ADAM

Tek Perdelik Oyun

[L'uomo Dal Fiore In Bocca - 1923]

Türkçesi:
Hande Aygen

“Ağzı Çiçekli Adam” Hakkında

Bu oyun Pirandello’nun 1923 yılında kaleme aldığı bir öyküden yola çıkılarak yine yazarın kendisi tarafından oyunlaştırılmış ve aynı yıl Roma’da sahnelenmiştir.

Tek perdelik bu kısa oyunda, bir adam sabah uyandığında aynaya bakar ama şimdi neredeyse başka biridir. Çünkü doktoru sadece bir gün evvel kendisine birkaç ay ömrü kaldığını söylemiştir. İşte o andan itibaren adam için her şey değişir: Dünyayı algılayış şekli, kendi hayatına ve diğer insanların hayatına bakış şekli köklü bir değişime uğramıştır. Bir istasyon kahvehanesinde yanındaki masada oturan ve gündelik işlerinin koşturmacasındaki bir müşteri ile aralarında bir diyalog gelişir.

Ağzı Çiçekli Adam, varoluş sorunları üzerine bir dizi görüş sıralar. Pirandello tiyatrosunda hâkim olan kaygı verici yalnızlık teması... Müşteri karşısındaki kişinin hastalığını öğrendiği zaman kendisinde tepki verecek gücü bulamaz. Kendisi gündelik yaşantısının basit sıkıntıları ile hayatı dakikalarını çarçur ederek yaşarken, *Ağzı Çiçekli Adam*, yaşadığı her anın tadını çıkartarak, yaşam hakkında diğer insanların ayırdında olmadığı ayrıntıları bir bir sıralamaktadır. Bu arada sahnenin bir ucundan adeta ölümün simgesi sayılabilecek siyahlar giyinmiş bir kadın, *Ağzı Çiçekli Adam*’ın karısı, bu sahneyi uzaktan izlemektedir. Kocasını ara vermeksizin takip etmekte ve ona rahat bir nefes aldirmamaktadır. *Ağzı Çiçekli Adam*, melankolik yalnızlığını da peşi sıra sürükleyerek sahneyi terk ederken peşindeki gölgeden kaçınmak için yolunu değiştirip diğer köşeye doğru ilerlerken perde iner.

KİŞİLER

AĞZı ÇİÇEKLI ADAM
MUŞTERİ

Not:

Sona doğru, uygun görülen yerlerde, siyahlar giyinmiş, başında tüylü, eski bir şapka taşıyan bir kadın gölgesi köşe başında iki kez belirecek.

Arka kısımda, yaprakların arasından elektrik lambalarının ışığının sızdığı ağaçlı bir yol görünmektedir. Yan tarafta, caddeye çıkan bir sokağın son evleri. Sol taraftaki evlerin altında kaldırıma atılmış masalar ve sandalyeler ile salaş bir akşam kahvesi bulunur. Sağ taraftaki evlerin önünde yanık bir sokak lambası. Cadde ile köşe yapan sol taraftaki son evin dış köşe çıkıntısında yine yanık durumda olan bir fener bulunmaktadır. Vakit gece yarısını biraz geçmektedir. Uzaklardan ara sıra bir mandolinin hafifçe iç gıcıklayan sesi duyulmaktadır.

Perde açıldığında, Ağzı Çiçekli Adam masalardan birine oturmuş, yanı başındaki masada bulunan ve bir kamışla nane şurubunu yudumlamakta olan müşteriyi uzun uzun ve sessizce incelemektedir.

AĞZI ÇİÇEKLİ ADAM Burada böyle sakince oturduğunuza göre, treninizi kaçırmış olmalısınız, yanılıyor muyum?

MÜŞTERİ Biliyor musunuz, hem de bir dakika farkla. Tam istasyondan içeri giriyorum ve onu önümden geçip giderken görüyorum.

AĞZI ÇİÇEKLİ ADAM Pekâlâ ama arkasından koşup yetişebilirdiniz!

MÜŞTERİ Öyle... Gülünecek bir şey, biliyorum ama. Bütün o taşıdığım paketler, paketçikler... olmasaydı. Tam bir eşek yükü kadar! Ama ah şu kadınlar! -Onların talepleri... siparişleri...- Bir türlü sonu gelmez. İnanın, arabadan indiğim zaman, bütün o paketçiklerin ilmeklerini parmaklarıma dolayabilmek bana tam üç dakikaya mal oldu; parmak başına iki paket.

AĞZI ÇİÇEKLİ ADAM Eğlenceli olmalı! Biliyor musunuz, ben olsam ne yapardım? Hepsini arabada bıraktırdım.

MÜŞTERİ Peki ya karım? Kızlarım? Ve bütün o hısımlara?

AĞZI ÇİÇEKLİ ADAM Biliyorum, feryat edip dururlardı! Bu da çok eğlenceli olurdu doğrusu.

MÜŞTERİ Sanırım siz kadınların yazlıkta nasıl bir değişime uğradıklarından habersizsiniz!

AĞZI ÇİÇEKLİ ADAM Bunu hem de çok iyi biliyorum, tahmin bile edemezsiniz. (*Sessizlik*) Hepsi sözleşmişçesine orada hiçbir şeye ihtiyaçları olmadığını söylerler.

MÜŞTERİ Sadece o kadarla kalsa iyi. Hatta oraya tasarruf etmek için gittiklerini bile iddia etmeye kalkarlar. Sonra bu civarlarda bulunan çirkin, sefil ve pis bir memleketeye varır varmaz, en gösterişli, son moda eşyalarla bulundukları yeri süslemek gibi garip bir hastalığa kapılırlar! Ehh, bunlar kadın, azizim! Hem, ayrıca bu da onların mesleği zaten...- "Sevgilim, şehre kadar bir uzanabilseydin, ne kadar iyi olurdu! Buna... şuna... ve de aa, şuna da ihtiyacım var... Eğer canını fazla sıkmayacak olursa, bir de şuna... Madem oralara kadar gitmişsin, şuradan geçerken..."- Ama canım sevgilim, sadece üç saat içinde bu kadar işi yapmamı nasıl beklersin benden?- "Off, ne kadarlık iş ki? Arabaya bir atladın mı..." Asıl mesele zaten sadece üç saat süreceğini düşündüğümünden olacak, evin anahtarlarını da almamışım.

AĞZI ÇİÇEKLİ ADAM Vay, bu güzel işte! Peki ya sonra?

MÜŞTERİ Bütün paketleri istasyon emanetine bıraktım, akşam yemeği için lokantaya gittim. sonra da sinirlerimi yatıştırmak için doğru tiyatroya... Sıcaktan boğuldum. Çıkışta, ne yapayım diye düşündüm. Vakit gece yarısı olmuş. İlk tren dörtte kalkıyor, üç saatçik uyku

için de masraf yapmaya değmez. Ben de buraya geldim. Bu kahve kapanmaz, öyle değil mi?

AĞZI ÇİÇEKLİ ADAM Hayır bayım, kapanmaz. (*Sessizlik*) Ve böylece paketlerinizi istasyon emanetine bıraktınız, demek?

MÜŞTERİ Neden sordunuz? Orada emniyette olmayacakları için mi? Hepsi de sıkıca bağlanmışlardı.

AĞZI ÇİÇEKLİ ADAM Hayır hayır, öyle söylemek istemedim! (*Sessizlik*) Nasıl paket yapıldıklarını tasavvur edebiliyorum: Mağaza görevlilerinin satılan malı paketlemede gösterdikleri o ince, maharetli ustalıkla... (*Sessizlik*) Ne maharetli eller ama! Şöyle çift kat, büyük, pürüzsüz bir kâğıt alınır... sadece kendisini görmek bile bir zevk... öylesine pürüzsüz ki, insanın o serin dokunuşu hissedebilmek için yanağını üzerine dayayacağı gelir. Sonra onu güzelce tezgâhın üzerine yayarlar, su gibi akan zarif bir hareketle kumaşı güzelce katlanmış olarak tam üzerine konduruverirler. Ellerinin tersiyle önce kâğıdın bir ucunu alttan kaldırırılar, sonra üst kısmından öteki ucunu üst üste getirirler. Öylesine zarif, akıcı bir hızla, tam bir sanat aşkıyla katlayıverirler. Sonra önce bir kenarını, sonra diğer kenarını üç köşeli bir şekil vererek tekrar katlarlar, iki ucunu alta kıvrıp sicim kutusuna doğru uzanırlar. Paketi sarmaya yetecek kadarını çekip, öyle hızlı bağlarlar ki, becerilerine hayran kalacak zamanı bile zor bulursunuz ve işte tamam, parmağınızı geçireceğiniz düğüm de hazır olunca, paket size sunulmaya hazır hale gelir.

MÜŞTERİ Mağaza görevlilerini dikkatle gözlemlediğiniz belli oluyor.

AĞZI ÇİÇEKLİ ADAM Ben mi? Sevgili bayım, benim günlerim oralarda geçer. Bir saat hareket etmeksizin durup bir vitrin camından içerisine bakabilirim. Orada kendi-

mi unutuyorum. Bana sanki gerçekten orada duran o ipek kumaşın... o telanın... sonra tezgâhtar gençlerin bilmem nasıl yaptıklarını hiç gördünüz mü? Paket yapmadan önce sol ellerinin başparmağı ile serçe parmağına sardıkları o kırmızı ya da gök mavisi kurdelenin yerinde olmak istermişim gibi gelir. (*Sessizlik*) Sonra, paketleri elinde, koltuğunun altında sıkıştırmış ya da ilmeğinden tutmuş olarak dışarı çıkan müşterilere bakıyorum. Onları gözlerimle uzaklaşana kadar izliyorum; düşler kurarak... Off, neler düşünüyorum bilemezsiniz! Bunu tahmin bile edemezsiniz. (*Sessizlik. Sonra düşünceli, kendi kendine konuşurcasına*) Ama işe yarıyor. En azından bu benim işime yarıyor.

MÜŞTERİ İşinize mi yarıyor? Beni bağışlayın, işinize yaran nedir?

AĞZI ÇİÇEKLİ ADAM Hayata diyorum... -düş kurarak böyle bağlanmak. Tıpkı demir parmaklıklara sarılan sarmaşık gibi. (*Sessizlik*) Ahh, bir an bile bırakmamak düş kurmayı... -Düş yoluyla devamlı olarak diğerlerinin yaşamlarının içine nüfuz etmek.- Ama yakınımındaki insanların değil. Hayır hayır. Bunu yapmam mümkün değil! Bundan nefret ediyorum, bilemezsiniz bana nasıl tiksinti veriyor. Yabancı insanların yaşamına gelince, hayal gücüm özgürce onların etrafında dolaşır, öyle gelişigüzel değil ama, tam tersine şunda ya da bir diğerinde keşfettiğim en ayrıntılı görünüşleri bile dikkate alarak. Bilemezsiniz, nasıl bir hayal gücü bu, nasıl çalışır! Onların içine nüfuz edene dek! Onun ya da bir diğerinin evlerini görüyorum, orada yaşıyorum. Kendimi adeta içerde hissediyorum, taa ki her bir evin içinde barındırdığı o kendine özel soluğu hissedinceye dek. Onlarınkinin içinde, benimkinde de... Ama bize ait olanın içindeki, işte onu algılayabilmemiz mümkün

değildir. Çünkü o soluk, o nefes, bizim kendi yaşantımızın soluğu olmuştur artık, anlatabiliyor muyum? Eh, görüyorum ki, siz de beni onaylıyorsunuz.

MÜŞTERİ Evet, çünkü sizin yaşadığınız şeyler, yani pek çok şey düşleyerek diyorum, keyifli bir şey olmalı?

AĞZI ÇİÇEKLİ ADAM (*Kuşkulu, biraz düşündükten sonra*) Keyifli mi dediniz? Ben mi?

MÜŞTERİ Öyle... ben zannediyorum ki...

AĞZI ÇİÇEKLİ ADAM Şimdi bana söyleyin. Hiç iyi bir doktora muayene olmak için gittiniz mi?

MÜŞTERİ Ben mi, hayır. Peki ama niçin? Hasta değilim ki!

AĞZI ÇİÇEKLİ ADAM Durun, hemen telaşlanmayın! Bunu sadece o ünlü doktorların muayenahanelerinde hastaların muayene sırasının kendilerine gelmesini bekledikleri salonları görüp görmediğinizi anlayabilmek için soruyorum.

MÜŞTERİ Ahh, evet. Bir keresinde sinir rahatsızlığı çekmekte olan kızlarımdan birini götürmüşlüğüm olmuştu.

AĞZI ÇİÇEKLİ ADAM Tamam. Bunu kastetmemiştim. Demek istiyorum ki, o salonlar... (*Sessizlik*) Bilmem hiç dikkatinizi çekmiş midir? Koyu renkli, eski model bir kanepeler... Genellikle birbirleriyle uyumsuz, minderli sandalyeler... O eski püskü koltukçuklar... Gelişigüzel, oradan buradan satın alınmış izlenimi veren, sadece müşteriler için oraya konulmuş eşyalar; hiçbiri kendisinin evine ait olmayan şeyler. Saygıdeğer doktorumuzun kendisi ve eşinin dostları için zengin ve güzel eşyalarla döşeli ayrı bir salonu vardır. Bu alçak gönüllü, kırık dökük eşyalarla döşeli bekleme odasına oradan getirilip konulacak birkaç sandalye ya da koltuk burada kim bilir nasıl sırtırdı? Kızınızla gittiğiniz zaman beklediğiniz salonda oturmuş olduğunuz koltuk

ya da sandalyeye bilmem hiç dikkatle baktınız mı?

MÜŞTERİ Ben hayır, aslında...

AĞZI ÇİÇEKLİ ADAM Ahh evet; doğru, siz hasta değildiniz! (*Sessizlik*) Hastaların kendisi bile, zaten kendi sorunları ile meşgul olduklarından genellikle buna dikkat etmezler. (*Sessizlik*) Kimileri ise oturmakta olduklarını koltuğun parlak kolu üzerinde gelişigüzel şekiller çizmekle meşgul olan parmaklarına dalıp gitmişlerdir! Sadece düşünürler ve görmezler. (*Sessizlik*) Daha sonra doktorun odasından çıkıp oradan ayrılma zamanınız geldiğinde, o salondan geçerken, biraz önce henüz hastalığınızın teşhisi konmadan evvel beklerken oturmuş olduğunuz o sandalyeyi yeniden görmek ne garip bir etki yapar! O sandalyeyi henüz hastalığı teşhis edilmemiş bir başkası tarafından işgal edilmiş durumda görmek; ya da boş bir durumda, bir diğerinin gelip ona oturmasını beklerken görmek... (*Sessizlik*) Evet, ama biz ne diyorduk? Ahh evet, sahi... Düş kurmanın verdiği haz... Kim bilir, nedense ben hemen hastaların teşhis edilmeyi beklerken oturdukları o salonlardan birinde duran sandalyeyi düşündüm!

MÜŞTERİ Evet, gerçekten öyle, nedense...

AĞZI ÇİÇEKLİ ADAM Bir ilişki görmüyor musunuz? Ben de... (*Sessizlik*) Bazı imgesel çağrışımlar, kendi aralarında, bizlerin her birine o denli özgü ve mantıksal açıdan öylesine belirgin, tek tek deneyimlerdir ki, eğer onları kullanmaktan kendimizi alıkoymuyor olsaydık, hiçbirimiz bir diğerinin dediğini anlayamazdık. Bu benzetmelerden daha saçma bir şey olabilir mi? (*Sessizlik*) Ama belki, şu ilişki kurulabilir, bakın: -Belki şu sandalyelerde, muayene sırasını beklerken üzerlerine kimin oturacağını, o hastaların içlerinde ne gibi bir dert yuvalandığını, nereye gideceklerini, muayeneden sonra ne

yapacaklarını düşlemekten keyif alırlardı.- Ne keyfi canım! Ben de aynen böyle; keyif filan aldığım yok! Hastalar gelip giderler ve o zavallı sandalyeler, hâlâ orada durup birilerinin gelip üzerlerine oturmasını beklerler. O halde benimkisi de buna benzer bir uğraş. Şimdi şununla alakadar oluyorum, sonra diğeriyle. İşte şu anda sizinle ilgileniyorum, inanın bana ne kaçırmış olduğunuz trenden, ne sizi yazlıkta bekleyen ailenizden ne de sizde bulunduğunu varsaydığım sıkıntılar nedeniyle en ufak bir keyif bile almıyorum.

MÜŞTERİ Off, bilemezsiniz, hem de ne çok!

AĞZI ÇİÇEKLİ ADAM Dua ediniz, sadece bu sıkıntılarsa. (*Sessizlik*) Daha da beteri var, azizim. (*Sessizlik*) Size söylediğim gibi, diğer insanların yaşamlarına düş yoluyla tutunma ihtiyacı duyuyorum. Ama en ufak bir keyif almaksızın, hiç de hoşuma gitmeksizin, hatta... hatta... nerdeyse bundan sıkıntı duyarak; sırf hayatın sona ermesinin işte bu sıkıntılar nedeniyle hiç kimse için gerçek bir önemi olmadığı kanaatine varmak için, onu boş ve aptalca olarak nitelendirmek için. (*Kederli bir öfkeyle*) Ve bunu çok iyi kanıtlamak gerekiyor, biliyor musunuz? Hatta acımasızca sürekli olarak bunu kendi kendimize denemelerle, örneklerle kanıtlamalıyız. Çünkü azizim, bunun ne olduğunu tam olarak bilemesek de var, var. İşte tam şurada hissediyoruz onu, boğazımızda bir yumruk gibi, yaşamdan duyduğumuz o haz. Asla tatmin olmayan, hoşnut edilemeyen yaşamın taa kendisi. Onu en doyasıya, en oburca yaşadığımız anlarda bile tadını çıkarta çıkarta tüketmemize izin vermez. İçimizde hâlâ canlı kalan geçmişin tadıdır. Yaşamdan duyduğumuz keyif işte oradan gelir, bizi hâlâ kendisine bağlı tutan anılardan gelir. Ama neye bağlı tutan? İşte bu aptalca şeylere... Bu sıkıntılara, bu bir yı-

ğın aptalca boş umuda, yararsız uğraşlara. Evet evet, tam şurada yaşadığımız şeyler, aptallığın, sıkıntının taa kendisi. Şunu demeye getiriyorum, şurada bizim talihsizlik olarak nitelendirdiğimiz şeyler... evet bayım; dört, beş, haydi diyelim bir on yıl sonra, nasıl bir lezzet kazanacak? Bu gözyaşları ne kadar değerli olacak? Ve yaşam tanrım, sadece onu kaybetme düşüncesi bile, hele hele sayılı günlerimiz kaldığında. *(Tam o esnada sağ köşedeki bir noktadan, bu sahneyi gizlice izlemekte olan siyahlar giyinmiş bir kadın başı görünür)* İşte... orada görüyor musunuz? İşte tam şu köşede... Şu kadının gölgesini görüyor musunuz? İşte, şimdi de saklandı!

MÜŞTERİ Nasıl? Kim... kimdi o?

AĞZI ÇİÇEKLİ ADAM Onu görmediniz mi? Saklandı.

MÜŞTERİ Bir kadın mı dediniz?

AĞZI ÇİÇEKLİ ADAM Evet, benim karım.

MÜŞTERİ Ah! Sizin karınız demek?

AĞZI ÇİÇEKLİ ADAM *(Kısa bir sessizlik)* Beni izliyor uzaktan. İnanın bana, içimden gidip ona bir tekme savurmak geliyor. Lakin bunun bir yararı yok. Tıpkı yolunu şaşırmış, şaşkın köpekler gibi. Hani tekmeler durursunuz da, o bir türlü peşinizden ayrılmaz. *(Sessizlik)* Bu kadının benim için ne çileler çekmiş olduğunu hayal bile edemezsiniz. Yemeden içmeden kesildi, artık uyku bile uyuyamıyor. Gece gündüz demeden peşimde, işte böyle, uzaktan. Bari kendisine, üstüne başına biraz itina etse, başında taşıdığı şu paçavranın, giysilerinin tozunu silkeleme zahmetinde bulunsa... Artık bir kadın değil, nerdeyse bir toz bezi gibi dolaşıyor. Saçları bile bembeyaz, şakaklarına dek... Oysa sadece otuz dört yaşında. *(Sessizlik)* Bazen tepemin tasını öyle bir attırıyor ki, tahmin bile edemezsiniz. Bazı zamanlar üs-

tüne atılıp yüzüne haykırıyorum: “Aptal, salak!” diye sarsıyorum onu. Büsbütün kalakalıyor. Orada durup bana öyle bir bakıyor... öyle bir bakıyor ki, size yemin ederim, aklımdan gidip boğazını şöyle bir sıkmak düşüncesi geçiyor. Ne yapсам faydasız. İşte tekrar peşime düşmek için uzaklaşmamı bekliyor. *(Bu esnada kadın tekrar aynı noktadan başını uzatır)* İşte, bakın... yeniden başını köşeden uzattı.

MÜŞTERİ Zavallı bayan!

AĞZI ÇİÇEKLİ ADAM Zavallı mı? Düşünebiliyor musunuz, benim onunla birlikte evde, sessiz, sakın oturmamı bekliyor. Bütün o şefkatli ve özenli ihtimamıyla çevrelenmiş olarak, evin odalarının kusursuz düzeninden, mobilyaların parlak cilasından, evimde bir zamanlar hâkim olan ve sadece yemek salonundaki saatin düzenli tik taklarıyla bölünen o mutlak sessizlikten keyif almamı bekliyor. Bunu istiyor, anlıyor musunuz? Şimdi size bu saçmalığı... ama hayır... Ne diyorum ben, ne saçmalığı? Bu istekteki tüyler ürpertici zalimliği anlamanız için soruyorum. Avezzano ya da Messina evleri, kısa bir süre sonra meydana gelecek bir depremin onları yerle bir edeceğini bile bile, ay ışığı altında, meydanlar ve sokaklar boyunca dizili olarak, belediye inşaat komisyonu kent yapı planına uygun olarak rahatça durabilirler miydi? Evler, hem de taştan evler, direkler, aman tanrım, kaçarlardı! Bir düşünün, Avezzano ya da Messina halkının birkaç saat içinde ölebileceklerini bile bile, yataklarına girip uyumak için sakın ve huzurlu bir şekilde giysilerini çıkartmaları, onları katlayıp, ayakkabılarını ertesi güne hazır olmaları için kapının önüne bırakmaları ve yeni yıkanmış serin çarşafların keyfini çıkartmak için altına süzölmeleri... bütün bunlar, sizce mümkün olabilir miydi?

MÜŞTERİ Ama belki eşiniz...

AĞZI ÇİÇEKLİ ADAM İzin verin, bitireyim! Sevgili bayım, eğer ölüm dediğimiz şey, birisinin aniden üzerimizde keşfetmiş olduğu şu garip iğrenç böceklerden biri olup da... siz yolda giderken; biri aniden sizi durdurup, ihtiyatlı bir şekilde iki parmağını uzatıp size şöyle demiş olsaydı: " Pardon, izin verir misiniz? Bayım, üzerinize ölüm konmuş" Ve sonra onu yakalayıp fırlatıp atsa... Muhteşem olurdu! Ama ölüm ne yazık ki bu iğrenç böceklerden biri değil. Yanımızdan geçip giden nice insanlar, belki de onu üzerlerinde taşıyorlar; ama hiçbiri onu görmüyor ve içleri rahat, sakın bir şekilde ertesi gün ve daha ertesi gün yapacakları şeyleri düşünüyorlar. Şimdi ben... (*Ayağa kalkar*) Sevgili bayım, işte... buraya gelin... (*Onu ayağa kaldırıp yanan sokak lambasının altına getirir*) Gelin... şu lambanın altına... size bir şey göstereceğim. Bakın, buraya bakın, bıyığın tam altına... Tam şurada morumsu güzel bir kabarıklık var, görüyor musunuz? Buna ne diyorlar, biliyor musunuz? Ahh, çok hoş bir ad... bir karameladan daha da tatlı: Epitolioma...yani ölüm, anlıyor musunuz? Geçerken bu çiçeği ağzımın kenarına iliştiirdi ve bana şöyle dedi: "Al bunu sakla, canım. Sekiz, on ay sonra tekrar geleceğim!" (*Sessizlik*) Şimdi bana siz söyleyin, ağzımın kenarında duran şu çiçekle o zavallı talihsiz kadının benden istediği gibi evimde sakın ve huzurlu bir şekilde oturabilir miyim? (*Sessizlik*) Ona haykırıyorum: Öyle mi, beni öpmek mi istiyorsun? "Evet, öp beni." Biliyor musunuz, geçen hafta ne yaptı? Bir toplu iğne ile şuraya, dudağına bir çizik atıp, başımı elleri arasına alıp beni öpmek istedi. Dudaklarımdan... Benimle birlikte ölmek istediğini söylüyor. (*Sessizlik*) Delirmiş... (*Sonra öfkeli*) Ben evde oturamam. Benim

mağazaların vitrin arkalarında durup, orada çalışanların becerilerine hayran olmam gerekiyor. Çünkü bir an bile boş kalsam... siz beni anlarsınız, hiç tanımadığımı birini öldürebilirim. Silahımı çekip, sizin gibi trenini kaçırma talihsizliği yaşamış birini vurabilirim. (Güler) Hayır hayır, korkmayın azizim; sadece şakaydı! (Sessizlik) Ben gidiyorum. (Sessizlik) Eğer elimden gelseydi, kendimi öldürürdüm. (Sessizlik) Şimdi kaysının tam mevsimi... Siz onları nasıl yersiniz? Bütün kabuğuyla birlikte, öyle değil mi? Şöyle iki parmağınızla ortalarından sıkıştığınız zaman, tam ortalarından ikiye ayrılırlar... ıslak bir çift dudak gibi... Ah, ne keyif ama! (Güler. Sessizlik) Yazlıktaki muhterem eşiniz ve kızlarınıza tarafımdan hürmetler. (Sessizlik) Onları yeşil çimenlerin üzerinde beyaz ve gök mavisi giysileriyle, gölgede oturmuş olarak düşünüyorum. (Sessizlik) Yarın sabah oraya vardığınızda, bana bir iyilik yapın ne olur; köy istasyondan fazla uzak değildir sanırım. Şafak vakti o yolu yürüyerek kat edebilirsiniz. Yol kenarındaki ilk çalıktan bir tutam yeşillik koparın ve benim için sayın bakalım. Ne kadar ot sayarsanız, o kadar günüm kalmış demektir. (Sessizlik) Aman ha, ne olur, şöyle güzel, kocaman bir tutam olsun. (Güler) Size iyi geceler, azizim.

(*Ve uzaklardan duyulan mandolin ezgisini mırıldanarak, müşterinin şaşkın bakışları altında sağ köşeye doğru ilerler; ama karısının orada onu bekleyeceğini düşünerek diğer köşeye doğru yönelir*)

Luigi
PIRANDELLO

MESLEK BELGESİ

[La Patente - 1917]

Tek Perdelik Oyun

Türkçesi:
Hande Aygen

“La Patente” (Meslek Belgesi) ve Pirandello Hakkında

La Patente adlı tek perdelik oyun, Pirandello tarafından 1911 yılında yazılmış olan aynı adlı öyküsünden yola çıkılarak 1917 yılında kaleme alınmış, 31 Ocak 1918 tarihli *Rivista d'Italia* dergisinde yayınlanmıştır. İlk sahnelenişi Sicilya diyalektinde 19 Şubat 1919 tarihinde Roma’da “Teatro Argentina” da olmuştur. “La giara” - “Il ventaglino” - “Marsina stretta” oyunlarını da içeren skeçler halinde 1953 yılında Luigi ZAMPA rejisi ile “Questa é la vita” (Yaşam Budur) adı ile filme çekilmiş ve bu rol TOTO tarafından yorumlanmıştır.

1953-54 tiyatro sezonunda *L'imbecille-La patente-La giara* oyun üçlemesi Milano Piccolo Teatro’da **Giorgio Strehler** rejisi ile sahnelenmiştir.

Meslek Belgesi adlı oyunda kendisine haksız yere “uğursuzluk” etiketi yapıştırılmış olan Rosario Chiarchiaro’nun talihsiz hikâyesi anlatılmaktadır. İnsan toplum içinde yaşayabilmek, hayatta kalabilmek için kendisine “dış görünüş kalıpları” yaratmak zorundadır. Tıpkı Rosario Chiarchiaro gibi herkesin çevresi tarafından üzerine yapıştırılmış bir “maske rolü” bulunmaktadır ki, bundan kaçınmak mümkün değildir. *Berretto a sonagli* adlı oyununda Pirandello’nun oyun kişisine söylediği gibi: “...bizler kuklayız, ben kuklayım, o kukla, hepimiz birer kuklayız...”

Pirandello tiyatrosunun kökenleri “Commedia dell’Arte” ye uzanmakla birlikte, çıkış noktası “Verga” örneğinde natüralizm olmuş, ancak daha sonra Chiarelli’nin “Teatro del grottesco” (grotesk tiyatro) bağlamı içinde yer almış; yaşam ve insan kişiliğinin gizini, yaşam kaosunu ve bilinmez-

liğini temel almış, saçma tiyatrosuna öncülük etmiştir. Pirandello'ya göre nesnel gerçeklik bilinmezliğine varan bir mutlak görecelik içinde olup, yaşam maddi varlık - tinsel varlık ikileminin yarattığı karşıtlık ve çatışmalardan başka bir şey değildir. Gerçek, yalnız görünüştedir, çünkü insan kendini tanıyamaz, gerçeklik bilmenin dışında kalır. Ona göre insan gerçeği aramaya kalkmamalıdır, çünkü o yoktur.

Bir grotesk dram olarak nitelendirilebilecek oyundaki "tekinsiz adam" tipi bize Pirandello'nun dünyaya bakış açısını çok iyi yansıtır. Toplum bir kere bu oyun kişisine o rolü yapıştırmıştır, o da başka çıkış yolu göremediğinden bu etiketi üzerinden atmaktan vazgeçip, aç kalmamak, yaşamını sürdürebilmek için onu hayatı boyunca bir giysi gibi üzerinde taşımaya karar verir. Mahkemeden alacağı üzeri "bol mühürlü" bu *Meslek Belgesi (La Patente)* onun bu yeni yaşam biçiminin tescili olacaktır.

KİŞİLER

ROSARIO CHIARCHIARO

ROSINELLA

: Rosario'nun Kızı

D'ANDREA

: Sorgu Yargıcı

DIĞER UÇ YARGIÇ

MARRANCA

Mübaşir

Yargıç D'Andrea'nın odası. Sahnenin arka kısmındaki duvarın neredeyse tamamını işgal eden, tıka basa dolu, içlerinde dava evraklarının muhafaza edildiğini düşündüren yeşil renkli çekmeceli kutularla dolu büyük bir raflı dolap.

Sağ arka kısımda üzeri evrak dosyaları yığılı bir çalışma masası ve hemen yazı masasının sağ tarafındaki duvara dayalı duran diğer bir raflı dolap.

Yazı masasının ön kısmında Yargıç D'Andrea'nın deri kaplı yüksek koltuğu...

Birkaç eski sandalye. Odanın genel olarak kasvetli bir görüntüsü var. Giriş kapısı sağ taraftaki duvarda.

Solda, bölümlü eski camları bulunan yüksek ve geniş bir pencere.

Pencerenin ön kısmında yüksek ayaklı bir desteğin üzerinde duran büyük bir kuş kafesi var.

Sol yan kısımda, gizlenmiş bir diğer çıkış kapısı.

Yargıç D'Andrea başında şapkası ve pardösüsü ile içeri girer. Elinde bir yumruktan az daha büyük bir kafes taşımaktadır, camın önünde bulunan büyük kafese doğru ilerler, elindeki küçük kafesin kapısını aralayarak buradan büyük kafese bir saka kuşu geçirir.

D'ANDREA Haydi içeri bakalım!.. Haydi seni gidi tembel seni! Ohh! Nihayet... Şimdi sessiz ol, beni rahat bırak da bu zavallı acımasız insancıklara adalet dağıtma görevimi yerine getireyim. (*Pardösüsünü çıkartarak şapkası ile birlikte portmantoya asar. Masasına oturur.*

1. Boynuz işareti: Kötü şansı bertaraf etmek için kapalı elin işaret ve küçük parmaklarını öne doğru uzatılarak yapılan hareket.

Üzerinde çalışmakta olduğu davaya ait dosyayı eline alır ve onu sabırsızlıkla havaya silkeleyerek oflar) Hay mübarek adam!

(Bir an dalgın kalıp düşünür. Zil çalar, kapıda mübaşir Marranca görünür)

MARRANCA Emrediniz efendim!

D'ANDREA Gelin Marranca! Şimdi hemen buraya yakın olan Fırın sokağına, Chiarchiaro'nun evine gidin.

MARRANCA *(Eliyle uğursuzluğa karşı bir boynuz işareti⁽¹⁾ yaparak, geriye doğru sıçrar)* Tanrı aşkına, o uğursuzun adını anmayın, sayın efendim!

D'ANDREA *(Sinirli, masaya bir yumruk vurarak)* Yeter, tanrı aşkına! Sizi benim yanımda bu zavallı talihsiz adam hakkında bu şekilde ahmakça konuşmaktan men ediyorum! Bu söylediklerinizi bir daha duymamayım.

MARRANCA Beni bağışlayın, efendim. Ben sadece sizin iyiliğiniz için böyle konuştum!

D'ANDREA Ah, hâlâ devam ediyorsunuz ha?

MARRANCA Artık konuşmuyorum. Şimdi benden... bu... bu... muhterem zattın... evine gitmemi mi istiyorsunuz?

D'ANDREA Sorgu yargıcının kendisiyle konuşacağını söyleyin, onu derhal bana gönderin.

MARRANCA Derhal, efendim. Başka emriniz?

D'ANDREA Hepsi bu kadar. Gidiniz.

(Marranca, çıkarken üzerlerinde cüppeleri ve başlarında yargıçların taşıdığı kenarsız keplerle, içeri girmekte olan diğer üç hâkime yol vermek üzere kapıyı tutar. Hâkimler, D'Andrea ile selamlaşırlar, sonra üçü birlikte saka kuşuna bakmak üzere kafese doğru giderler)

BİRİNCİ HÂKİM Bu signor saka kuşuna ne diyorsunuz bakalım?

İKİNCİ HÂKİM Bu saka kuşu senin için bu denli önemli mi ki, her defasında onu da beraberinde getiriyorsun?

ÜÇÜNCÜ HÂKİM Bütün memlekette sana Yargıç Saka Kuşu diyorlar.

BİRİNCİ HÂKİM Hani nerede, onu beraberinde getirdiğin o minicik kafes nerede?

İKİNCİ HÂKİM (*Kafesi yazı masasının sokulduğu yerinden alarak*) İşte, burada! Baylar, şuna bir bakın; bu çocukça bir şey! Böylesine ciddi bir adam...

D'ANDREA Ahh, ben mi, bu kafes için mi çocukça diyor-sunuz siz? Peki ya siz. size ne demeli, böyle süslenip püslenmişsiniz, ha?

ÜÇÜNCÜ HÂKİM Cüppeye saygılı olalım lütfen!

D'ANDREA Burada şakanın sırası değil şimdi! Şu anda "Camera Caritatis" "Şefkat Makamı"nda bulunuyoruz. Henüz küçük bir çocukken arkadaşlarımla "Mahkemede" oyunu oynardık. Birimiz sanık olurdu, diğeri başkan. Sonra bazıları yargıç, bazıları da avukat... Sizler de zamanında bu oyunu oynamış olmalısınız. İnanınız bana, o zamanlar bu işi sanki daha ciddiye alırdık!

BİRİNCİ HÂKİM Ehh, bu eskidendi!

İKİNCİ HÂKİM Evet, sonu her zaman kavga dövüş ile biterdi!

ÜÇÜNCÜ HÂKİM (*Alnındaki eski bir yara izini işaret ederek*) İşte tam şurada; savcı rolü üstlendiğim bir oyun esnasında savunma avukatlarından birinin bana savurduğu taşın izi!

D'ANDREA İşin bütün güzel tarafı, sarındığımız o koskocaman cüppeler, o cüppelerin azametini karşın onların içindeki bizler ise sadece birer küçük çocuktuk. Şimdi ise bunu tam tersi... Bizler büyüdük, cüppeler ise çocukluğumuzdakilerin aynısı. Her şeyi ciddiye almak büyük bir cesaret gerektiriyor! İşte burada, sayın baylar. (*Masanın üzerinde duran "Chiarchio" dava dosyasını alır*) Bu davayı takip etmem gerekiyor. Başka hiç-

bir davanın bundan daha adaletsiz olması mümkün değil. “Adaletsiz” diyorum, zira kendisini savunmak için başka hiçbir çıkar yol bulamayan, zavallı, talihsiz bir adamın umutsuz bir isyan girişimine karşı tam bir adaletsizlik örneği. Burada kimseye zararı dokunmamış bir kurban var! El altından, onun bu durumuna neden olan kişilerin ikisine karşı bu davayı açarak onlarla hesaplaşmak istedi. Ve... Evet beyler, şimdi adaletin bu zavallı adamı haksız ve acımasız bir şekilde kurban olarak ilan etmesi, kendisine her türlü bağışlanma yolunu kapatarak, onu insanlık dışı bir şekilde kabahatli, kusurlu... Evet, suçlu olarak ilan etmesi isteniyor.

BİRİNCİ HÂKİM Hangi dava bu?

D’ANDREA Şu Rosario Chiarchiaro’nun başvurusu.

(Bu ismi duyar duymaz, üç hâkim birden, daha önce Marranca’nın yapmış olduğu gibi kötü talihe karşı birtakım nazar işaretleri yaparlar ve korku ile bağırarak geriye doğru sıçrarlar)

ÜÇÜ BİRDEN Ulu Meryem Anamız! – Aman tahtaya vurun! – Susar mısın sen!

D’ANDREA İşte, görüyorsunuz öyle değil mi? Ve bu zavallı adama adalet dağıtacak olanlar da bizzat sizlersiniz!

BİRİNCİ HÂKİM Ne adaleti! O tam bir kaçık!

D’ANDREA Talihsizin biri!

İKİNCİ HÂKİM Keşke sadece talihsiz olsa! Lütfen kusura bakma, o sadece bir kaçık! Kalkıp Belediye Başkanının oğluna iftira, haysiyet ve namus ihlali davası açmış, sadece bununla da yetinmemiş, bir de...

D’ANDREA Belediye Danışmanı Fazio’ya karşı...

ÜÇÜNCÜ HÂKİM İftira mı?

BİRİNCİ HÂKİM Evet, bunu anlıyorsun değil mi? Nedeni neymiş peki?.. Bu ikisini ne zaman yolda görse, onla-

rı nazar işareti yaparken yakalıyormuş.

İKİNCİ HÂKİM Ne iftirasından bahsediliyor, anlayamıyorum doğrusu, en az iki senedir onun uğursuzluğu bütün memleketin dilinde dolaşıp duruyor.

D'ANDREA Ve onun bu söz konusu ününü pekiştirmeye yetecek, sayısız vakanın tanıklığını yapacak, bu konuda mahkeme önünde yemin edecek yığınla tanığı da buraya getirmek mümkün!

BİRİNCİ HÂKİM Ahh, görüyor musun, bunu sen de söylüyorsun!

İKİNCİ HÂKİM Eğer herkes bir süredir aşikâr bir şekilde onu yoldan geçerken gördüklerinde aynı şekilde davranıyorsa, başkanın oğlu ve Danışman Fazio nasıl olur da iftira, haysiyet ve namus ihlali suçundan dolayı mahkûm edilebilir ki?

D'ANDREA Onlar ilk mi oluyor?

ÜÇÜ BİRDEN Elbette! – Biliyor musun bu ne korkunç bir şey? – Tanrı yardımcıları olsun!

D'ANDREA Ve şimdi dostlarım, saka kuşunu neden buraya getirdiğime gelince... Onu neden buraya getiriyorum biliyor musunuz, –sizler de biliyorsunuz – bir yıldır yalnız yaşıyorum. Bu saka kuşu zavallı anneciğime aitti; ondan bana kalan tek canlı hatıra o. Ondan ayrı kalamıyorum. Onunla konuşuyorum, ıslıkla onun ötüşüne karşılık veriyorum, o da bana yanıt veriyor. Ona kim bilir neler söylüyorum ki, o da söylediklerimden anlamlar çıkartıyor olmalı ki, bana karşılık veriyor. Tıpkı, belki varoluşumuzdan haberi bile olmayan doğanın, gökteki yıldızlar, kırlardaki çiçeklerin şiiri ile bizimle konuştuğuna inandığımız gibi dostlarım, tıpkı onun gibi.

BİRİNCİ HÂKİM Sen bu felsefe ile böyle yoluna devam et, böyle devam et dostum, göreceksin nasıl da hayırlı bir

sona varacaksın!

(Kapıya sesi. Marranca, başını uzatır)

MARRANCA Girebilir miyim?

D'ANDREA Gel, Marranca.

MARRANCA Kendisi evde yoktu, efendim. Kızlarından birine, gelir gelmez onu buraya göndermelerini söyledim. Bu arada kızlardan küçük olanı buraya kadar benimle beraber geldi; Rosinella. Eğer siz kendisini kabul edecek olursanız tabii...

D'ANDREA Fakat hayır; ben onun kendisiyle görüşmek istiyorum!

MARRANCA Sizden her neyse; bir ricası olacakmış efendim. Çok korkmuş bir hali var.

BİRİNCİ HÂKİM Biz gidelim. Hoşça kal, D'Andrea!

(Selamlaşırlar. Diğer üç hâkim çıkarlar)

D'ANDREA Onu içeri alın.

MARRANCA Derhal, efendim.

(Çıkar. Rosinella, on altı yaşlarında, fakir giyimli ama ölçülü bir ağırbaşlılıkta, siyah şal ile örtülü başını hemen kapıdan içeri uzatır)

ROSINELLA Girebilir miyim?

D'ANDREA Girin girin!

ROSINELLA Sayın efendim. Ahh, İsa babamız adına sayın hâkim, babamı çağırtmışsınız, değil mi efendim? Ne oldu Sayın Yargıç? Niçin? İnanın korkudan damarlarımızdaki bütün kan çekildi!

D'ANDREA Sakin olun! Neden korkuyorsunuz ki?

ROSINELLA Bizlerin, sayın efendim, adalet ile hiç işimiz olmaz!

D'ANDREA Sizi bu denli korkutan adalet mi?

ROSINELLA Evet, efendim. Size söylediğim gibi, damarlarımızdaki bütün kan adeta çekildi! Sayın efendim, ancak kötü insanların adaletle işleri olur. Bizler sadece

fakir, talihsiz insanlarız. Adalet şimdi bizim aleyhimizde olsa bile...

D'ANDREA Fakat hayır. Bunu size kim söyledi? Haydi rahat olun. Adalet size karşı değil.

ROSINELLA Peki öyleyse babamı neden çağırttınız, sayın efendim?

D'ANDREA Bu durumda diyebiliriz ki babanızın kendisi adaletle karşı tavır almış durumda.

ROSINELLA Benim babam mı? Siz neler söylüyorsunuz efendim!

D'ANDREA Korkmayın. Bakın ben gülümsüyorum... Peki nasıl oluyor? Sizin babanızın Belediye Başkanı'nın oğlu ve Belediye Danışmanı Fazio aleyhine dava açtığından haberinizi mi yok mu?

ROSINELLA Benim babam mı? Hayır, efendim! Bizim hiçbir şeyden haberimiz yok! Benim babam mı dava açmış?

D'ANDREA İşte resmi belgeler burada!

ROSINELLA Tanrım! Aman tanrım! Siz onu ciddiye almayın, Sayın Yargıç! Babam, bir aydan fazladır aklını kaçırmış gibi ortalıklarda dolaşıyor! Bir yıldan fazla oluyor çalışmıyor, işi yok, anlıyor musunuz? Çünkü onu işten attılar, herkes ona karşı; memlekette herkes vebalı gibi ondan kaçıyor! Ahh, dava mı açmış? Hem de başkanın oğluna dava açmış, ha? Deli, deli! Onun arkasına taktıkları bu kötü ün, ona karşı açtıkları bu alçakça savaş, ona aklını kaçırttı! Sizden rica ediyorum, Sayın Yargıç, onu bu davadan vazgeçirtin! Yalvarırım size, bundan vazgeçirtin onu!

D'ANDREA Evet, tatlım! İşte benim de tam olarak istediğim bu. Onu, bunun için çağırttım buraya. Umarım, bunu başarabilirim. Fakat bilirsiniz ki, kötülük yapmak iyilik yapmaktan çok daha kolaydır hayatta.

ROSINELLA Nasıl, efendim! Sizin için de mi?

D'ANDREA Benim için de. Çünkü kötülük tatlım, herkes tarafından ve herkese karşı yapılabilir; oysa iyiliği sadece ve sadece buna ihtiyacı olanlara yapmak mümkündür.

ROSINELLA Ve siz benim babamın buna ihtiyacı olmadığına mı inanıyorsunuz?

D'ANDREA Ben buna inanıyorum, ben buna inanıyorum tabii. Ama sorun şu ki kızım, bu iyiliğe gerçekten gereksinimi olanlar, iyilik yapmaya hazır insanları kendilerine karşı öylesine düşmanca hislerle dolu olarak görürler ki, bu da iyilik yapmayı neredeyse imkansız hale getirir. Ne demek istediğimi anlıyor musun?

ROSINELLA Hayır efendim, anlayamıyorum. Fakat siz elinizden gelen her şeyi yapın, efendim! Bizler için bu memlekette artık ne iyilik ne de huzur kaldı.

D'ANDREA Buradan gitmeniz mümkün değil mi?

ROSINELLA Nereye? Ahh, sayın efendim, bunun nasıl bir şey olduğunu bilmiyorsunuz! Nereye gidersek giderlim, bu kötü ünü de peşimizde götürüyoruz. Bundan kurtulmak mümkün değil. Ahh, babamı bir görseniz, ne hale geldi! Öyle bir sakal bıraktı ki, öyle acayip bir sakal ki, tıpatıp bir baykuşa benziyor. Bir de kendisine öyle bir elbise yaptı ki, sayın efendim, onu üstüne giydiği zaman, herkesi korkutacak, sokaktaki köpekleri bile!

D'ANDREA Neden peki?

ROSINELLA Bunu kendisi de bir bilse! Size söylüyorum, aklını kaçırdı! Onu bu davadan vazgeçmeye ikna edin, size rica ediyorum.

(Yeniden kapının çalındığı duyulur)

D'ANDREA Kim o? Girin!

MARRANCA *(Titreyerek)* İşte geldi, sayın efendim! Ne... ne

yapmalıyım?

ROSINELLA Babam mı? (*Ayağa fırlar*) Tanrım! Tanrım! Beni burada görmesin efendim, sizden rica ediyorum!

D'ANDREA Neden? Bunda ne var? Seni burada bulursa yiyecek değil ya?

ROSINELLA Hayır efendim. Ama bizim evden dışarı çıkmamızı istemiyor. Ben nereye saklanayım?

D'ANDREA İşte, korkma. (*Sol duvarda bulunan gizli çıkış kapısını açar*) İşte buradan çıkın, sonra koridoru dönün, çıkışı göreceksiniz.

ROSINELLA Evet, efendim, teşekkür ederim. Size rica ediyorum efendim!

(*Aksayarak soldaki çıkış kapısından çıkar. D'Andrea arkasından kapıyı kapatır*)

D'ANDREA Onu içeri al.

MARRANCA (*Ondan mümkün olduğunca uzak durmak için kapıyı olabildiği kadar açar*) Giriniz, giriniz... içeri gelin...

(*Chiarchio içeri girer girmez, telaşla oradan uzaklaşır. Rosario Chiarchiaro'nun görülmeye değer bir uğursuz adam görünümü vardır. Soluk yanaklarından aşağı diken diken, çalı gibi bir sakal bırakmış, burnunun üzerine ona bir tür baykuş görünümü veren kocaman kemik çerçeveli bir çift gözlük oturtmuş, üzerine de parlak, her tarafından kabarıp duran tuhaf bir giysi geçirmiş, elinde boynuz şeklinde sapı olan bir baston tutmaktadır. İçeri bastonunu her adımında yere vurarak, cenaze adımları ile girer ve yargıcın karşısına dikilir*)

D'ANDREA (*Ani bir hamle ile öfkeyle dava kâğıtlarını fırlatır*) Bana bir iyilik yapın! Bu hikâye de neyin nesidir! Kendinizden utanın!

CHIARCHIARO (*Yargıcın ani hareketinden etkilenmeksiniz, sarı dişlerini gıcırdatarak, alçak sesle*) Siz o halde,

buna inanmıyorsunuz, öyle mi?

D'ANDREA Size bana bu iyiliği yapın diyorum! Burada şaka yapmıyoruz, sevgili Chiarchiaro!.. Oturun, buraya oturun.

(Ona doğru yaklaşır ve bir elini omzuna koyacak gibi yapar)

CHIARCHIARO (Heyecandan titreyerek hemen kendini geri çeker) Bana yaklaşmayın! Sakının kendinizi! Gözlerinizin ferri kaybolsun mu istiyorsunuz siz?

D'ANDREA (Ona soğuk bir şekilde bakar, sonra) Devam edersiniz... Rahatladığınız zaman. Sizi kendi iyiliğiniz için buraya çağırttım. Orada bir sandalye var, oturun.

CHIARCHIARO (Sandalyeyi alıp oturur, yargıca bakar, sonra elindeki bastonu merdane gibi yaparak bacaklarının üzerinde yuvarlamaya koyulur, başını uzun uzun sallar. Sonunda bir şeyler geveler) Benim iyiliğim için mi? İyiliğim için mi diyorsunuz? Benim iyiliğim için demeye nasıl cüret edersiniz siz? Siz uğursuzluğa inanmadığınızı söyleyerek Sayın Yargıç, benim için iyilik yaptığınızı mı sanıyorsunuz?

D'ANDREA (Kendisi de oturur) Size inandığımı mı söyleyeyim istiyorsunuz? Size buna inandığımı söylüyorum işte! Tamam mı?

CHIARCHIARO (Kesin ve şaka kaldırmaz bir tavır ile) Hayır bayım! Ciddi olarak buna inanmalısınız. Cid-di olarak! Sadece o kadarla da değil, davaya bakarken de bunu ispatlamanız gerekiyor.

D'ANDREA Ahh, görüyorsunuz; bu biraz zor olacak.

CHIARCHIARO (Yerinden kalkıp gidecek gibi yapar) Öyleyse ben gidiyorum.

D'ANDREA Ehh, haydi! Oturunuz! Size sorun çıkartmayın dedim!

CHIARCHIARO Ben, sorun mu? Beni zora koşmayın, ya

da şöyle ufak bir sınama yapın... Dokunun, evet, dokunun!

D'ANDREA Ben hiçbir şeye dokunmuyorum.

CHIARCHIARO Size dokunun dedim! Ben korkunç biriyim, biliyor musunuz?

D'ANDREA (*Sertçe*) Bu kadar yeter, Chiarchiaro! Canımı sıkmayın, Oturun ve anlaşılmaya çalışalım. Sizi tuttuğunuz bu yolun sonunun iyi bir yere çıkmayacağını söylemek için çağırttım.

CHIARCHIARO Sayın Yargıç, ben zaten çıkmaz bir sokağın sonunda sırtım duvara yapışık bir vaziyette durmaktayım. Siz bana ne yolundan, ne sonucundan bahsediyorsunuz?

D'ANDREA Sizin şu anda tuttuğunuzu gördüğüm yol ile diğer taraftan sizin açmış bulunduğunuz şu davadan hareketle. Biri bir tarafta, diğeri öte tarafta, aralarında tıpkı şöyleler.

(*İki elinin işaret parmaklarını iki yolun birbirine zıt olduğunu göstermek için yan yana koyar*)

CHIARCHIARO Hayır efendim. Size öyle geliyor, Sayın Yargıç.

D'ANDREA Nasıl hayır? Mahkeme kayıtlarında, o kişileri sizi uğursuz ilan ettikleri için haysiyet ve namus ihlali ile suçlamaktasınız. Şimdi ise bu şekilde giyinmiş olarak huzuruma gelerek, benim sizin bu vasfınıza inanmamı bekliyorsunuz.

CHIARCHIARO Evet, bayım. Bu mükemmel.

D'ANDREA Size de bu durumda biraz çelişki var gibi gelmiyor mu?

CHIARCHIARO Bana başka bir şeyler de var gibi geliyor Sayın Yargıç. Sizin hiçbir şey anlamadığınız gibi bir şeyler!

D'ANDREA Söyleyin söyleyin, sevgili Chiarçhiaro! Belki

bana çok gizli kutsal bir sır vereceksiniz. Şimdi neden benim hiçbir şey anlamadığımı açıklama iyiliğinde bulunun bakalım.

CHIARCHIARO Hemen bu isteğinizi yerine getireyim. Sizde sadece hiçbir şey anlamadığınızı göstermekle kalmayacağım, sizin benim düşmanım olduğunuzu da ispatlayacağım.

D'ANDREA Ben mi?

CHIARCHIARO Siz siz, evet bayım siz! Şimdi bana söyleyin: Başkanın oğlunun avukat Lorecchio'yu tuttuğunu biliyor musunuz, bilmiyor musunuz?

D'ANDREA Bunu biliyorum.

CHIARCHIARO Ve şunu da biliyor musunuz ki, ben... – ben, Rosario Chiarchiaro – ben bizzat kendim Avukat Lorecchio'ya giderek kendisine bütün delilleri teslim ettim. Yani sadece benim bir yıldan uzun bir süredir herkesin beni gördükleri zaman boynuz işareti ya da bunun gibi diğer uğursuzluk işaretleri yaptıklarını fark ettiklerim değil; bunların kanıtları ile beraber Sayın Yargıç, kanıtlanmış deliller, çok değerli tanıklıklar, biliyor musunuz? Bana bu ünümü bağışlayan, onun sağlam, sağ-lam bir şekilde üzerine inşa olduğu bütün o bir daha tekrarı mümkün olmayan korkunç olaylara ait delilleri?

D'ANDREA Siz mi? Nasıl? Şimdi siz karşı tarafın avukatına kendiniz aleyhine olan bütün delilleri teslim mi ettiniz?

CHIARCHIARO Bizzat Lorecchio'nun kendisine... Evet, efendim.

D'ANDREA *(Hiç olmadığı kadar şaşkın)* Ehh... Şimdi daha öncekinden de daha az şey anladığımı itiraf ediyorum.

CHIARCHIARO Daha mı az dediniz? Siz hiçbir şey anlamadınız!

D'ANDREA Bağışlayın... Siz kendi aleyhinize olan bütün delilleri karşı tarafın avukatına teslim ettiniz, peki ne için? O ikisinin beraat etmelerini daha da mı kolaylaştırmak için? Eee, peki o halde davayı neden açtınız ki?

CHIARCHIARO İşte bu soru bunun ispatı Sayın Yargıç, sizin hiçbir şey anlamadığınızın ispatı! Dava açtım çünkü ben sahip olduğum bu gücün mahkeme tarafından resmi olarak tanınmasını istiyorum. Hâlâ bir şey anlamıyor musunuz? Artık sahip olduğum tek sermayem, biricik servetim olan bu korkunç gücümün resmi olarak kabul edilmesini istiyorum, Sayın Yargıç!

D'ANDREA *(Duygulanmış, onu kucaklayacak gibi yapar)*
Ahh, zavallı Chiarchiaro, benim zavallı Chiarchiaro'm, şimdi anlıyorum! Güzel bir servet, zavallı Chiarchiaro! Peki, bununla ne yapmayı düşünüyorsunuz?

CHIARCHIARO Ne mi yapmayı düşünüyorum? Onunla ne mi yapacağım? Siz, sevgili bayım, bu yargıçlık mesleğini icra etmek için, - hem de onu böylesine kötü bir şekilde icra etmek için - bana bir söyleyin hele, diploma almanız gerekti, öyle değil mi?

D'ANDREA Ehh evet, diploma... Pek tabii...

CHIARCHIARO Eee, o halde! Ben de kendi meslek belgemi almak istiyorum. Uğursuzluk meslek belgesini... Bol mühürlü... Resmi mühürler... Devlet Mahkemesi tarafından verilen "Uğursuzluk Meslek Belgesi"

D'ANDREA Peki sonra? Ne yapacaksın onunla?

CHIARCHIARO Ne mi yapacağım? Siz gerçekten zihince biraz geri misiniz? Tabii ki onu kartvizitimde unvan olarak kullanacağım! Ahh, bu size az bir şey gibi mi görünüyor? Meslek Belgesi! Size meslek belgesi diyorum! Bundan böyle bu benim mesleğim olacak! Ben bir cinayete kurban gittim, Sayın Yargıç! Ben zavallı bir aile babasıyım. Onurlu bir işte şerefimle çalışıyordum. Uğur-

suz olduğumu ileri sürerek beni işten attılar, sokağın ortasına bıraktılar beni! Yolun ortasına attılar diyorum, üç yıldır yataktan dışarı çıkamayan kötürüm bir eş, iki kız çocuk, onları bir görseniz Sayın Yargıç, onlara yapılanlar nedeniyle yürekleri paramparça: Her ikisi de yüzüne bakılır; ama bu kimsenin umurunda bile değil. Neden? Çünkü onlar benim kızlarım, anlıyor musunuz? Şimdi biz dört kişi ne ile geçiniyoruz, haberiniz var mı sizin? Bir ailesi ve üç çocuğu olan oğlumun boğazından çaldığımız ekmek ile! Zavallı oğlum, bizler için bu fedakârlığı daha ne kadar sürdürebilir zannediyorsunuz? Sayın Yargıç, bana bu uğursuzluk mesleğini edinmekten başka çıkar yol bırakılmadı!

D'ANDREA Ama bununla ne kazanacaksınız ki?

CHIARCHIARO Ne mi kazanacağım? Şimdi size açıklayayım. Gördüğünüz gibi, kendime bu giysiyi ayarladım. Onları korkutuyorum! Bu sakal... bu gözlükler... Siz bana bu belgeyi temin eder etmez, hemen işe başlıyorum! Siz, bana nasıl mı diyorsunuz? Bana bunu soruyorsunuz, - tekrarlıyorum- çünkü siz benim bir düşmanınısınız!

D'ANDREA Ben mi? Size öyle mi geliyor?

CHIARCHIARO Evet, bayım, siz! Çünkü siz benim sahip olduğum bu güce inanmamakta direniyorsunuz! Ama diğerleri bana inandıkları için şanslıyım, biliyor musunuz? Herkes, herkes inanıyor! Bu benim şansım! Memleketimizde bir yığın oyun evi var! Şöyle bir kendimi göstermem yeterli olacak. Hiçbir şey söylemeye gerek yok. Yanlarında durmamam ve oradan çekip gitmem için iş sahibi ve oyuncular, el altından bana para verecekler! Bütün imalathanelerin çevresinde büyük bir sinek gibi dolaşıp duracağım; bir o mağazanın önüne dikileceğim, bir bu mağazanın. Orada bir mücevher dük-

kânı mı var? Hemen orada, vitrinin önünde dikilip duracağım. (*Uygular*) İnsanları işte böyle tepeden tırnağa bir inceleyeceğim. (*Uygular*) Biri mücevher almaya mı girdi, ya da vitrine mi bakıyor? Patron hemen dışarı çıkacak ve benim avucumun içine üç beş lîre koyarak, rakip dükkânın önünde nöbet tutmaya gönderecek. Anlıyor musunuz? Bundan sonra tahsil edeceğim bir tür vergi olacak!

D'ANDREA Evet, cehalet vergisi!

CHIARCHIARO Cehalet mi? Hayır hayır, sevgili bayım! Esenlik vergisi diyelim buna! Bütün bu iğrenç insanlığa karşı öylesine bir nefret ve öfke ile dolup taşım ki, Sayın Yargıç, şu gözlerimin bütün şehri temelinden söküp atacak, onu bütünüyle yerle bir edecek güce sahip olduğuna gerçekten, -buna gerçekten- inanıyorum! Evet, dokunun! Bana bir dokunun! Bakın nasıl tebeşir gibi bembeyaz kesildiniz! (*D'Andrea derin bir acıma hissi ile gözlerini ona dikerek gerçekten bir heykel gibi donakalır*) Haydi kalkın artık, kıpırdayın! Ve tarihte yeni bir çığır açacak bu davayı görmeye başlayın, her iki sanık da delil yetersizliğinden beraat etsinler; bu da benim uğursuzluk mesleğimin resmi olarak tanınması anlamına gelecek!

D'ANDREA (*Ayağa kalkarak*) Belge mi?

CHIARCHIARO (*Bastonunu yere vurarak grotesk bir tavır takınır*) Meslek Belgesi, evet bayım! (*Böyle der demez pencerenin bir kanadı sanki rüzgâr itmiş gibi yavaş yavaş açılır, ayaklı sehpaye ve kafese çarpar, onları gürültü ile yere düşürür*)

D'ANDREA (*Bağırarak koşar*) Tanrım! Kuş! Saka kuşu! Ahh tanrım! Öldü... öldü... Anneciğimin yegâne yadigârı... öldü... öldü!..

(*Kapı ardına kadar açılır, Marranca ve üç hâkim bağırış-*

.malara koşarak gelirler, Chiarchiaro'nun ürkütücü görünümü ile birden afallayıp duraklarlar. Gerilerler)

HEPSİ BİR AĞIZDAN Ne oldu?

D'Andrea Rüzgâr... pencere... saka kuşu...

CHIARCHIARO *(Bir zafer çılgılığı ile)* Ne rüzgâr! Ne penceresi! Bendim! Bana inanmak istemiyordu, bunu ona ispatladım! Ben!.. Ben!.. Bakın şu saka kuşu nasıl da öldü? *(Hemen orada hazır bulunan ve bu sahneyi görerek ondan uzaklaşan diğerlerine)* İşte böyle, birer birer, hepiniz öleceksiniz!

HEPSİ BİRDEN *(Yalvararak, itiraz ederek, lanetler okuyarak, koro halinde)* Tanrı aşkına! Dilin tutulsun! Tanrım, bize yardım et! Ben aile babasıyım!

CHIARCHIARO *(Buyurgan bir şekilde, bir elini ileri doğru uzatarak)* O halde buraya hemen!.. Vergiyi ödeyin!.. Herkes!

ÜÇ HÂKİM *(Ellerini ceplerine sokarak para çıkartmaya çalışırlar)* Evet, derhal! İşte burada! Yeter ki buradan gidin! Tanrı aşkına!

CHIARCHIARO *(Coşkulu ve övünerek, elini ileri doğru uzatmış olarak Yargıç D'Andrea'ya döner)* Gördünüz mü? Henüz belgemi almadım ama!.. Haydi mahkemeye devam edin!.. Zenginim!.. Zenginim!..

SON

29/08/2007

Nobel Edebiyat Ödülü sahibi, İtalyan yazar
Luigi Pirandello (1867–1936),
oyunlarında insanların saçma
ve kaotik dünyadaki çaresizliklerini sergiler.

Modern dramaya örnek gösterilen

Altı Kişi Yazarını Arıyor,

gerçek kişi, oyun kişisi ve rol düzlemleri arasındaki
kişiliğin araştırılmasını konu ediniyor.

Liola, kırsal kesimde yaşayan köylü bir şairin
başından geçenleri anlatan bir komedi.

Ağzı Çiçekli Adam,

yazarın oyunlarına egemen kaygı verici yalnızlık temasını;

Meslek Belgesi,

kendisine haksız yere 'uğursuzluk' etiketi yapıştırılmış
bir adamın hüznü öyküsünü anlat

978 975 7785 16 - 4

9 789757 785163

30.00

Kapak Tasarımı: Mengü Ertel